

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

студентської наукової конференції
Чернівецького національного
університету
імені Юрія Федьковича

Факультет архітектури, будівництва та
декоративно прикладного мистецтва

11-14 травня 2026 року

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2026

*Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Тези доповідей студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (11-14 травня 2026 року). Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. 132 с.

До збірника увійшли тези доповідей студентів факультету архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва, підготовлені до щорічної студентської наукової конференції університету.

Молоді автори роблять спробу знайти підхід до висвітлення й обґрунтування певних наукових питань, подати своє бачення проблем.

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,

2026

Андрюк Ангеліна
Науковий керівник – асист. Курик Остап

БУКОВИНСЬКИЙ РОЗПИС ЯК ЕЛЕМЕНТ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

У сучасному гуманітарному дискурсі особливого значення набуває вивчення традиційних форм народного мистецтва як носіїв культурної пам'яті та маркерів національної ідентичності [1]. Буковинський розпис є важливим складником української декоративно-ужиткової традиції, що сформувався на території історичної Буковини під впливом багатокультурного середовища регіону [2].

Буковинський розпис характеризується своєрідною орнаментальною мовою, що поєднує геометричні, рослинні та зооморфні мотиви [3]. Композиції відзначаються симетрією, ритмічністю та високим рівнем символічної насиченості [3]. Традиційна колористика базується на поєднанні насичених контрастних кольорів, серед яких домінують червоний, жовтий, зелений та чорний. Орнаменти нерідко мають оберегове значення та відображають архаїчні уявлення про гармонію світу, родючість і добробут.

У традиційній культурі Буковини розпис використовувався для декорування житлових інтер'єрів, предметів побуту, меблів, скринь, посуду та обрядових речей [1]. Художня система буковинського розпису формувалася у взаємодії з іншими видами народного мистецтва, зокрема вишивкою, писанкарством та ткацтвом, що сприяло формуванню цілісної естетичної традиції регіону [1].

У ХХ–ХХІ століттях буковинський розпис набуває нового осмислення в контексті сучасного мистецтва. Митці активно інтегрують традиційні орнаментальні мотиви у живопис, графіку, дизайн, ілюстрацію та монументальне мистецтво [3]. Відбувається трансформація традиційних композицій через експерименти з формою, масштабом і матеріалами, що дозволяє

зберігати спадковість художньої мови та водночас адаптувати її до актуальних культурних процесів.

Сучасні інтерпретації буковинського розпису засвідчують здатність народного мистецтва до розвитку та актуалізації у нових соціокультурних умовах [2]. Таким чином, буковинський розпис постає не лише як елемент традиційної культури, а й як важливе джерело творчих пошуків у сучасному мистецькому просторі.

Важливим аспектом сучасного дослідження буковинського розпису є його інтеграція в освітній та культурно-просвітницький простір. Вивчення орнаментальних традицій регіону сприяє формуванню у здобувачів освіти національної свідомості, естетичного смаку та усвідомлення цінності культурної спадщини [1]. Водночас популяризація цього виду мистецтва через виставкову діяльність, культурні проєкти та цифрові платформи сприяє його ширшому визнанню та інтеграції у глобальний мистецький простір, що підкреслює актуальність і життєздатність буковинської орнаментальної традиції [2].

Отже, дослідження буковинського розпису дозволяє простежити безперервність художніх традицій, виявити особливості формування регіональної ідентичності та окреслити перспективи використання народної орнаментики у сучасній художній практиці.

Список використаних джерел

1. Дутка-Жаворонкова В. Впровадження традицій буковинського килимарства у сучасний мистецький процес. Буковинський журнал. 2012. №3. С. 116–121.
2. Кожолянко Г. Етнографія Буковини: у 3 т. Чернівці: Чернівецький державний університет ім. Ю. Федьковича, Буковинське етнографічне товариство, 1999. Т. 1. 384 с.
3. Паславська Л. О. Композиція й орнаментика декорування традиційної української кераміки у сучасній етнодизайнерській практиці / Л. О. Паславська. Культура і сучасність. 2015. № 1. С. 155-161.

*Антонюк Катерина, Гордей Євген
Науковий керівник – проф. Фодчук Ігор*

СУЧАСНІ БУДІВЕЛЬНІ РОЗЧИНИ

Будівельний розчин – це штучний матеріал, що утворюється внаслідок затвердіння суміші в'язучого (цемент, вапно), дрібного заповнювача (пісок), води та спеціальних добавок. До моменту затвердіння таку композицію називають розчинною сумішшю. Класифікують розчини за призначенням (мурувальні, оздоблювальні, монтажні, спеціальні), за щільністю (важкі – понад 1500 кг/м³ та легкі – на пористих заповнювачах) та за видом в'язучого (прості або складні, як-от цементно-вапняні).

Основними матеріалами для приготування є портландцемент (його марка має втричі перевищувати марку розчину), вапно у вигляді тіста та піски (природні або штучні). Для поліпшення властивостей використовують пластифікатори: неорганічні (глина, зола) підвищують зручнокладуваність на пористих основах, а органічні (милонфт, СДБ) збільшують морозостійкість за рахунок мікроповітровтягування. У зимовий період додають прискорювачі твердіння (хлористий кальцій, поташ), що знижують температуру замерзання води.

Якість суміші визначається рухомістю (глибиною занурення конуса), водоутримувальною здатністю, що запобігає зневодненню на пористих поверхнях, та відсутністю розшарування. Затверділий розчин оцінюють за маркою міцності на стиск (від 4 до 300) та морозостійкістю (від F10 до F300). Підбір складу здійснюється дозуванням компонентів у співвідношенні до маси в'язучого (наприклад, 1:0,7:6). Приготування відбувається у лопатевих або турбулентних змішувачах не менше 3 хвилин, а термін використання цементних розчинів становить приблизно 2-4 годин.

Окрему категорію складають сухі будівельні суміші (СБС) – заводські порошкові композиції, що потребують лише затворення водою. Вони значно ефективніші за традиційні розчини: зменшують відходи на 7%, економлять до 15% цементу та в разі підвищують продуктивність праці завдяки стабільному

складу. СБС класифікують за призначенням: для вирівнювання стін, влаштування підлог, плиткових робіт, гідроізоляції та теплоізоляції. До їх складу входять мінеральні та полімерні в'язучі, дисперсні наповнювачі (крейда, тальк) і комплексні добавки (водоутримувальні ефіри целюлози, піногасники, пігменти).

Серед специфічних видів СБС виділяють мурувальні суміші (звичайні та для тонкошарового клеєння блоків), гідроізоляційні склади, еластичні клеї для плитки та кольорові затирки (фуги). Оздоблювальні полімермінеральні штукатурки поділяють на фасадні (цементні) та внутрішні (гіпсові), які вирізняються низькою звукопровідністю та вогнетривкістю. Для підлог використовують наливні суміші, що мають високу зносостійкість, а в сучасному будівництві дедалі частіше застосовують порошкові полімерні фарби, екологічно безпечні та стійкі до зовнішніх впливів.

Отже, завдяки широкому спектру модифікуючих добавок, сучасні розчини набули унікальних властивостей – від високої пластичності та адгезії до здатності тверднути в екстремальних температурних умовах. Розуміння класифікації, складу та технології застосування цих матеріалів є ключовою вимогою для створення надійних, енергоефективних та естетичних архітектурних об'єктів.

Список використаної літератури

1. <https://studfile.net/preview/7297002/page:38/>
2. <https://ibud.ua/ua/post/stroitelnye-rastvory-klassifikatsiya-i-naznachenie-323>
3. <https://kaskadbeton.com.ua/budivelni-rozchyny-riznovydy-sklad-kharakterystyky/?srsltid=AfmBOoqRfmMtrhj4cSEFjeqqwPp14lfbXFDP4vFEDGxzksYDIKlrw9Om>

ФУНДАМЕНТИ НА ПРИРОДНІЙ ОСНОВІ ВИСОТНИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ ДЛЯ ІНЖЕНЕРНО-ГЕОЛОГІЧНИХ УМОВ МІСТА ЧЕРНІВЦІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасний етап розвитку містобудування в Чернівцях характеризується обмеженістю вільних територій у центральних районах, що робить зведення висотних житлових комплексів стратегічним напрямком розвитку інфраструктури. Однак наявність лесових ґрунтів, високий рівень ґрунтових вод та ризики зсувних процесів вимагають особливої уваги до розрахунків механічного опору та стійкості. Важливим критичним фактором є розташування регіону в зоні сейсмічного впливу, що зумовлює сейсмічність будівельного майданчика в районі 6-7 балів.

Підчас проектування, для забезпечення стійкості висотних будівель у Чернівцях рекомендується застосовувати плитні або палеві фундаменти. При використанні плитного фундаменту на природній основі, середній додатковий тиск на ґрунт не повинен перевищувати 750 кПа[1].

Таблиця нормативних значень показників властивостей ґрунтів

Фізичні характеристики	Характеристики міцності	Характеристики деформативності
<u>Суглинок тугопластичний, в покрівлі гумусований ($I_{om} < 0.05$), грудкуватий, озалізнений, вапнистий, у підшві піскуватий, коричнеувато-жовтий, зеленувато-жовтий з сірими плямами оглеєння, коричневий</u>		
$S_r = 0.93$; $\rho = 1.93 \text{ т/м}^3$; $e = 0.73$; $\gamma_{II} = 19.2 \text{ кН/м}^3$; $I_L = 0.25$; $w = 0.248$	$\phi = 21^\circ$ $c = 23 \text{ кПа}$	$E = 11 \text{ МПа}$ $\nu = 0.35$
<u>Суглинок тугопластичний з прошарками мякопластичного, грудкуватий, мулуватий, вапнистий, від світло-сірого до сірого.</u>		
$S_r = 0.95$; $\rho = 1.94 \text{ т/м}^3$; $e = 0.8$; $\gamma_{II} = 19.3 \text{ кН/м}^3$;	$\phi = 17^\circ$ $c = 18 \text{ кПа}$	$E = 9 \text{ МПа}$ $\nu = 0.35$

$I_L = 0.47$; $w = 0.276$		
<u>Глина тверда</u> , шарувата, з прошарками та присипками пилюватого піску, озалізнена, вапниста, жовта, жовтувато-зелена.		
$S_r = 0.88$; $\rho = 1.99 \text{ т/м}^3$; $e = 0.64$; $\gamma_{II} = 19.8 \text{ кН/м}^3$; $I_L = 0.05$; $w = 0.208$	$\varphi = 15^\circ$ $c = 53 \text{ кПа}$	$E = 15 \text{ МПа}$ $\nu = 0.42$
<u>Глина тверда</u> , слабонабухаюча, шарувата, з прошарками пилюватого піску, темно-зелена до сірої.		
$S_r = 0.81$; $\rho = 2.02 \text{ т/м}^3$; $e = 0.59$; $\gamma_{II} = 20 \text{ кН/м}^3$; $I_L \leq 0$; $w = 0.176$	$\varphi = 234^\circ$ $c = 42 \text{ кПа}$	$E = 24 \text{ МПа}$ $\nu = 0.42$

З огляду на невисокий модуль деформації делювіальних суглинків, ці ґрунти – найменш придатні для влаштування фундаментів висотних будівель на природній основі. Це зумовлює необхідність застосування заходів для підсилення ґрунтової основи або передачі навантажень на більш надійні шари, аби запобігти надмірним осіданням.

Тверді глини неогенового віку є найбільш надійними ґрунтами через вищі показники модуля деформації та високі міцнісні характеристики та можуть служити природньою основою для плитних фундаментів висотних житлових будівель.

Як висновок, у сейсмічних умовах м. Чернівці для висотного будівництва оптимальним є використання твердих неогенових глин як надійної основи плитних фундаментів. При заляганні слабких делювіальних суглинків слід застосовувати підсилення ґрунтової основи, щоб гарантувати стійкість споруди та уникнути нерівномірних осідань.

Список використаної літератури

1. ДБН В.2.2-41:2019 "Висотні будівлі. Основні положення". 13 с.
2. ДБН В.2.1-10-2018 "Основи і фундаменти будівель та споруд. Основні положення". 12 с.

*Баланюк Катерина
Науковий керівник – доц. Гомонович Сергій*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ У ГЕОГРАФІЇ ТА АРХІТЕКТУРІ: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

У сучасних умовах цифровізації суспільства інформаційні системи відіграють ключову роль у різних галузях, зокрема у географії та архітектурі. Особливе місце серед них займають геоінформаційні системи (ГІС), які забезпечують обробку, аналіз та візуалізацію просторових даних.

Геоінформаційні системи визначаються як інтегровані апаратно-програмні комплекси, призначені для збору, зберігання, обробки, аналізу та відображення просторово-координованої інформації [2; 3]. Їх основною особливістю є здатність не лише накопичувати дані, а й формувати нові знання шляхом просторового аналізу та моделювання [2].

Історичний розвиток ГІС пов'язаний із потребами аналізу територіальних процесів. Одним із перших прикладів просторового аналізу є дослідження Джона Сноу (1854 р.), яке продемонструвало ефективність використання картографічних методів для виявлення причин поширення захворювань. Активний розвиток ГІС розпочався у другій половині ХХ ст. разом із розвитком обчислювальної техніки [3].

До основних компонентів ГІС належать апаратне забезпечення, програмні засоби, бази даних, аналітичний апарат і користувачі [2]. Важливим принципом організації інформації є її поділ на тематичні шари, що забезпечує ефективну інтеграцію різних типів даних та комплексний аналіз територій.

ГІС широко застосовуються як у географії, так і в архітектурі. У географії вони використовуються для картографування, моніторингу природного середовища, аналізу просторових процесів та прогнозування змін. В архітектурі та містобудуванні ГІС застосовуються для територіального планування, управління інфраструктурою та проектування об'єктів [3].

Спільними рисами використання ГІС у географії та архітектурі є:

1. робота з просторовими даними;
2. використання картографічних моделей;
3. застосування баз даних;
4. проведення просторового аналізу.

Водночас існують і суттєві відмінності. У географії ГІС орієнтовані на дослідження природних процесів, тоді як в архітектурі - на проектування та управління штучно створеним середовищем. Крім того, архітектурні системи часто інтегруються із CAD-технологіями, тоді як географічні - з аналітичними та екологічними системами [2].

Сучасний розвиток інформаційних систем характеризується переходом від монолітних до модульних і сервісно-орієнтованих архітектур, що забезпечують гнучкість, масштабованість та адаптивність систем. Важливим трендом є впровадження хмарних технологій, мікросервісів і розподілених середовищ, що дозволяє ефективно обробляти великі обсяги даних і забезпечувати безперервність функціонування систем.

Особливого значення набуває інтеграція геоінформаційних систем із технологіями штучного інтелекту та аналітики великих даних, що розширює можливості прогнозування та підтримки прийняття рішень. У таких умовах архітектура інформаційних систем виступає ключовим фактором їх ефективності та стійкості [1].

Отже, геоінформаційні системи є універсальним інструментом роботи з просторовою інформацією, що активно використовується як у географії, так і в архітектурі. Сучасні тенденції розвитку ГІС пов'язані з впровадженням хмарних технологій, мікросервісної архітектури та штучного інтелекту, що забезпечує їх подальшу еволюцію та міжгалузеве застосування.

Список використаних джерел

1. І. Семеншина, С. Постова, А. Мельник «Архітектура інформаційних систем: сучасні підходи та тенденції розвитку». URL <https://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/38135/38138>
2. Визначення ГІС. Відмінність ГІС від інших інформаційних систем URL: <https://studfile.net/preview/5720776/page:2/>
3. Геоінформаційні системи: основи та застосування. URL: <https://geoguide.com.ua/survey/survey.php?part=gis>

ПРИНЦИПИ ПРОЄКТУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ БУДІВЕЛЬ ІЗ РОБОТИЗОВАНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

Розвиток медичних технологій та роботизованого виробництва зумовлюють потребу у нових підходах до проєктування виробничих будівель, зокрема для виготовлення протезів. Актуальність дослідження полягає у необхідності створення архітектурних рішень, що забезпечують точність процесів, безпеку та гнучкість простору. Метою роботи є визначити принципи проєктування виробничих будівель із роботизованими технологіями. Існуючі наукові напрацювання формують основу дослідження, проте потребують уточнення з урахуванням специфіки виробництва протезів.

Сучасні виробничі будівлі з інтегрованими роботизованими технологіями формуються на основі чітких архітектурно-планувальних принципів, що визначають ефективність і безпечність виробничих процесів. Основою є принцип технологічної детермінованості, відповідно до якого об'ємно-планувальна структура будівлі формується за логікою виробничого процесу. Це передбачає послідовну організацію простору без перехресних потоків, що мінімізує транспортні витрати та підвищує ефективність виробництва [1; 2].

Другим ключовим принципом є функціональне зонування з урахуванням рівнів чистоти та доступу. У виробничих будівлях медичного спрямування доцільно виділяти «брудні», «умовно чисті» та «чисті» зони з організацією буферних просторів між ними. Таке зонування забезпечує контроль середовища та відповідність вимогам до медичного виробництва [4; 5].

Важливим принципом є гнучкість і модульність простору, що досягається використанням універсальних конструктивних схем і можливістю трансформації планування. Це дозволяє адаптувати будівлю до змін технологічного процесу та модернізації обладнання [2; 3].

Наступним принципом є розділення потоків персоналу, матеріалів і продукції, що виключає їх перетин і підвищує безпеку. Безпечна взаємодія людини і роботизованих систем забезпечується відповідно до вимог міжнародних стандартів [3].

Не менш важливим є інтеграція інженерних систем, що забезпечує стабільну роботу роботизованого обладнання та контроль параметрів середовища [2].

Окремим напрямом є виробництво протезів як високотехнологічної медичної продукції, що потребує підвищених вимог до точності, чистоти та контролю якості. Це визначає необхідність організації спеціалізованих виробничих зон і застосування стандартів якості медичних виробів [4; 5]. Архітектурно це проявляється у необхідності організації локальних «чистих зон» для 3D-друку та складання, ізольованих приміщень для обробки матеріалів, а також інтеграції цифрових технологій (сканування, CAD/CAM). Просторові рішення повинні забезпечувати стабільність параметрів середовища та відповідати міжнародним вимогам до виробництва медичних виробів [5].

Отже, проектування виробничих будівель із роботизованими технологіями базується на поєднанні принципів технологічної логіки, зонування, гнучкості, безпеки та інженерної інтеграції, що забезпечує ефективність сучасного виробництва. Їх комплексне застосування дозволяє створювати ефективні та адаптивні виробничі об'єкти, зокрема у сфері виготовлення протезів.

Список використаних джерел

1. Groover M. P. Automation, Production Systems, and Computer-Integrated Manufacturing. – Pearson Education, 2015.
2. Tompkins J. A. et al. Facilities Planning. – Wiley, 2010.
3. ISO 10218-1:2011. Robots and robotic devices — Safety requirements for industrial robots.
4. ISO 13485:2016. Medical devices – Quality management systems.
5. GMP. Good Manufacturing Practice for medical products (WHO / EU GMP, чинні редакції).

ЕНДІ ВОРГОЛ ЯК КОМЕРЦІЙНИЙ ФЕНОМЕН ЕПОХИ ПОП-АРТУ

Енді Воргол є одним з ключових представників епохи поп-арту, який не лише трансформував мистецтво на комерційний продукт, доступний масовій аудиторії. Його творчість стала прикладом синтезу мистецтва, бізнесу та масової культури, що дозволяє розглядати Воргола як унікальний комерційний феномен [1].

Поп-арт як художній напрям виник через розвиток споживацького суспільства. Воргол одним із перших усвідомив потенціал цих образів як художнього матеріалу, використовуючи їх у своїх роботах. Його серії із зображенням банок супу (Campbell's Soup Can (opion), 1962), портретів знаменитостей (Диптих Мерілін, 1962) та інших елементів масової культури стали символом нової естетики, орієнтованої на повторюваність і тиражування [6].

Особливе місце у діяльності Воргола займає його студія «Фабрика», яка стала, своєрідним виробничим центром. Тут працювали асистенти, відбувалося масове виготовлення творів, що ще більше підкреслювало індустріальний характер його мистецтва [4].

Комерційний успіх Воргола був пов'язаний із його здатністю працювати з образом знаменитості. Він створював портрети відомих особистостей, таких як актори, музиканти та політики, перетворюючи їх на культові символи і фінансовий прибуток, формуючи взаємовигідний зв'язок між мистецтвом і медіа [5].

Воргол також активно залучав засоби масової інформації для популяризації власної творчості. Його діяльність виходила за межі живопису: він займався кінематографом, видавничою справою, музичними проєктами. Це свідчить про його стратегічне мислення та розуміння мистецтва як багатофункціонального продукту [3].

Крім того, художник свідомо формував власний публічний образ. Його ексцентричність, стиль та поведінка привертала увагу та підсилювали інтерес до його робіт. Таким чином, Воргол перетворив себе на бренд, що є характерною рисою сучасної культурної індустрії [2].

Отже, діяльність Енді демонструє, як творчість може поєднуватися з бізнесом, формуючи нові моделі культурного виробництва. Воргол заклад основ сучасного арт-ринку, де художник виступає не лише автором, а й активним учасником економічних процесів [7].

Список використаних джерел

1. Базилік Медіа. Енді Воргол: поп-арт, селебріті й бізнес як мистецтво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bazilik.media/endi-vorhol-popart-selebriiti-j-biznes-iak-mystetstvo/> (дата звернення: 01.03.2026).
2. Брикса В. Енді Воргол – всесвітньовідомий американський митець українського походження // Матеріали ІХ Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання». – 2016. – Т. 2. – С. 100.
3. Вікіпедія. Енді Воргол [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Енді_Воргол (дата звернення: 01.03.2026).
4. Гамалія К., Будник А. Реінтерпретація феномена Енді Воргола в плакатній діяльності молодих українських дизайнерів // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». – 2022. – № 47. – С. 132–138.
5. Жулай М. Комерційне мистецтво Енді Воргола. – 2021.
6. Ковчег Україна. Енді Воргол. Із нікуди в усюди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kovcheg.ua/uk/reader/endi-vorgol> (дата звернення: 01.03.2026).
7. Тетюшева А., Яковлев А. В. Король поп-арту Енді Воргол // Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини. – 2024. – С. 189–192.

Бондар Софія

Наукова керівниця – доц. Коротун Ірина

ВПЛИВ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПОВЕДІНКУ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

Згідно дослідженням за 1990–2019 рр. кількість випадків тривожних розладів у світі зросла на понад 55% [1]. Важливу роль серед чинників має урбаністичний вплив. Сучасні технополіси, дедалі частіше формують перенасичене, фрагментоване середовище, яке через свою анонімність і функціональну надмірність чинить пригнічувальний і дезорієнтуючий вплив на психіку та поведінкові реакції людини. Одним з доказів позитивного впливу природи на людину є експеримент Р. Ульріха - теоретика лікарняного дизайну. Пацієнти після однакових операцій швидше одужували і потребували менше знеболювальних, якщо вікно виходило на двір з деревами, а не на стіну [2]. Сучасний містянин проводить 85–90% часу доби у приміщенні або серед міської забудови.

Метою статті є визначити засоби позитивного впливу архітектурного середовища, на психоемоційний стан людини.

Р. Баркер, американський соціолог та психолог, запропонував теорію місць поведінки (behaviour setting), згідно з якою поведінка людини та середовище є єдиною системою. Для прогнозованої поведінки потрібно створювати середовище з властивостями, що спрямовують людину діяти за певним сценарієм. Прикладом є “ідеальна в’язниця” Паноптикон Дж. Бентама (XVIII ст.). Вона спроектована так, щоб ув’язнені постійно відчували спостереження і поводитись відповідно. Іншим прикладом є житловий комплекс «Пріутт-Айгоу» в Сент-Луїсі, штат Міссурі (1950-ті рр.). Однотипне планування спричинило деіндивідуалізацію мешканців і зростання злочинності. Анонімність як каталізатор злочинності розглядає Ф. Зімбардо, аналізуючи у книзі «Ефект Люцифера» результати Стенфордського тюремного експерименту.

Подібні механізми контрольованого впливу застосовуються в торгово-розважальних центрах: відсутність лінійного

планування, дзеркала, скло та підсвітка викликають дезорієнтацію, подовжують перебування відвідувачів і стимулюють імпульсивні покупки.

Завдання архітекторів - створення комфортного, гармонізованого середовища для покращення психо-емоційного стану людини. Такі архітектурні засоби, як: форми, кольори, текстури, освітлення, температура та якість повітря формують простір, а простір формує поведінку людини. Мозок людини звик опрацьовувати багато сигналів водночас. Відповідно, складне середовище сприятиме спокою, а однотипність викликатиме тривогу.

Формування гармонізованого середовища відбувається за певними принципами, до яких належать: чітка структуризація простору, розмежування функцій, поділ публічних і приватних зон, розділення транспортних і пішохідних потоків, формування ієрархії громадських просторів, інтеграція житла, роботи та відпочинку, цілісність композиції та створення системи візуальних зв'язків. Такі заходи полегшують орієнтацію в просторі та знижують тривожність [3].

Отже, архітектура та урбаністичне середовище безпосередньо впливають на психоемоційний стан людей через візуальну складність, планування, функціональне розмежування, розділення потоків та ін. Актуальною є систематизація знань з реакції людини на оточуюче середовище і їх впровадження у архітектурно- містобудівне проектування.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс URL:
https://scholar.google.com/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&q=Epidemiology+of+anxiety+disorders%3A+global+burden+and+sociodemographic+associations&btnG= [Дата звернення 02.02.2026]
2. Електронний ресурс URL:
<https://www.science.org/doi/abs/10.1126/science.6143402> [Дата звернення 02.02.2026]
3. І.Коротун. Принципи архітектурно-планувальної організації ансамблевої забудови. Автореферат на здобуття наукового ступеню к.а. КНУБА. К.2007.

СКЛОКРИСТАЛІЧНІ ВИРОБИ

Ситали (склокристалічні матеріали) мають важливе практичне значення завдяки поєднанню властивостей скла і кераміки. Станом на 2026 рік перспективи їхнього розвитку вийшли за межі традиційного уявлення про посуд, охоплюючи критично важливі галузі від мікроелектроніки до Космічної галузі.

Ситали – це склокристалічні матеріали, отримані шляхом контрольованої кристалізації. Така технологія формує однорідну тонкокристалічну структуру, що забезпечує матеріалу ізотропність.

Виготовлення ситалів здійснюється скляною, керамічною (порошковою) та хімічною технологіями, спільним етапом яких є термічна обробка з контрольованою кристалізацією матеріалу.

Характеристика: висока механічна міцність, твердість, термічна і хімічна стійкість, низький коефіцієнт термічного розширення та газо- і водонепроникність. Ситали є хімічно інертними, не вступають у реакцію з водою, кислотами та більшістю хімічних речовин. Залежно від мікроструктури ситали можуть бути прозорими, напівпрозорими або непрозорими.

Класифікують ситали за складом, структурою та призначенням. За хімічним складом базової системи літієві ($\text{Li}_2\text{O} - \text{Al}_2\text{O}_3 - \text{SiO}_2$) та магнеєві ($\text{MgO} - \text{Al}_2\text{O}_3 - \text{SiO}_2$). Основну групу становлять технічні ситали, які отримують зі штучного силікатного скла та промислових відходів. До їх різновидів належать петроситали, що виготовляються з природних магматичних порід, а також шлакоситали, які отримують із доменних і сталеплавильних шлаків. За призначенням ситали поділяються на технічні, декоративні та композиційні.

Ситали є сучасними матеріалами, що знаходять застосування від побуту до передових наукових і промислових галузей. У повсякденному житті їх використовують для виготовлення термостійкого кухонного приладдя, а в будівництві

– як міцні та довговічні оздоблювальні матеріали. У промисловості ситали застосовують у печах, реакторах і хімічних ємностях завдяки їхній термо- та хімічній стійкості.

Водночас їх роль особливо зростає у високотехнологічних сферах. У космічній та авіаційній галузях ситали використовують для виготовлення дзеркал телескопів, які не деформуються при температурних змінах, а також як матеріали термозахисту літальних апаратів і компонентів навігаційних систем.

Окрему групу становлять кордієритові ситали - спеціалізовані матеріали з мінімальним коефіцієнтом теплового розширення та високою стійкістю до деформацій. Завдяки своїй термічній стабільності вони широко застосовуються у високотемпературному обладнанні, як основа для дзеркал потужних телескопів і в системах термозахисту.

Ситали є високотехнологічними матеріалами з широкими можливостями застосування, а їх дослідження та розвиток технологій виробництва сприяють подальшому розширенню сфер їх використання.

Список використаних джерел

1. Ситали. Вікіпедія:вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ситали>
2. SCHOTT AG. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.schott.com/en-gb/products/zerodur>

Ватаманюк Андрій
Наукові керівники – доц. Коротун Ірина
асист. Тимофій Володимир

РОЗРОБКА АВТОСПОРТИВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПРИБЕРЕЖНІЙ ЧАСТИНІ ЧЕРНІВЦІВ

Сучасний розвиток міст потребує переосмислення функціонального використання територій відповідно до актуальних економічних та урбаністичних тенденцій. У багатьох містах пострадянського простору значні площі займають ринки, сформовані у 1990-х роках, проте в умовах цифровізації торгівлі та зміни споживчих моделей територія Калинівського ринку у Чернівцях поступово втрачає свою первинну функцію. Історія автоспорту у Чернівцях, що включає проведення «Ралі Буковина» та етапів Чемпіонатів світу (FIM World Championship) з мотокросу на базі центру «Суперкрос», підтверджує готовність міської логістики до масштабних подій відповідно до FIA та FIM.

Новим підходом до використання цієї зони є формування автоспортивної інфраструктури міжнародного рівня. Це дозволить не лише ефективно використовувати територію, а й виступить драйвером економічного зростання, активізує локальний бізнес через стабільний потік туристів та приватні інвестиції. Що забезпечить цілорічні надходження до бюджету та фінансову стійкість громади.

Важливою складовою проєкту є ідея трансформації прибережної дамби у громадський простір. Відповідно до ст. 61 Земельного кодексу України, у прибережних захисних смугах дозволяється будівництво об'єктів фізичної культури та спорту, [1]. Згідно зі ст. 88 Водного кодексу України, проєкт гарантує безперешкодний доступ громадян до узбережжя, перетворюючи технічну зону на сучасну набережну з прогулянковими та велосипедними доріжками [2]. Ефективним архітектурним рішенням є розміщення глядацьких трибун безпосередньо на схилах дамби: це дозволяє використовувати її як амфітеатр під час змагань та як комфортну зону відпочинку в звичайні дні [3]. Така багатофункціональність забезпечує цілорічну експлуатацію

об'єкта, також у будні дні працюватиме професійна картинг-школа, а взимку фан-зони трансформуватимуться у святкові ярмарки. Проте, реалізація такого масштабного технічного проекту потребує суворої відповідності міжнародним стандартам безпеки. Для проведення змагань високого рівня дорожнє покриття має відповідати критеріям FIA Grade 1 або 2.

Згідно з вимогами FIA Appendix O, стан асфальтового полотна повинен зберігати планіметрію та необхідний коефіцієнт зчеплення, що досягається з впровадження спеціалізованих систем водовідведення для захисту від температурних циклів заморожування [4]. Відповідно до регламентів FIA Institute, безпекові бар'єри (Tescpro, Armco) та зони вильоту мають проходити регулярну інспекцію на предмет цілісності для збереження міжнародної ліцензії [5].

У підсумку, створення такого кластеру перезапускає економічну модель району, перетворюючи застарілі торгові ряди на прогресивну екосистему. Як зазначає Річард Флорида, успіх сучасних міст визначається здатністю створювати унікальні простори, що приваблюють таланти та стимулюють розвиток сфери послуг і розваг. Проект остаточно закріплює за Чернівцями статус європейського центру на світовій карті спорту.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовт. 2001 р. № 2768-III : за станом на 26 березня 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> [дата звернення: 26.03.2026].
2. Водний кодекс України : Закон України від 06 черв. 1995 р. № 213/95-ВР : за станом на 26 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр> [дата звернення: 26.03.2026].
3. Florida R. The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life. New York : Basic Books, 2002. 416 p.
4. FIA International Sporting Code, Appendix O : Procedures for the Recognition of Motor Racing Circuits. [Edition 2024/2025]. URL: <https://www.fia.com/circuit-safety> (дата звернення: 26.03.2026).
5. FIA Standard 3502-2018 : Safety Barriers for Racing Circuits / Technical List n° 37. URL: <https://www.fia.com/regulation/category/761> [дата звернення: 26.03.2026].

ДОСЛІДЖЕННЯ СПОСОБІВ ТЕРМОМОДЕРНІЗАЦІЇ БАГАТОКВАРТИРНИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ

У сучасних умовах стрімкого зростання вартості енергоресурсів та глобальних викликів енергетичної безпеки, термомодернізація багатоквартирного житлового фонду стає стратегічним пріоритетом для України. Значна частина наявної забудови, особливо періоду 1960–1990-х років, має критично низькі теплотехнічні характеристики, що спричиняє надмірні тепловтрати та фінансове навантаження на мешканців. Відповідно до вимог нормативних документів, забезпечення нормативного рівня теплової ізоляції є не лише рекомендацією, а обов'язковою умовою експлуатації будівель [1].

Аналіз енергетичних балансів будинків свідчить, що основні втрати теплової енергії розподіляються між зовнішніми стінами (до 40%), вікнами (20–25%), покрівлею (10–15%) та підвальними перекриттями (5–10%). Це підтверджує необхідність створення безперервної теплоізоляційної оболонки. Г. Фаренюк слушно зазначає, що «основний вплив на формування теплового режиму і, відповідно, енергетичного статусу будинку (енергетичних витрат на забезпечення необхідного теплового режиму) належить теплоізоляційній оболонці» [3, с. 51].

Одним із найбільш технологічно досконалих методів є впровадження систем зовнішньої теплоізоляції (ETICS). Згідно з дослідженнями Г. Фаренюка, такі системи дають можливість знизити загальні тепловтрати на 40–50%. Важливим є правильний вибір теплоізоляційних матеріалів (мінеральна вата, пінополістирол), які повинні відповідати вимогам довговічності, екологічності та пожежної безпеки.

Особливу увагу слід приділити ліквідації «містків холоду», тобто ділянок інтенсивного теплообміну в місцях стиків плит, віконних відкосів. Нехтування цими зонами призводить до локального випадання конденсату, появи плісняви та прискореної деградації конструкцій. Одночасно з утепленням

фасадів критично важливою є заміна застарілих вікон на енергоефективні системи з багатокамерними склопакетами.

Термомодернізація огорожувальних конструкцій неминує змінює стан будівлі, роблячи її більш герметичною. Тому обов'язковим супутнім заходом є модернізація системи вентиляції. Встановлення децентралізованих рекуператорів або впровадження системи природно-витяжної вентиляції з автоматичними клапанами допомагає уникнути надмірної вологості та забезпечити приплив свіжого повітря без втрат тепла.

Ключовим елементом «активної» термомодернізації є оновлення інженерних систем. Встановлення індивідуальних теплових пунктів дає змогу автоматично коригувати температуру теплоносія залежно від зовнішніх умов. Балансування внутрішньобудинкової системи опалення за допомогою автоматичних клапанів гарантує рівномірний розподіл тепла між усіма поверхами та квартирами.

Отже, комплексна термомодернізація є єдиним ефективним механізмом перетворення застарілого житла на сучасне, енергоефективне середовище. Системний підхід, що поєднує утеплення оболонки (стіни, дах, підвал), заміну світлопрозорих конструкцій та автоматизацію теплоспоживання, допомагає досягти скорочення витрат енергії.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція та енергоефективність будівель», 2021.
2. Про енергетичну ефективність будівель: Закон України від 22.06.2017 № 2118-VIII. Київ, 2017.
3. Фаренюк Г. Наукові основи нормативного забезпечення енергоефективності будівельних об'єктів. Вентиляція, освітлення та теплогазопостачання. 2010. Вип. 14. С. 52-60.

ВПЛИВ BIM-ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕКОНОМІКУ БУДІВНИЦТВА

Сучасний розвиток будівельної галузі характеризується активним впровадженням цифрових технологій проектування та управління будівельними процесами. Однією з найбільш ефективних інноваційних технологій є інформаційне моделювання будівель (Building Information Modeling – BIM), яке забезпечує інтеграцію даних на всіх етапах життєвого циклу будівельного об'єкта. Використання BIM-технологій сприяє підвищенню продуктивності праці, скороченню строків будівництва та зниженню вартості реалізації будівельних проєктів [1].

BIM-технології передбачають створення цифрової інформаційної моделі об'єкта будівництва, яка містить архітектурні, конструктивні, інженерні та економічні параметри проєкту. Це дозволяє забезпечити ефективну взаємодію між усіма учасниками будівельного процесу, зменшити кількість помилок у проєктній документації та оптимізувати використання матеріальних і трудових ресурсів [2].

Використання BIM-технологій сприяє підвищенню економічної ефективності будівництва за рахунок зменшення витрат на проектування, скорочення кількості змін під час виконання робіт та оптимізації логістики будівельних матеріалів. Завдяки можливості виявлення колізій ще на стадії проектування значно знижується ризик додаткових витрат під час будівництва та експлуатації об'єкта [3].

Важливим економічним ефектом впровадження BIM-технологій є скорочення тривалості будівництва та підвищення точності планування виконання робіт. Використання інформаційних моделей дозволяє здійснювати календарне планування (4D-моделювання) та управління кошторисною вартістю будівництва (5D-моделювання), що забезпечує більш ефективний контроль за використанням фінансових ресурсів [4].

Крім того, застосування BIM-технологій сприяє підвищенню якості будівельної продукції та зменшенню експлуатаційних витрат завдяки можливості ефективного управління об'єктом на етапі експлуатації. Інформаційна модель будівлі використовується для технічного обслуговування, планування ремонтів та модернізації об'єкта протягом усього життєвого циклу споруди [5].

Разом з тим впровадження BIM-технологій потребує додаткових інвестицій у програмне забезпечення, навчання персоналу та організацію цифрових процесів управління будівництвом. Однак результати досліджень свідчать, що початкові витрати компенсуються за рахунок скорочення строків будівництва, зменшення кількості помилок та підвищення ефективності використання ресурсів [6].

Таким чином, застосування BIM-технологій забезпечує підвищення економічної ефективності будівельного виробництва за рахунок оптимізації витрат, скорочення тривалості реалізації проєктів та зниження ризиків під час будівництва і експлуатації об'єктів.

Список використаних джерел

1. Організація та управління будівництвом : підручник / О. А. Тугай, В. В. Титок, О. М. Ємельянова. Київ : КНУБА, 2024.
2. Організація будівництва : підручник / О. М. Ушацький. Київ : Вища школа.
3. Організація будівельного виробництва : ДБН А.3.1-5:2016. Київ : Мінрегіон України, 2016.
4. Організація будівельного виробництва : навч. посібник / А. М. Дорош. Київ : Аграрна освіта, 2011.
5. BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling for Owners, Designers, Engineers, Contractors, and Facility Managers / С. Eastman, Р. Teicholz, R. Sacks, K. Liston. Hoboken : John Wiley & Sons, 2018.
6. Інноваційні технології у будівництві : монографія. Київ : КНУБА, 2021.

Гайдук Христина

Науковий керівник – асист. Толошник Олександр

МЕТАМОРФОЗИ АВТОРСТВА: ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛІ ХУДОЖНИКА В ЕПОХУ ГЕНЕРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

З появою численних сервісів цифрового мистецтва та стрімким розвитком нейромереж сучасні митці мають у своєму розпорядженні нові інструменти для реалізації найсміливіших ідей. Штучний інтелект – це реальна можливість оптимізувати творчі процеси, експериментувати з різними стилями та формами.

Тепер ми спостерігаємо фундаментальну метаморфозу: традиційна парадигма «художника-творця», поступається місцем «художнику-куратору», який працює з концепціями та алгоритмами. Однак виникає етичне питання: де межа між використанням інтелектуального інструменту та механічним запозиченням з чужої візуальної мови? Американський вчений Kalin Hristov з University of Illinois at Chicago вважає, що оскільки зображення, створене цифровою камерою або смартфоном, насправді генерується комп'ютером, його цілком можна порівняти зі створенням художнього твору за допомогою програми зі штучним інтелектом, тобто це є виключно інструментом для надання людиною своїй ідеї матеріальної форми вираження.[1]

У яких ситуаціях митець зберігає за собою право власності на роботу зроблену з допомогою нейромережі? Коли художник використовує ШІ для ітерацій, він не просто отримує готову картинку, а проводить дослідження. Він формулює складні промти, змінює параметри, налаштовує вагу слів. Автор бачить потенціал у помилці або специфічному поєднанні кольорів, яке штучний інтелект видав випадково. Використання алгоритму для побудови ескізів, макетів є лише технічною допомогою. Художник вирішує, куди має спрямовуватися погляд глядача, бачить ідеальний ракурс.

Тож хто автор згенерованого ШІ матеріалу? За останні декілька років вже є яскраві прецеденти конфліктності цього

питання. Стівен Талер намагався в судовому порядку зареєструвати авторське право ШІ на зображення A Recent Entrance to Paradise, створене його системою DABUS. Суд відхилив його позов, зазначивши, що поняття «автор» є синонімом «людська творчість», й авторське право, за своєю суттю, захищає лише результати творчості людини.[2] Автором є лише людина!

Процес творення включає в себе задум, емоції, особистий досвід, унікальне бачення світу та свободу волі. Нейромережа аналізує величезні масиви даних (так звані датасети), на яких її навчали, і генерує результат на основі виявлених статистичних закономірностей та патернів. Юридична аналогія, яку використовують суди та патентні відомства, – розглядати штучний інтелект як інструмент. Програма Photoshop не є автором ілюстрації – автором є дизайнер. Так само і ChatGPT чи Midjourney – це інструменти, які ви використовуєте для генерації контенту [3].

Етична межа між використанням нейромереж як інструменту та прямим плагіатом пролягає в площині унікальності творчого задуму. Використання ШІ для імітації стилю конкретних сучасних митців без їхньої згоди є формою "цифрового паразитування", що нівелює індивідуальність автора та порушує засади добросовісної конкуренції в мистецькому середовищі. Справжнє авторство сьогодні полягає в прозорості використання алгоритмів та вмінні інтегрувати штучний інтелект у власний, автентичний візуальний наратив, уникаючи механічного копіювання чужих патернів.

Список використаних джерел

1. Уланська М. О. *Правовий статус нейромереж: крізь призму судової практики* : монографія. — Київ, 2023. — 294 с.
2. Слободянюк Д. М. AI й авторське право: практика США та ЄС // *Юридична газета*. — 2023. — № 7 (795). — С. 12–17.
3. Радомська А. О. ChatGPT та авторське право: хто власник контенту, створеного ШІ, і як його використовувати легально / [розділ 1] // *Юридичні та технологічні аспекти штучного інтелекту: збірник наукових статей* / за заг. ред. І. І. Петренка. — Львів : ЛНУ, 2023. — С. 15–29.

УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗЕЛЕНЕ БУДІВНИЦТВО: ЕФЕКТИВНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасна будівельна галузь перебуває в умовах переходу до принципів сталого розвитку, що зумовлює зростання ролі зеленого будівництва як одного з ключових напрямів її розвитку. Зелене будівництво спрямоване на зменшення негативного впливу будівель на навколишнє середовище, раціональне використання природних ресурсів та підвищення енергоефективності будівель протягом усього життєвого циклу. Важливим інструментом реалізації цих завдань є інформаційні технології, які забезпечують комплексний підхід до проектування, будівництва та експлуатації об'єктів [1].

Однією з базових цифрових технологій у зеленому будівництві є BIM (Building Information Modeling), що передбачає створення інтегрованої інформаційної моделі будівлі. Така модель містить дані про геометрію споруди, конструктивні елементи, інженерні системи, матеріали та їхні фізико-технічні характеристики. Використання BIM дозволяє забезпечити узгодженість проектних рішень між усіма учасниками проекту, зменшити кількість проектних помилок, оптимізувати витрати матеріалів і підвищити загальну ефективність будівельного процесу [2].

На основі інформаційної моделі будівлі виконується енергетичне моделювання, яке дає змогу здійснювати детальний аналіз тепловтрат через огорожувальні конструкції, виявляти містки холоду та оцінювати ефективність теплоізоляційних рішень. Крім того, моделюється робота систем опалення, вентиляції, кондиціонування та освітлення з урахуванням кліматичних умов і режимів експлуатації. Отримані результати дозволяють прогнозувати річне споживання енергоресурсів і порівнювати альтернативні варіанти проектних рішень з метою вибору найбільш енергоефективного [3].

Важливим складником зеленого проектування є аналіз природного та штучного освітлення. За допомогою

інформаційних технологій оцінюється рівень денного світла у приміщеннях, що дозволяє оптимізувати орієнтацію будівлі, розміщення світлопрозорих конструкцій та зменшити потребу в електричному освітленні, одночасно підвищуючи комфорт і продуктивність користувачів будівлі.

Результати енергетичних, світлотехнічних та екологічних розрахунків зіставляються з вимогами міжнародних систем сертифікації зеленого будівництва, зокрема LEED і BREEAM. У разі виявлення невідповідностей проектні рішення коригуються шляхом підбору більш енергоефективних матеріалів, підвищення рівня теплоізоляції огорожувальних конструкцій та оптимізації роботи інженерних систем [4].

Незважаючи на значні переваги, впровадження інформаційних технологій у зелене будівництво супроводжується низкою проблем, серед яких висока вартість цифрових рішень, потреба у підготовці кваліфікованих фахівців та недостатня нормативно-правова база. Водночас подальший розвиток цифрових технологій створює передумови для формування енергоефективних, екологічних та інтелектуальних будівель.

Інформаційні технології є ключовим чинником розвитку зеленого будівництва, оскільки забезпечують підвищення ефективності використання ресурсів, зменшення негативного впливу на довкілля та сприяють сталому розвитку будівельної галузі.

Список літератури

1. World Green Building Council. Global Status Report for Buildings and Construction.
https://globalabc.org/sites/default/files/2024-11/global_status_report_buildings_construction_2023.pdf
2. Eastman C. BIM Handbook: A Guide to Building Information Modeling.
– Wiley, 2018.
https://www.academia.edu/3183272/BIM_handbook_A_guide_to_building_information_modeling_for_owners_managers_designers_engineers_and_contractors
3. International Energy Agency. Energy Efficiency in Buildings.
<https://annex.iea-ebc.org/projects/project?AnnexID=91>
4. Особливості сертифікації BREEAM і LEED
<https://mcl.kiev.ua/osobennosti-sertifikatsii-breeam-i-leed/>

Горюк Станіслав
Науковий керівник – асист. Толошник Олександр

СИНТЕЗ ФІГУРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА ТА ТРАНСАВАНГАРДУ В СУЧАСНОМУ ЖИВОПИСІ

Сучасне образотворче мистецтво характеризується активним поєднанням різних стилістичних напрямів, серед яких особливе місце займає синтез фігуративного мистецтва та трансавангарду. Така взаємодія формує нову експресивну візуальну мову, спрямовану на передачу внутрішніх психоемоційних станів.

Метою дослідження є аналіз особливостей синтезу фігуративності та трансавангарду в сучасному живописі.

У межах цього підходу фігуративність набуває умовного характеру: форма зазнає деформації, фрагментації та узагальнення. Це дозволяє відходити від зовнішньої подібності та зосереджуватися на внутрішньому змісті образу. Важливу роль відіграє експресивна лінія, яка виступає засобом безпосереднього емоційного висловлювання та формує динаміку композиції.

Значний вплив на формування такого художнього мислення має творчість Жан-Мішель Баскія, для якої характерні спонтанність, поєднання тексту і зображення, символізм і фрагментарність. Експресивна деформація фігури співвідноситься також із мистецтвом Егон Шиле, де лінія виступає провідним засобом формотворення та вираження психологічної напруги [2].

В українському мистецтві подібні тенденції простежуються у творчості Олег Голосій, зокрема у роботі «Психоделічна атака блакитних кроликів», де поєднуються гротеск, символізм і багатшарова композиція. Характерною ознакою таких творів є принцип колажності, що передбачає нашарування різних пластичних елементів у межах єдиного композиційного простору.

Колористичні рішення базуються на контрастах і дисонансах, що підсилюють емоційну напругу та створюють ефект психоделічного сприйняття. У сучасних художніх практиках також спостерігається поєднання абстрактних

площин, умовних фігуративних форм і графічних структур, які формують складні асоціативні образи [1].

У навчально-творчій діяльності зазначені принципи реалізуються через створення композицій, у яких поєднуються фігуративність, експресивна лінія та колажна побудова (рис.1). Такі роботи спрямовані на осмислення внутрішніх станів людини, соціального напруження та інформаційного перевантаження засобами сучасного живопису.

Рис. 1. Горюк Станіслав. «Наказ мовчати». Здобувач освіти I курсу другого (магістерського) рівня. 2026 р.

Отже, синтез фігуративного мистецтва та трансавангарду виступає актуальним напрямом художнього розвитку, що поєднує традиції експресіонізму з новітніми мистецькими практиками та відкриває нові можливості для візуального висловлювання.

Список використаних джерел

1. Салатюк С. Український трансавангард: генеза та стилістичні особливості // *Народознавчі зошити*. – 2021. – № 2 (158). – С. 451–455.
2. WikiArt. Egon Schiele [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wikiart.org/uk/egon-shiele> (дата звернення: 30.03.2026).

*Готра Владислав
Наукова керівниця – доц. Янчук Іванна*

ТЕХНОЛОГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ 3D-ДРУКУ В ЦИВІЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО УКРАЇНИ: ПОТЕНЦІАЛ ТА БАР'ЄРИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Масштабні руйнування інфраструктури в Україні внаслідок війни потребують швидких, економічних та екологічних методів будівництва. За даними Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), загальна сума прямих пошкоджень сягає близько 152 млрд дол. США, з яких житло становить майже 56 млрд дол. (37 % від загальних пошкоджень), а загальні потреби на відновлення оцінюються в 486 млрд дол. на 10 років [1]. Традиційні технології (монолітний залізобетон, цегляна кладка, збірні панелі) не завжди забезпечують необхідну швидкість і ресурсоефективність [2]. У цьому контексті 3D-друк (адитивне будівництво з бетону) стає перспективним рішенням завдяки автоматизації, скороченню відходів і можливості використання локальних та перероблених матеріалів [3].

Технологія 3D-друку базується на пошаровому екструзуванні бетонної суміші через гантрі- або портативний принтер (наприклад, BOD2 або MaxiPrinter) за цифровою BIM-моделлю. Це дозволяє зводити стіни, перекриття та цілі споруди без опалубки, реалізовувати оптимізовані або порожнисті конструкції, скорочуючи витрати матеріалів на 60–85 % та знижуючи вуглецевий слід до 85 % у деяких кейсах [3]. Суміші мають спеціальні реологічні властивості – текучість на етапі подачі та швидке твердіння, що дозволяє проводити роботи навіть у складних кліматичних умовах.

Світовий досвід (Apis Cor, ICON, WinSun) підтверджує ефективність технології для малоповерхового житла [4]. В Україні: у Львові надруковано першу в Європі 3D-школу (Team4UA + BOD2 від SOBOD, площа 370 м², друк частково завершено за 3–4 дні) [5]; в Ірпені – перший житловий 3D-будинок площею 130 м² для родини загиблого військового (UTU, 58 годин друку) [5]; Київський національний університет будівництва та архітектури розробляє суміші з перероблених

будівельних відходів для 3D-друку укриттів і житла [5]. Ці проекти підтверджують, що технологія може значно прискорити відбудову, підвищити економічну ефективність і зменшити залежність від імпорتنих матеріалів.

Порівняно з традиційними методами, 3D-друк має такі переваги: скорочення строків і витрат будівництва на 50–70 %, зменшення відходів до 60 % та вуглецевого сліду до 85 %; можливість створення складних архітектурних форм; мінімізація людського фактора завдяки автоматизації; висока точність і відповідність BIM-моделі [3].

Обмеження технології: висотність зазвичай обмежена 2–3 поверхами без додаткового армування; слабкі міжшарові зв'язки, чутливість до погодних умов; висока вартість обладнання та нестача фахівців; обмежений вибір сумішей із потрібними властивостями; складність транспортування й налаштування обладнання; відсутність чітких норм ДБН, що ускладнює сертифікацію та введення об'єктів в експлуатацію [4].

Для ефективної інтеграції в Україні необхідно розробити ДБН для 3D-друку, впроваджувати пілотні проекти (Team4UA, COBOD, UTU, Serendix), готувати спеціалістів і стимулювати використання локальних матеріалів. Технологія є доповненням до традиційного будівництва та здатна прискорити відбудову, знизити витрати й підвищити екологічність [1,5].

Список використаних джерел

1. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Ukraine Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3): February 2022 – December 2023.
2. Stroytech.com.ua. Аналіз традиційних методів будівництва (загальна аналітика моноліту, панелей та інновацій). – [посилання](#).
3. Constructions-3D.com. Construction 3D Printing Technologies (принципи, переваги, скорочення відходів та вуглецевого сліду). – [посилання](#).
4. VoxelMatters.com. Global 3D Printing Projects in Construction (кейси Apis Cor, ICON, WinSun та обмеження технології). – [посилання](#).
5. Team4UA / COBOD / KNUBA / UTU. Українські пілотні проекти 3D-друку (Львівська школа BOD2, будинок в Ірпені UTU, розробки сумішей KNUBA з перероблених відходів, 2023–2025). – [посилання1](#); [посилання2](#); [посилання3](#).

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ БІОНІЧНИХ СТРУКТУР У ЖИТЛОВІЙ АРХІТЕКТУРІ

Сучасний етап розвитку архітектури характеризується переходом від жорстких геометричних форм до гнучких, адаптивних систем. Актуальність біонічного підходу зумовлена необхідністю подолання конфлікту між антропогенним середовищем та природою [2]. В умовах глобальної екологічної кризи не споживати ресурси, а функціонувати за принципами живих організмів [3]. Біоніка – це не просто «красиві криві», а спосіб зменшити енерговитрати будівлі. Потрібно пам'ятати про термін «біофілія» – вроджена потреба людини бути в оточенні живих систем.

Аналіз світової практики дозволяє виділити три ключові рівні впровадження біоніки в архітектурну форму:

1. Морфологічний рівень – використання природних алгоритмів росту, що дозволяє створювати самонесучі конструкції, як от сітчасті оболонки, що імітують структуру крил комах [1].

2. Технічний рівень – прикладом використання «ефекту лотоса» для самоочисних фасадів або систем пасивної вентиляції, що імітують термітники. Це перетворює будівлю з пасивного об'єкта на динамічну екосистему [4].

3. Матеріалознавчий рівень – розробка композитних матеріалів, що повторюють будову кістки або деревини. Впровадження 3D-друку дозволяє реалізувати складні біоморфні вузли, які неможливо виготовити традиційними методами [2].

Застосування цих методів (на прикладах робіт С. Калатрави та Н. Фостера) доводить, що біоніка є фундаментом для створення стійкої архітектури, де естетика нерозривно пов'язана з інженерною логікою.

Ключові вектори та перспективи біоцентричної архітектури

Найбільш адаптивною та безпечною для людського сприйняття є сферична або купольна геометрія. Підсвідоме відчуття захищеності, притаманне замкненим криволінійним об'єктам, робить біоморфні споруди оптимальним середовищем для життя. На відміну від жорсткої лінійної геометрії, вільні форми сприяють ментальному розвантаженню людини.

Пріоритетні завдання напрямку:

- синтез екосистем, тобто, інтеграція штучного середовища в природний ландшафт без порушень локального біоценозу.

- естетико-функціональний баланс, проектування конструкцій, де візуальна досконалість природи поєднується з високою інженерною доцільністю [4].

- ресурсна автономія, розробка рішень, що дозволяють будівлі самостійно акумулювати енергію природних джерел (інсоляція, кінетика вітру).

Прогноз розвитку: Майбутнє біоніки полягає у створенні автономних екологічних будинків. Такі об'єкти характеризуються замкненим вуглецевим слідом та використанням включно відновлювальних, біопозитивних матеріалів. Це архітектура, що працює не як статична споруда, а як динамічний організм, що еволюціонує разом із середовищем.

Список використаних джерел

1. Лебедев Ю.С. (1990). Архітектурна біоніка. «Будівельник», 1990. 269 с.
2. Павлюк В.В., Крижановська Н.Я. (2018). Екологічні аспекти формування сучасної біонічної архітектури, 2018.
3. Шебек Н.М. Еволюція біонічних ідей в архітектурі XXI століття.
4. Полін М. Біомікрія в архітектурі. 2-ге вид. Лондон: RIBA Publishing, 2016.

ІКОНА ЯК ФЕНОМЕН САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНОСТІ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до сакрального мистецтва як чинника культурної ідентичності та необхідністю переосмислення ікони як цілісної знаково-символічної системи, що поєднує богословський зміст і художню форму. У сучасних гуманітарних студіях ікона розглядається не лише як культовий об'єкт, а як складний візуальний текст, що потребує комплексного мистецтвознавчого аналізу.

Мета дослідження – проаналізувати ікону як феномен сакрального мистецтва в історичному та сучасному контекстах, визначити особливості взаємодії канонічної традиції та сучасних художніх інтерпретацій.

Поширення християнства на території Київської Русі сприяло інтеграції візантійської традиції з місцевими культурними уявленнями, що зумовило поєднання канонічності та декоративності в іконі [3]. Іконопис Київської Русі вирізняється монументальністю, узагальненістю форм і стриманою колористикою, поступово набуваючи локальних рис через м'якше моделювання та більшу емоційну виразність [3]. Важливу роль у цьому процесі відіграло формування власної художньої мови, що поєднувала духовну символіку та естетичні потреби суспільства.

У розвитку українського іконопису значний вплив мав народний чинник, який посилив орнаментальність, площинність і стилізацію форм. Ікона виконувала не лише літургійну, а й оберегову функцію, інтегруючись у повсякденне життя та формуючи особливий тип народної сакральної культури. Це сприяло виникненню різноманітних регіональних шкіл, кожна з яких мала свої стилістичні особливості.

У Галичині провідними осередками іконопису були Львів, Перемишль, Жовква та Самбір, де поєднувалися візантійські та

західноєвропейські впливи. На Волині (Луцьк, Володимир, Острог, Дубно) довше зберігалися архаїчні риси та тісний зв'язок із візантійською традицією. На Буковині (Чернівці, Вижниця, Сторожинець) іконопис розвивався під впливом українських, балканських і румунських культур, що зумовило його декоративність і насичену колористику.

Порівняння давніх ікон («Оранта (Велика Панагія)», «Володимирська Богоматір») із творчістю Христини Дохват демонструє тяглість традиції та її трансформацію [1; 2]. Давні ікони характеризуються суворою канонічністю, узагальненістю форм і мінімізацією авторського начала, що сприяє досягненню позачасовості образу. У сучасних творах спостерігається поєднання традиційних засад із новими художніми підходами: з'являється більша пластичність форм, м'якість ліній, нюансована колористика. [4].

Отже, ікона поєднує духовний зміст, художню форму та історичну традицію, виступаючи носієм культурної пам'яті. Її розвиток відображає взаємодію канону й народних елементів, а також здатність до трансформації в умовах сучасного мистецтва. Звернення сучасних митців до іконописної спадщини сприяє її збереженню та осмисленню в нових культурних контекстах

Список використаних джерел

1. Володимирська Богоматір [Образотворчий матеріал] : ікона, XI–XII ст.
2. Мистецтво найдавніших часів та епохи Київської Русі : у 2 т. Т. 1. — Київ, 1966.
3. Степовик Д. Сучасна українська ікона з іконотворчості Христини Дохват. — Київ : Мистецтво, 2005.

СИМВОЛІЗМ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОГО ДЕКОРАТИВНОГО РОЗПИСУ В СУЧАСНОМУ ІНТЕР'ЄРІ

Традиційний декоративний розпис є видом образотворчого мистецтва, що став національною спадщиною та сформував орнаментальну систему, де символи отримали значення. На відміну від станкового живопису, декоративний розпис завжди стає одним цілим з об'єктом. Це могли бути стіни, посуд, скрині, тканини, роблячи їх естетично привабливими та надаючи їм додаткові сенси. Така форма творчості пройшла довгий шлях, пристосовуючись змін у культурному середовищі. З часом декоративний розпис став традицією наших пращурів, а тепер трансформується як механізм психологічного комфорту та допомагає відчувати зв'язок з національною ідентичністю.

Перші згадки про український розпис сягають часів Київської Русі. Яскравим прикладом є фрески Софії Київської, де поєднуються релігійні сюжети зі складними орнаментами, заклавши основи майбутніх декоративних традицій. Почали виникати майстерні в містах та селах, де розписували різні побутові та релігійні предмети [1].

Зазначаємо, що історично український розпис виконував роль візуального втілення космогонічних уявлень народу, де кожен знак слугував сполучною ланкою між побутом та природними силами. Поступово, до XIX сторіччя, його сакральна функція поступилася суто декоративній. У сучасних умовах відбувається трансформація традиції: етнічні коди переосмислюються, інтегруючись у актуальний дизайн і зберігаючи при цьому свій прадавній генетичний зміст [2].

Глибинний символізм: більше, ніж естетика. Кожен елемент традиційного розпису (будь то петриківський, самчиківський чи косівський стиль) мав оберегове значення. У сучасному інтер'єрі ці символи продовжують працювати на підсвідомому рівні/

Трансформація: від етнографії до мінімалізму. Сучасний інтер'єр вимагає «повітря» та лаконічності. Тому традиційний розпис проходить через декілька етапів трансформації: стилізація та спрощення, зміна масштабу, традиційно дрібний орнамент сьогодні може масштабуватися до гіпер-розмірів, займаючи всю стіну або переходячи зі стіни на стелю, використання окремого елемента.

Матеріали та технології. Традиційна мазанка поступилася місцем новим фактурам. Сьогодні розпис наноситься на: бетон та мікроцемент: контраст грубої індустриальної фактури та ніжного орнаменту створює унікальний візуальний конфлікт.

Доцільно констатувати, що в умовах сучасного соціокультурного простору традиційний декоративний розпис зазнає динамічних трансформацій, адаптуючись до актуальних тенденцій у дизайні інтер'єру. Зокрема, такі автентичні художні осередки, як петриківський та самчиківський розписи, демонструють високу пластичність, інтегруючись у стилістику мінімалізму, лофту чи скандинавського дизайну з метою акцентування архітектоніки інтер'єрних об'єктів [3].

У цьому контексті декоративне малювання постає як релевантний інструмент художнього оздоблення, де архаїчна функція оберега трансформується в концепт «безпечного простору» через ревіталізацію знайомих культурних кодів. Такий підхід сприяє формуванню унікального естетичного середовища, що виступає антонімом до стандартизованої продукції масового виробництва та підкреслює індивідуалізацію житлового простору.

Список використаних джерел

1. <https://etnoxata.com.ua/statti/traditsiji/narodnij-rozpis-ta-jogo-simvolika/>
2. <https://folkmart.ua/blog-ukrainskyi-rozpys-ta-yoho-symvolika>
3. <https://vseosvita.ua/blogs/symvolika-derevo-zhyttia-v-dekoratyvnomu-mystetstvi-38621.html>

ЗАСТОСУВАННЯ BIM-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ БУДІВЕЛЬ

Питання енергоефективності у будівельній галузі набуває дедалі більшого значення в умовах зростання глобального енергоспоживання та посилення вимог до сталого розвитку. Будівельний сектор відповідає приблизно за 40% загального споживання енергії у світі, що робить пошук інструментів оптимізації енергетичних характеристик об'єктів критично важливим завданням. Одним із найперспективніших напрямів у цьому контексті є застосування технологій інформаційного моделювання будівель (BIM – Building Information Modeling). Метою даних тез є аналіз можливостей BIM-технологій у підвищенні енергоефективності будівель на різних етапах їх життєвого циклу [1].

Що таке BIM: BIM – це цифрова модель будівлі, яка містить не лише її зовнішній вигляд, а й детальні дані про матеріали, конструкції та інженерні системи. Поєднання BIM з інструментами енергетичного моделювання (BEM) дозволяє ще до початку будівництва розрахувати, скільки тепла будівля втрачатиме взимку, як працюватиме вентиляція та яким буде загальне споживання енергії [2].

Як BIM допомагає підвищити енергоефективність на практиці: Наприклад, при проєктуванні житлового будинку проєктант може в BIM-моделі змінити товщину утеплення стін або розташування вікон і одразу побачити, як це вплине на витрати на опалення протягом року. Такі платформи як Autodesk Green Building Studio дозволяють автоматично порівнювати десятки подібних варіантів та обирати найбільш енергоефективне рішення ще на стадії проєкту, що значно дешевше, ніж виправляти помилки після завершення будівництва [1].

Переваги та труднощі: Головна перевага ВІМ полягає в тому, що всі рішення щодо енергоефективності приймаються ще на папері, а не після того, як будинок вже збудовано. Це дозволяє суттєво заощадити кошти на опаленні та обслуговуванні будівлі в майбутньому. Труднощі ж здебільшого технічні - різні програми для проектування та енергетичних розрахунків не завжди добре працюють разом, через що інженерам доводиться витратити додатковий час на узгодження даних між ними [3].

Таким чином, ВІМ-технології формують принципово новий підхід до проектування та управління енергетичними характеристиками будівель. Інтеграція ВІМ з інструментами енергетичного моделювання відкриває широкі можливості для скорочення споживання енергоресурсів, підвищення комфорту перебування у приміщеннях та зменшення негативного впливу будівельного сектора на довкілля. Ефективність цього підходу проявляється не лише на стадії проектування, а й протягом усього терміну служби будівлі - завдяки можливості постійного моніторингу та коригування енергетичних показників [2].

Список використаних джерел

1. Alhammad M., Eames M., Vinai R. Enhancing Building Energy Efficiency through BIM and BEM Integration: A Systematic Review. *Buildings*. 2024. Vol. 14, № 3. P. 581. DOI: 10.3390/buildings14030581.
2. Gao H., Koch C., Wu Y. Building information modelling-based building energy modelling: A review. *Applied Energy*. 2019. Vol. 238. P. 320–343. DOI: 10.1016/j.apenergy.2019.01.032.
3. Gurlis G., Kovacic I. Building information modelling for analysis of energy-efficient industrial buildings. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2017. Vol. 68. P. 953–963. DOI: 10.1016/j.rser.2016.02.009.

УКРАЇНСЬКА ЛЯЛЬКА-МОТАНКА ЯК ФЕНОМЕН ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ ТА САКРАЛЬНИЙ СИМВОЛ

Українська традиційна лялька-мотанка є своєрідним явищем матеріальної й духовної культури, у якому відображено світоглядні уявлення народу та його культурні коди. У контексті сучасних глобалізаційних процесів вивчення цього феномену набуває особливої актуальності, оскільки сприяє збереженню національної ідентичності та переосмисленню культурної спадщини.

Витоки вузлової ляльки сягають давніх історичних епох, зокрема неолітичного періоду та часу трипільської культури, що підтверджується археологічними знахідками. На відміну від багатьох європейських аналогів, українська мотанка сформувалася як антропоморфний образ без індивідуалізованих рис обличчя. Така особливість має глибоке символічне підґрунтя: за традиційними уявленнями, очі виступають носієм душі, тому їх відсутність унеможливує «вселення» сторонньої сутності. Відтак лялька сприймалася як безпечний посередник між світами та виконувала захисну функцію [3].

Сакральний зміст закладено також у сам спосіб виготовлення мотанки. Технологія її створення базується виключно на намотуванні тканини без використання швів чи голки. Існує значна кількість варіантів формування та оздоблення таких ляльок. Основу становить скручений та обмотаний шматок тканини, що утворює голову, яку традиційно називають «куклою». Конструкція може бути максимально спрощеною — інколи без окремо виражених рук чи інших деталей. Важливою є не стільки форма, скільки сам процес створення, під час якого в предмет вкладаються емоції, тепло рук та символічні смисли [2]

Однією з характерних ознак українських ганчір'яних ляльок є відсутність конкретизованого обличчя або ж заміна його умовним знаком – хрестом. У традиційних уявленнях це

пояснюється подвійною причиною. По-перше, хрест виступає давнім захисним символом, що наділяє ляльку обереговими властивостями. По-друге, уникнення індивідуалізації образу запобігає ототожненню ляльки з конкретною особою, що вважалося небажаним поза межами спеціальних обрядових практик. Подібні уявлення були поширені на всій території України.

Функціональне призначення мотанки є багатовимірним. У науковій літературі виокремлюють кілька її типів: обрядові ляльки, пов'язані з календарними та родинними ритуалами; оберегові, що виконували захисну роль; а також ігрові, які використовувалися у процесі виховання дітей. У структурі такої ляльки відображено елементи народної педагогіки та психології, закладені у символічних діях і формах [1].

У сучасний період українська лялька-мотанка переживає процес активного відродження. Вона поступово виходить за межі суто побутового предмета, набуваючи статусу мистецького об'єкта та культурного символу. Сьогодні мотанка постає як репрезентант національної традиції на міжнародному рівні, демонструючи здатність адаптуватися до нових умов без втрати своєї змістової глибини.

Таким чином, феномен ляльки-мотанки є важливим складником етнокультурної спадщини, що поєднує у собі історичну пам'ять, символіку та художню практику. Її дослідження відкриває можливості для глибшого осмислення національної ідентичності та підкреслює значення традиції як живого й динамічного явища культури.

Список використаних джерел

1. Найден О. С. *Українська народна лялька*. Київ: СтилоС, 2007.
2. Герус Л. М. *Українська народна іграшка*. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2004.
3. Тарасова О. О. *Лялька-мотанка. Обереги для вашої родини*. Харків: Книжковий Клуб, 2014.
4. Тищенко О. Р. *Історія декоративно-прикладного мистецтва України*. Київ: Мистецтво, 1992.

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ У ПРИРОДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У сучасних умовах в Україні формується нове розуміння реабілітації як складного й тривалого процесу, що охоплює як фізичне лікування, так і психологічне відновлення людини.

Метою є визначення архітектурно-планувальної організації реабілітаційно-відновлювальних комплексів для військових та їхніх сімей у природному середовищі з ціллю створення комфортних умов для фізичного і психологічного відновлення.

Проблема формування комплексів розглядається у працях українських авторів. Зокрема, у дослідженні Р. Попелюшка обґрунтовано ефективність природної рекреації як інструменту реабілітації [1]. У роботі С. Базарного підкреслюється роль осередку у процесах соціальної адаптації [2].

На відміну від традиційних реабілітаційних установ, які часто мають одноманітний тип організації, сучасні підходи орієнтуються на відкритість, різноманітність та взаємодію з навколишнім середовищем [3]. Ландшафт перестає бути фоном і стає повноцінним елементом проектування, який визначає структуру комплексу, його масштаб і композиційні риси [4].

Одним із ключових принципів є формування розсіяної просторової структури, що створює образ невеликого поселення [5]. Окрім житлові та функціональні об'єкти розміщуються серед зелених насаджень, із урахуванням благоустрою територій. Застосування цього принципу допомагає уникнути відчуття закритості та створює природний, «домашній» сценарій перебування.

Важливою складовою організації простору є його формування навколо умовного маршруту, який вибудовується як послідовність сенсорних, емоційних і фізичних переживань та проходить через різні за характером локації: від більш захищених

до відкритих із широкими перспективами та активною присутністю природи. Така зміна формує відчуття руху вперед і внутрішньої трансформації.

Наступним інструментом організації комплексів є рельєф. Перепади висот дозволяють створювати терасовані простори, видові точки та різнорівневі маршрути, що задають ритм руху. Сюди ж відносяться зелені насадження, зокрема: деревні масиви, чагарникові групи, газонні покриття, квітники, природні лугові ділянки, терапевтичні сади, а також захисні та буферні зелені смуги.

Ще одним ефективним інструментом є водні елементи, які доповнюють просторову структуру, виступають естетичними акцентами, засобами формування мікроклімату та емоційного комфорту.

Реабілітаційний комплекс стає простором у якому відновлення відбувається через саму архітектуру. Взаємодія з ландшафтом, рельєфом та водними середовищами, поступова зміна зон і продуманий сценарій руху формують досвід, що допомагає людині відчувати контроль, спокій та повернутися до внутрішньої рівноваги.

У подальших дослідженнях доцільно зосередити увагу на формуванні адаптивних архітектурних рішень, які врахують різні сценарії реабілітації, сезонну трансформацію довкілля та індивідуальні потреби користувачів.

Список використаних джерел

1. Попелюшко Р. П. Особливості психологічної реабілітації учасників бойових дій засобами природничої рекреації. Актуальні проблеми психології. Київ, 2015. Вип. 13. С. 198–207.
2. Базарний С. В. Соціальна реабілітація військовослужбовців. Наукові записки МГУ. Одеса, 2020. Вип. 32. С. 152–157.
3. Куліценко В., Рагушинський Н., Погранична І. Архітектура реабілітаційно-відновлювальних центрів у ландшафтному середовищі. Вісник НУ «Львівська політехніка». Львів, 2023.
4. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Київ, 2019.
5. Моркляник О., Паляниця Х. Модель функціональної організації багатофункціонального реабілітаційного центру для військовослужбовців.

СТУДЕНТСЬКИЙ КАМПУС ІЗ ЕЛЕМЕНТАМИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ІСНУЮЧОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОЄКТУВАННЯ

Питання студентського житла належить до актуальних проблем розвитку вищої освіти в Україні. Для Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича ця проблема набуває особливої гостроти: за даними на 2025–2026 навчальний рік, потребу у поселенні мали 3 342 студенти, тоді як у гуртожитках мали змогу розмістити 2 860 осіб, що визначає дефіцит щонайменше 482 місця, або близько 14,4 % від зафіксованої потреби [1]. Ситуацію ускладнюють наслідки воєнного стану: необхідність розміщення внутрішньо переміщених осіб у гуртожитках студмістечка додатково обмежує кількість місць, доступних для іногородніх студентів [1].

Мета: виявити проблеми існуючого житлового фонду Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (далі – ЧНУ) та обґрунтувати доцільність проєктування нового студентського кампусу з елементами енергоефективності.

Існуючі гуртожитки ЧНУ, як і переважна більшість студентського житла в Україні, спроектовані без урахування принципів енергоефективності: вони характеризуються застарілими огорожувальними конструкціями, значними тепловтратами через віконні системи та теплові мости, відсутністю механічної вентиляції з рекуперацією тепла та залежністю від централізованого опалення без можливості індивідуального регулювання. Практично 90 % будівель в Україні не відповідають сучасним вимогам енергоефективності, що призводить до перевитрат енергії на опалення та недотримання вимог мікроклімату приміщень [2].

Принципово іншу модель пропонує зарубіжний досвід проєктування нового студентського житла за стандартами високої енергоефективності. Показовими прикладами є гуртожиток Skeena Residence Університету Британської Колумбії

(Келовна, Канада) на 220 місць, сертифікований за стандартом Passive House, та комплекс Purdown View Університету Західної Англії (Бристоль, Велика Британія) на 900 місць, який досяг скорочення операційного енергоспоживання на 81 % порівняно з типовою забудовою. Ці об'єкти демонструють, що енергоефективне студентське житло великої місткості є реалізованою практикою, логічним продовженням теоретичних концепцій. Спільними рисами таких проєктів є високий рівень теплоізоляції огорожувальних конструкцій, герметичність оболонки, примусова вентиляція з рекуперацією тепла, оптимізація орієнтації будівель для максимального використання денного світла та пасивних сонячних надходжень, а також компактність об'ємно-планувальних рішень [3].

Аналіз стану житлового фонду ЧНУ засвідчив наявність системного дефіциту місць у гуртожитках, що підсилюється соціальними наслідками воєнного стану та обмеженими можливостями модернізації існуючих будівель. Існуючий фонд не забезпечує кількісно потреби іногородніх студентів та не відповідає сучасним вимогам енергоефективності, що робить його термомодернізацію економічно та технічно недоцільною як єдину стратегію розвитку житлової інфраструктури університету. Дослідження зарубіжного досвіду підтвердило, що стандарти Passive House є практично реалізовними для студентського житла значної місткості та забезпечують суттєве скорочення енергоспоживання.

Список використаних джерел

1. Звіт ректора про діяльність Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2025 році. Чернівці : ЧНУ, 2025.
2. Шевченко О. М., Шовкалюк М. М. Енергоефективний кампус КПІ: інструменти та методи досліджень. *Вісник КНУТД*. 2019. № 4 (136). С. 97–105.
3. Wakelin B. UBC Okanagan, Skeena Residence. *SABMag*. 2021. No. 69. URL: <https://sabmagazine.com/ubc-okanagan-skeena-residence/> (дата звернення: 25.03.2026).
4. Кашенко Т. О., Осіпова А. Ю. Особливості функціонально-планувальної організації університетських гуртожитків. *Архітектурний вісник КНУБА*. С. 494–501.

Заболотна Марія
Наукові керівники – асист. Антощук Тетяна
асист. Тимофтей Володимир

ПРИНЦИПИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ У СТРУКТУРІ МІСТА НА ПРИКЛАДІ ВУЛ. ПРУТСЬКОЇ У МІСТІ ЧЕРНІВЦІ

Сучасний розвиток міст орієнтується на переосмислення деградованих територій. Колишні промислові зони, втративши первинну функцію через економічні зміни, часто перетворюються на занедбані ділянки. Водночас вони мають значний містобудівний потенціал завдяки вдалому розташуванню, наявній інфраструктурі та резервам для функціонального оновлення.

Актуальність дослідження зумовлена потребою ефективної ревіталізації промислових територій задля сталого розвитку міста. Ділянка на вул. Прутській у м. Чернівці є прикладом промислової території, що потребує функціонального оновлення та інтеграції в міську структуру.

Метою роботи є визначення основних принципів ревіталізації промислових територій та можливостей їхнього застосування на прикладі ділянки на вул. Прутській у м. Чернівці.

Питання сталого розвитку міст шляхом внутрішнього переосмислення просторових ресурсів висвітлено у праці М. Блінової, В. Савчука, В. Єгорова [1]. Специфіку оновлення промислових територій розглянуто в роботі М. Белікової, С. Сторожук, В. Глазірина, Ю. Корой [2]. Праця Д. Гулей акцентує увагу на редевелопменті в контексті історичної забудови та збереженні ідентичності середовища. Проблема ревіталізації промислових територій м. Чернівці розкрита в праці І. Коротун, С. Гомоновича та А. Довганюка [3]. Нормативна база планування визначена у чинних нормативно-правових документах. Однак, питання комплексного застосування принципів ревіталізації для конкретних локацій зі складною планувальною структурою (на зразок промислової зони на вул. Прутській) залишається недостатньо розкритим і потребує подальшого дослідження.

Ревіталізація – це комплексне повернення території у міське середовище з новими функціями. Її основою є інтеграція у структуру міста через відновлення просторових і транспортно-пішохідних зв'язків. Принцип функціональної багат шаровості передбачає поєднання різних функцій для забезпечення постійної активності простору. Принцип збереження ідентичності дозволяє переосмислити індустріальну спадщину для унікального образу території. Принципи людиноцентричності та екологічності гарантують комфорт, доступність і раціональне використання ресурсів, а принципи етапності та гнучкості адаптують розвиток до мінливих соціально-економічних умов.

В результаті проведеної роботи визначено основні принципи ревіталізації промислових територій: функціональна багат шаровість, збереження ідентичності, людиноцентричність, екологічність, етапність і гнучкість. Їхнє застосування для ділянки на вул. Прутській в м. Чернівці передбачає трансформацію існуючої закритої промислової зони у багат функціональний район. Багат шаровість реалізується через поєднання функції житла, спортивного кластера та рекреації. Збереження ідентичності втілюється у перетворенні промислових будівель на лофт-простори. Людиноцентричність та екологічність забезпечуються зеленими осями, концепцією «двір без авто» та багаторівневими паркінгами. Отже, територія має значний потенціал до сталого містобудівного оновлення.

Список використаних джерел

1. Блінова М. Ю., Савчук В. В., Єгоров В. О. Трансформація уявлень про сталий розвиток урбанізованого середовища в Україні. Науковий вісник будівництва, 2021. Т. 106, №4. С. 5–19.
2. Белікова М., Сторожук С., Глазирин В., Корой Ю. Реновація промислових територій. Містобудування та територіальне планування. КНУБА, Київ, 2021. Вип. 78. с. 54–64.
3. Коротун, І., Гомонович, С., & Довганюк, А. (2025). Розвиток територіальної інфраструктури та ревіталізація центрального промислового району міста Чернівці. Містобудування та територіальне планування, (90), 48–71. URL: <https://mtp.knuba.edu.ua/article/view/349287> (дата доступу 30.03.2026).

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ, ЕРГОНОМІКА ТА ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ В АРХІТЕКТУРІ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ

За останні роки, під час повномасштабної війни, недостатня кількість комплексно адаптованих просторів стала значною перешкодою для комплексної психологічної та фізичної реабілітації військовослужбовців в Україні. У переважній більшості випадків діючі оздоровчі та медичні заклади не відповідають ключовим вимогам інклюзивності, а в окремих випадках навіть створюють додаткові бар'єри для ветеранів з порушеннями опорно-рухового апарату, ампутаціями та тими, хто користується інвалідними візками. Як наслідок, зникає сама концепція зцілювального простору та, в цілому, ускладнюється процес соціалізації військових та їх адаптації до повсякденного життя.

Органи місцевої влади та архітектурна спільнота, реагуючи на сучасні виклики, мають сконцентруватись на створенні повністю безбар'єрних середовищ. В даний час архітектурні рішення багатьох лікарень та санаторіїв є застарілими з великою кількістю перешкод, через недосконалі планувальні рішення, зокрема, відсутність належних пандусів та неадаптовані санітарні вузли. Ці просторові недоліки суперечать міжнародним конвенціям з прав осіб з інвалідністю [1].

Отже, ігнорування принципів інклюзивності та ергономіки в архітектурному просторі негативно впливає на темпи реабілітації ветеранів та порушує принципи їхньої гідності та рівності. Практика країн Європейського союзу демонструє, сувору регламентацію архітектурної інклюзивності у реабілітаційних закладах, яка є високо ефективною.

Непродумане планування простору пригнічує психологічний стан військових та негативно впливає на їх фізичну реабілітацію. У багатьох випадках фізичний дискомфорт створюють стандартні габарити дверних прорізів, слизькі покриття,

відсутність ергономічних поручнів та тактильної навігації. Це також ускладнює самостійне пересування осіб що перебувають на реабілітації та спричиняє підвищений ризик їх травматизації. Тому в даний час комплексної реновації потребують оздоровчі заклади, які розташовані в застарілих будівлях.

Сучасні медичні хаби України почали впроваджувати елементи комплексної інклюзії, що створюють безбар'єрні архітектурні середовища. Наприклад, у Львові діють сучасні реабілітаційні центри «Незламні» (UNBROKEN) та «Superhumans», котрі спроектовані враховуючі особливі потреби пацієнтів із протезами [2].

Подібні підходи необхідно застосовувати і при проектуванні нових оздоровчих та реабілітаційних центрів для військових. Розробка єдиних стандартів інклюзивності сприятиме архітекторам у створенні сучасних багатоцільових просторів для ветеранів. До державних будівельних норм слід інтегрувати жорсткі вимоги щодо спеціалізованої реабілітації ветеранів.

Таким чином, сучасна українська архітектура має винести на гора проблему створення повністю інклюзивного та ергономічного середовища у центрах для військових. Відсутність належного просторового регулювання спричиняє послаблення ефективності відновлення та призводить до психологічного та фізичного дискомфорту пацієнтів. Впровадження сучасної європейської практики паралельно із запровадженням оновлених вітчизняних архітектурних стандартів безбар'єрності створять умови для ефективного поєднання високотехнологічного медичного процесу з глибокою повагою до комфорту та гідності українських захисників.

Список використаних джерел

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення: 25.03.2026).
2. Національний реабілітаційний центр «Незламні» (UNBROKEN) у Львові URL: <https://unbroken.org.ua/> (дата звернення: 26.03.2026).

Зверід Олександр
Наукова керівниця – доц. Новак Євгенія

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ГОСПІТАЛЮ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ З ДОБУДОВОЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО КОРПУСУ, ПРОТИРАДІАЦІЙНОГО УКРИТТЯ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПАРКІНГУ В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДУ

Реконструкція обласного госпіталю ветеранів війни по вул. Фастівській, 20 в м. Чернівці передбачає перебудову існуючих корпусів літ. «А» та «Б» із добудовою адміністративного корпусу, багаторівневого паркінгу та влаштування протирадіаційного укриття подвійного призначення. Особливістю об'єкта є виконання робіт в умовах безперервного функціонування медичного закладу.

Організаційно-технологічні рішення прийняті відповідно до ДБН А.3.1-5:2016 [1] та передбачають поетапне виконання будівельно-монтажних робіт із виділенням пускових комплексів. На підготовчому етапі проводиться організація будівельного майданчика, влаштування тимчасових інженерних мереж та під'їзних шляхів. Подальші етапи включають реконструкцію корпусів із поетапним виведенням приміщень з експлуатації.

Територія об'єкта зонована на будівельну та експлуатаційну частини. Передбачено розділення потоків руху будівельників, пацієнтів і персоналу, організацію окремих входів і під'їздів.

Для зниження впливу будівельних робіт на функціонування закладу застосовуються організаційні та технічні заходи: використання пілозахисних екранів, локальних систем пиловидалення, обмеження рівня шуму, виконання найбільш інтенсивних робіт у денний час. Також передбачено регулярне прибирання будівельної зони та прилеглих територій.

Технологічна послідовність реконструкції включає демонтаж існуючих конструкцій із попереднім підсиленням, виконання земляних робіт, улаштування фундаментів, монтаж і підсилення несучих конструкцій, виконання монолітних і кам'яних робіт,

прокладання інженерних мереж та оздоблення. Особлива увага приділяється суміщенню робіт із експлуатацією об'єкта.

Особливістю проекту є влаштування протирадіаційного укриття подвійного призначення у підземному рівні габаритами 32,52×19,25 м, розрахованого на 150 осіб. Укриття відповідає вимогам ДБН В.2.2-5:2023 [2] та забезпечує автономне функціонування протягом не менше 48 годин. Передбачено два евакуаційні виходи, системи вентиляції, водопостачання та електроживлення.

Будівництво адміністративного корпусу та паркінгу виконується паралельно з реконструкцією існуючих будівель. При цьому враховується взаємний вплив нових і існуючих конструкцій, а також забезпечується безпечно виконання робіт у стиснених умовах міської забудови.

Контроль якості робіт виконується відповідно до нормативних вимог із оформленням актів на приховані роботи. Ведеться виконавча документація та журнал виконання робіт.

Пожежна безпека забезпечується відповідно до ДБН В.1.1-7:2016 [3] шляхом організації евакуаційних шляхів, використання негорючих матеріалів та забезпечення доступу пожежної техніки.

Отже, прийняті організаційно-технологічні рішення забезпечують ефективну реконструкцію об'єкта в умовах діючого медичного закладу та відповідність сучасним нормативним вимогам.

Список використаних джерел

1. ДБН А.3.1-5:2016 Організація будівельного виробництва.
2. ДБН В.2.2-5:2023 Захисні споруди цивільного захисту.
3. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва.
4. ДБН В.2.2-10:2022 Заклади охорони здоров'я.
5. ДБН В.2.2-12:2019 Планування та забудова територій.

РОЗРОБКА СКЛАДУ БЕТОНУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТИРСИ ЯК ВІДХОДІВ ДЕРЕВИННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Останні десятиліття все більше розвивається напрямок розробки ефективних та екологічно доцільних матеріалів, що забезпечують раціональне використання природних ресурсів та промислових відходів [1]. Одним із відгалужень є використання органічних відходів, зокрема тирси як наповнювача в складі легких бетонів [2].

Метою роботи є розроблення та дослідження основних фізико-механічних характеристик складу бетонної суміші з використанням тирси як відходів деревинної промисловості.

а)
б)

Рис. 1 – приклад виробу з тирсобетону: а) плита, б) пустотілий блок

Результатом проведених досліджень та експериментів став сформований склад бетонної суміші, в якому у вигляді наповнювача виступає тирса та дрібнозернистий пісок. Використання тирси сприяє зниженню середньої густини матеріалу та покращує теплоізоляційні властивості за рахунок формування пористої структури [2]. Пісок, у свою чергу, сприяє стабілізації текучості суміші та збільшенні міцності [3].

У ході експериментальних досліджень було виявлено позитивний вплив кальцію хлорид ($CaCl_2$), який знижує ризик бактеріального ураження органічного наповнювача та проявляє антисептичний вплив на органічні компоненти, що в кінцевому результаті, підвищує довговічність матеріалу [4].

Зниження густини досягається шляхом збільшення загального об'єму та кількості пор, що у свою чергу, позитивно впливає на теплоізоляційні властивості матеріалу та навантаження на несучі конструкції. Водночас збільшення пористості призводить до зниження міцності матеріалу, що обмежує сферу його застосування [3].

Вироби на основі бетонної суміші з використанням органічних наповнювачів та хімічно активних домішок характеризуються органічністю та задовільними теплоізоляційними показниками, що визначає перспективність їхнього застосування у малонавантажених та утеплювальних конструкцій.

Список використаних джерел

1. Neville A.M. Properties of Concrete. – London, 2011. – С. 5-10, 470-475.
2. Chabannes M., Garcia-Diaz E., Clerc L., Bénézet J.-C. *Study of the properties of wood concrete*. – Construction and Building Materials, 2014. – С. 3-8
3. Mehta P.K., Monteiro P.J.M. Concrete: Microstructure, Properties, and Materials. – McGraw-Hill, 2014. – С. 45-50.
4. Ramachandran V.S. *Concrete Admixtures Handbook*. – Noyes Publications, 1995. С. 412-415.

АРХІТЕКТУРНА КОНЦЕПЦІЯ «ВІЛЬНОГО ПЕРШОГО ПОВЕРХУ» ЯК ЗАСОБУ ОПТИМІЗАЦІЇ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

В умовах інтенсивної урбанізації виникає проблема дефіциту громадських просторів та надмірного ущільнення забудови, а сформовані традиційні закриті квартали обмежують пішохідну доступність і соціальну взаємодію. У цих умовах особливої актуальності набувають архітектурні рішення, що оптимізують використання території та формують комфортне міське середовище. Концепція «вільного першого поверху» будівлі (анг. «*pilotis*») є ефективним інструментом формування міського простору, що потребує переосмислення підходів до її застосування в контексті сучасних викликів.

Метою роботи є визначення умов реалізації потенціалу концепції «вільного першого поверху» як засобу оптимізації міського середовища та визначення шляхів адаптації концепції до умов України.

Ідея звільнення простору під будівлею була сформульована Ле Корбюзьє як один із «п'яти принципів сучасної архітектури» [1]. Класичними прикладами є вілла Савой (*Villa Savoye*) та житлова одиниця (фр. *Unité d'Habitation*). Архітектор розглядав цей прийом як спосіб повернення простору пішоходам і природі, забезпечуючи безперервність міського середовища. У подальшому концепцію розвивали Оскар Німеєр та Людвіг Міс ван дер Рое, застосовуючи відкритий перший поверх для формування просторової прозорості. У проєктах Кендзьо Танге, зокрема в *Hiroshima Peace Memorial Museum* (Хіросіма, Японія), ця ідея реалізується як відкритий громадський простір. Крім того, Ян Гейл наголошує на важливості формування активних фасадів і людського масштабу на рівні перших поверхів [2].

Використання концепції «вільного першого поверху» забезпечує просторову проникність, формуючи візуальні та пішохідні зв'язки між вулицею та внутрішнім простором кварталу, що

сприяє активізації міського життя. Звільнена площа характеризується функціональною гнучкістю: використовується як громадський простір для відпочинку, дитячих майданчиків, терас або велопарковок. Важливим є екологічний аспект: покращується вентиляція території та створюються умови для інтеграції озеленення [3].

Однак, на практиці були виявлені й недоліки концепції: за відсутності функціонального наповнення простору під будівлями ставали неактивними або використовувалися для паркування. Крім цього, слід враховувати ризик формування «мертвих зон». Для уникнення цього простір повинен бути функціонально запрограмований, освітлений та інтегрований у міське життя.

Ще однією умовою ефективного використання концепції є економічна доцільність, виконання якої забезпечує комбінований підхід: поєднання відкритих зон із комерційними або громадськими приміщеннями.

В умовах клімату України важливою умовою є захист від опадів і вітру та створення комфортних умов використання простору впродовж року.

Підтвержено, що концепція «вільного першого поверху», запропонована модерністами майже століття тому, є актуальною та придатною до використання як інструмент формування комфортного міського простору за дотримання визначених умов. Її ефективність забезпечується комплексним поєднанням функціональності, інтегрованості, освітленості, безпеки, економічної доцільності та активних фасадів. Для України найбільш перспективними є комбіновані рішення, що інтегрують відкритий простір із комерційними та громадськими функціями для створення живого міського середовища з умовою адаптації до кліматичних умов.

Список використаних джерел

1. Le Corbusier. *Vers une architecture*. Paris: Éditions Crès, 1923. 248 p.
2. Гейл Я. *Міста для людей* / пер. з англ. О. Лисенко. Київ: Основи, 2018. 280 с.
3. Salinger N. A. *Principles of Urban Structure*. Amsterdam: Techne Press, 2005. 252 p.

ТРАДИЦІЙНА ВИШИВКА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ ЇЇ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ТА ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТИ (1975-2025 РР.)

Вишивка Івано-Франківської області є унікальним культурним кодом, що акумулює в собі художні традиції Гуцульщини, Покуття та Опілля. Протягом останніх п'ятдесяти років це мистецтво пройшло шлях від автентичного селянського побуту до високої моди, зберігши при цьому свою сакральну основу та технічну складність [1].

У 1970–1980-х роках вишивка на Прикарпатті розвивалася переважно в межах художніх промислів та домашнього вжитку. Саме в цей час активно працювала видатна майстриня Ганна Вінтоняк, чия творчість стала символом Космацької школи. Її техніка базувалася на поєднанні низинки та художнього ткацтва. Низинка (низь) — це одна з найдавніших технік, що виконується з вивороту полотна, створюючи щільний геометричний орнамент, який виглядає надзвичайно графічно на лицьовій стороні. Для робіт майстрині характерна "гаряча" колористика: поєднання жовтих, помаранчевих та червоних ниток, що імітують сонячне світло.

Розвиток вишивки за останні пів століття можна поділити на кілька етапів. Якщо у 70-х роках домінувала певна типізація виробів на базі сувенірних фабрик, то з початком 1990-х років відбувся сплеск інтересу до індивідуального авторського почерку. Майстри почали відновлювати складні шви: "верхоплут", "солов'їні вічка", "кучерявий шов". Особливу роль у цьому процесі відіграв Косівський регіон, де вишивка на одязі завжди була невід'ємною частиною святкового ритуалу.

Технологічний аспект вишивки Івано-Франківщини відзначається використанням вовняних та шовкових ниток на домотканому полотні. Майстриня Ганна Вінтоняк у своїх роботах часто застосовувала складні композиції з ромбів та хрестів, де

кожен елемент мав своє магічне значення. У 2000-х роках спостерігається трансформація традиційної вишивки у формат "етно-дизайну", де старовинні орнаменти інтегруються в сучасний крій одягу. Проте техніка низинки залишається незмінним маркером ідентичності регіону, оскільки вимагає математичної точності та глибокого знання структури тканини.

Сьогодні, у 2020-х роках, вишивка Прикарпаття переживає період цифрової архівації та наукового переосмислення. Дослідники та майстри працюють над відновленням автентичних колоритів, що були притаманні конкретним селам, як-от Яворів чи Космач. Вишивка перестала бути просто декором; вона стала інструментом культурної дипломатії, що репрезентує Україну на світових подіумах. Внесок Ганни Вінтоняк та її послідовників полягає у збереженні тяглості традиції, яка не перервалася навіть під тиском глобалізації.

Підсумовуючи розвиток мистецтва за 50 років, слід зазначити, що івано-франківська школа вишивки пройшла еволюцію від архаїчних форм до сучасного мистецького вираження, зберігши при цьому технологічну унікальність низинки та багатство геометричної орнаментики [2].

Список використаних джерел

1. Балушок В., Олійник М. Вишивка на одязі українців: проблема ви-токів // *Народознавчі зошити*. 2021. № 5 (161). С. 1150–1166.
2. Вінтоняк Г. Г. Традиційне вбрання Гуцульщини: технологія та художні особливості. Косів: Писаний Камінь, 2012. 84 с.

МОНУМЕНТАЛЬНА МОЗАЇКА: АКТУАЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ

Монументальне мистецтво мозаїки є одним із найдавніших та найвиразніших видів образотворчого мистецтва, що поєднує декоративність і функціональність у просторі архітектури. Воно виникло ще в античну добу та розвивалося у візантійській, середньовічній та ренесансній культурах, зберігаючи актуальність до сьогодення. Мозаїка як вид монументального мистецтва має здатність органічно взаємодіяти з архітектурним середовищем, формуючи художній образ простору та впливаючи на емоційне сприйняття людини [1]

Монументальна мозаїка відрізняється від станкових форм мистецтва масштабністю, міцністю матеріалів та тісним зв'язком із архітектурою. Вона виконує не лише естетичну, а й ідейно-сміслову функцію, передаючи історичні, релігійні або соціальні сюжети. Упродовж століть мозаїка використовувалася для оздоблення храмів, громадських будівель, палаців та площ.

Техніка мозаїки ґрунтується на викладанні зображення з окремих елементів – тесер, виготовлених зі скла, каменю, кераміки або смальти. Завдяки цьому зображення набуває особливої фактурності та світлової гри. Поверхня мозаїки реагує на освітлення, змінюючи сприйняття кольору та об'єму залежно від кута зору [2].

В українському мистецтві мозаїка набула особливого значення у ХХ столітті, коли стала важливою складовою оформлення громадських просторів. У цей період створювалися масштабні декоративні панно для фасадів і інтер'єрів будівель, що поєднували традиційні мотиви з модерністськими художніми рішеннями. Такі твори формували візуальну ідентичність простору.

Актуальність мозаїки в сучасному мистецтві зумовлена кількома чинниками. По-перше, це прагнення художників працювати з довговічними матеріалами, які здатні зберігати художню цінність протягом десятиліть. По-друге, мозаїка відповідає тенденціям екологічності та вторинного використання

матеріалів, адже у сучасних проєктах часто застосовують фрагменти кераміки, скла або побутових предметів.

Сучасна мозаїка виходить за межі класичних сюжетів і форм. Вона активно використовується у стріт-арті, ландшафтному дизайні, інтер'єрних інсталяціях та концептуальних проєктах. Художники експериментують з формою, масштабом і матеріалами, створюючи абстрактні композиції, соціальні висловлювання або інтерактивні об'єкти. Мозаїка перетворюється з традиційної техніки на засіб сучасної художньої мови [3].

Важливою особливістю мозаїки є її доступність для колективної творчості. У процесі створення мозаїчних панно можуть брати участь різні групи людей — від професійних художників до волонтерів і мешканців міста. Це сприяє розвитку соціальної взаємодії та формуванню спільної відповідальності за простір. Мозаїка стає не лише мистецьким об'єктом, а й інструментом комунікації між людиною та середовищем.

У сучасному контексті монументальна мозаїка виконує функцію збереження культурної спадщини та водночас створення нових візуальних символів. Вона може осмислювати історичні події, національну ідентичність, екологічні та гуманістичні проблеми. Завдяки поєднанню матеріальності та образності мозаїка здатна викликати емоційний відгук і стимулювати рефлексію глядача.

Отже, монументальне мистецтво мозаїки є важливою складовою як історичного, так і сучасного художнього процесу. Актуальність мозаїки в сучасному мистецтві полягає в її здатності адаптуватися до нових умов, зберігаючи власну художню природу та естетичну цінність.

Список використаних джерел

1. Іванов С. В. Монументальне мистецтво України ХХ століття. Київ, 2015. 212 с.
2. Карпенко І. В. Біотехнологія рамноліпідних поверхнево-активних продуктів штаму *Pseudomonas* sp. PS-17 та їх застосування для олійних рослин : дис. ... канд. техн. наук : 03.00.20. біотехнологія. Львів, 2017. 146 с.
3. Петрова О. А. Мозаїка як форма сучасного художнього висловлювання. Львів, 2018. 184.

Ковальчук Вікторія

Наукова керівниця – асист. Гержецька Ірина

РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР. ПРОСТІР ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОГО І МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Реабілітаційний центр – це установа, що надає широкий спектр послуг, спрямованих на відновлення фізичного та психоемоційного стану людини. В умовах, в яких сьогодні опинилася Україна, такі заклади мають надзвичайний попит і перспективну. У них люди, які перенесли тяжкі захворювання, операції, протезування, а також інші фізичні та психологічні травми, зможуть отримати комплекс професійних медичних послуг.

Сучасний реабілітаційний центр повинен відповідати принципам універсального дизайну. Це означає повну безбар'єрність простору, наявність ліфтів, тактильної навігації та спеціально обладнаних зон, що забезпечує гідні умови для кожного пацієнта, незалежно від рівня його мобільності.

На сьогодні виділяють наступні концепції таких медичних закладів:

- **Оздоровчі комплекси.** Поєднують у собі реабілітаційні, санаторно-курортні послуги, створені задля відновлення здоров'я після травм, захворювань. Актуальними такі центри будуть і для людей, які постраждали внаслідок військової агресії.

- **Сімейні центри.** Передбачають вирішення взаємостосунків у сім'ї, допомагають покращити комунікацію між близькими людьми, надати допомогу постраждалим від насильства у сім'ї.

- **Центри психологічної допомоги.** Надають допомогу людям, які зіткнулися з серйозними життєвими труднощами, допомагають вийти з депресії та повернутися до повноцінного життя.

- Центри адаптації для дітей та підлітків. Допоможуть молодому поколінню звикнути до змін у житті, покращать комунікацію з однолітками, дорослими.

- Алко-наркологічні диспансери. На анонімній основі забезпечують лікування людей, які страждають на алкогольну або наркотичну залежність.

Поточна ситуація в Україні вимагає вузькоспеціалізованих напрямків, що виходять за рамки загальної психології чи реабілітації:

- Центри протезування та ортезування. Спеціалізовані заклади, що поєднують виробництво високотехнологічних протезів з навчанням пацієнта їх використовувати. Це критично важлива сфера для ветеранів та цивільного населення, постраждалого від обстрілів.

- Неврологічна реабілітація. Центри відновлення людей після інсультів, черепно-мозкових травм та травм спинного мозку. Тут акцент зміщується на нейропластичність та відновлення рухових функцій.

- Центри трудотерапії (соціальної адаптації). Навчання людей з інвалідністю повторному виконанню домашніх завдань (приготування їжі, гігієна, користування транспортом), щоб вони могли жити самостійно.

- Військова реінтеграція. Окремий тип центру, що поєднує фізичну реабілітацію, роботу з посттравматичним стресовим розладом та правову/соціальну підтримку для переходу від військової служби до цивільного життя.

Отже, сучасні реабілітаційні центри є ключовими елементами системи відновлення здоров'я населення, поєднуючи медичні, психологічні та соціальні підходи з урахуванням принципів універсального дизайну. В умовах сьогодення України їх розвиток і спеціалізація набувають стратегічного значення, забезпечуючи ефективну допомогу постраждалим та сприяючи їхній повноцінній реінтеграції у суспільство.

Список використаних джерел

1. Impulse consulting. URL: <https://www.impulse-consulting.com.ua/yak-vidkryty-reabilitacijnyj-czentr-ideyi-ta-rekomendacziyi/> (дата звернення: 23.03.2026).

Кольберт Василь

Наукова керівниця – доц. Жаворонкова Мирослава

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТЕХНІК І МАТЕРІАЛІВ У ЮВЕЛІРНОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ

Ювелірне мистецтво ХХ–ХХІ століть зазнало суттєвих трансформацій як у європейському, так і в українському культурному просторі, що відобразилося у зміні технік, матеріалів та художніх підходів. Метою дослідження є порівняльний аналіз розвитку ювелірного мистецтва в Україні та Європі з акцентом на техніко-матеріальні аспекти.

У першій половині ХХ століття українське ювелірне мистецтво розвивалося в руслі загальноєвропейських тенденцій. Основними осередками були Львів і Київ, де діяли ювелірні фабрики, артілі та мистецькі об'єднання. Важливу роль відігравали виставки у Львові, Стрию та Косові. У цей період відроджується техніка емалі, зокрема у творчості О. Кульчицької, М. Дольницької та Я. Музики, які поєднували традиційні мотиви з естетикою української сецесії [1].

У другій половині ХХ століття розвиток ювелірного мистецтва в Україні відбувався в умовах обмежень соціалістичного реалізму, що зумовило спрощення форм і тяжіння до узагальнених, пластичних об'ємів. Водночас декоративно-прикладне мистецтво зберігало відносну свободу, що дозволяло експериментувати з матеріалами в межах народної традиції.

Важливу роль у збереженні технік відіграли мистецькі навчальні заклади Львова, Косова, Вижниці, Ужгорода та Києва. Косів і Вижниця стали осередками розвитку художньої обробки металу, де відроджувалися традиції гуцульського мосяжництва. У навчанні поєднувалися традиційні техніки – лиття, кування, карбування — із сучасними принципами формотворення [1].

У 1970–1990-х роках в Україні розширюється спектр матеріалів: поряд із дорогоцінними металами використовуються дерево, скло, кераміка, текстиль і синтетичні матеріали. Це було зумовлено як внутрішніми творчими пошуками, так і впливом світових тенденцій.

У цей період у Європі відбуваються кардинальні зміни: формується нове розуміння прикраси як самостійного художнього об'єкта. У 1960–1980-х роках у Нідерландах, Німеччині, Великобританії та Італії виникає рух «нових прикрас», що базується на експерименті з матеріалами та концептуальному підході [2].

Європейські митці активно використовують нетрадиційні матеріали – пластик, алюміній, дерево, текстиль – поєднуючи їх із класичними техніками. Важливим стає не матеріальна цінність, а ідея, взаємодія прикраси з тілом і концепція. Зокрема, у Нідерландах розвивається напрям, що поєднує ремісничу точність із принципами мінімалізму [3].

Порівняльний аналіз засвідчує як спільні, так і відмінні риси розвитку. Спільним є перехід від ремесла до авторського мистецтва, розширення матеріалів і зростання ролі індивідуального висловлювання. Відмінності зумовлені історичними умовами: у Європі інновації впроваджувалися швидше, тоді як в Україні зберігався тісний зв'язок із народними традиціями.

Після здобуття незалежності українські ювеліри активніше інтегруються у світовий мистецький простір, поєднуючи традиційні техніки із сучасними матеріалами та підходами.

Отже, ювелірне мистецтво України та Європи розвивалося паралельно, але з різною динамікою. В Україні домінувала традиційна основа з поступовим впровадженням новацій, тоді як у Європі швидше утверджувалися експериментальні практики. Сучасне українське ювелірне мистецтво впевнено інтегрується у світовий контекст, зберігаючи власну ідентичність.

Список використаних джерел

1. Костюк, Л. (2020). Етноментальний аспект українського декоративно-прикладного мистецтва як складової частини художньої культури. Молодий вчений, 9 (85), 167-171.
2. Кравченко М. Я. Мистецькі тенденції авторських прикрас в Україні останньої третини ХХ — початку ХХІ століття // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2014. № 8. С. 66–69.
3. Пасічник Л. Особливості формування та розвитку ювелірної промисловості України ХХ—ХХІ століття / Народознавчі зошити. серія мистецтвознавча. - 2014. - № 6. - С. 1529-1539.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПІДВАЛЬНИХ ПРИМІЩЕНЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПІД УКРИТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ДБН

Сучасні умови цивільної безпеки вимагають наявності облаштованих укриттів у навчальних закладах. Значна кількість шкіл має підвальні приміщення, які можуть бути використані як укриття цивільного захисту після проведення реконструкції [1]. У зв'язку з цим актуальним є розроблення організаційно-технологічних рішень, що забезпечують ефективне виконання робіт з реконструкції підвальних приміщень [2].

Реконструкція підвальних приміщень шкіл включає технологічно послідовні етапи. На початковому етапі здійснюється огляд та оцінка технічного стану підвалів [3]. Визначаються обсяги необхідних робіт, аналізується стан будівельних конструкцій, систем вентиляції та інженерних мереж. На основі отриманих даних розробляється календарний графік виконання робіт з урахуванням навчального процесу та обмежень щодо перебування учнів у будівлі.

Наступним етапом є організація будівельного процесу. Передбачається раціональний розподіл робочих зон, організація логістики матеріалів і технічних засобів, а також координація дій виконавців з адміністрацією навчального закладу [2]. Планування трудових і матеріально-технічних ресурсів дозволяє уникнути простоїв і забезпечити безперервність виконання робіт.

Впровадження технологічних рішень реконструкції передбачає виконання комплексу будівельно-монтажних робіт, зокрема підсилення несучих конструкцій, улаштування гідроізоляції, модернізацію систем вентиляції та освітлення, організацію санітарних зон і встановлення необхідного інженерного обладнання [1; 4]. Важливим є забезпечення відповідності укриттів вимогам нормативних документів щодо цивільного захисту.

Паралельно здійснюється контроль якості та безпеки виконання робіт. Перевіряється відповідність застосованих матеріалів і технологій вимогам нормативної документації, а також дотримання правил охорони праці та безпеки під час виконання робіт у діючому навчальному закладі [5].

Запропоновані організаційно-технологічні рішення мають універсальний характер і можуть бути адаптовані до різних типів шкіл та планувальних рішень підвальних приміщень. Це дозволяє стандартизувати процес реконструкції та підвищити ефективність впровадження укриттів цивільного захисту у навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.2-5:2023 Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту. Київ, 2023.
2. Методичні рекомендації щодо організації укриттів у закладах освіти. Київ, 2022.
3. ДСТУ-Н Б В.1.2-18:2016 Настанова щодо обстеження будівель і споруд. Київ, 2016.
4. ДБН В.1.2-14:2018 Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель. Київ, 2018.
5. Рекомендації щодо облаштування укриттів у навчальних закладах. Київ, 2022.

Косован Даніела
Науковий керівник – асист. Довганюк Анатолій

ПРИНЦИПИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ІСТОРИЧНОГО ЖИТЛОВОГО КВАРТАЛУ В МЕЖАХ ЗАПОВІДНОЇ ТЕРИТОРІЇ М. ЧЕРНІВЦІ

Історичні житлові квартали міста Чернівці є важливою складовою культурної спадщини та формують унікальне архітектурне середовище. Водночас значна частина забудови стикається з проблемою незадовільного технічного стану, зазнає фізичного зносу та поступово втрачає автентичність унаслідок неузгоджених перебудов. Особливо це стосується кварталів центральної частини міста, що входять до меж історико-архітектурного ареалу.

Актуальність теми полягає у необхідності збереження історичного середовища Чернівців із одночасним підвищенням рівня комфорту проживання. В умовах сучасного розвитку міста важливим є формування принципів ревіталізації, що дозволяють поєднати охорону культурної спадщини з адаптацією до сучасних потреб [1].

Метою дослідження є визначення принципів ревіталізації історичних житлових кварталів у межах заповідної території м. Чернівці.

Характерним прикладом є житлові квартали в районі вулиць О. Кобилянської, Головної та Університетської, які сформувалися наприкінці XIX – на початку XX століття. Ця територія вирізняється щільною периметральною забудовою, наявністю внутрішніх дворів та цінною історичною архітектурою. Водночас спостерігається низка проблем: зношеність житлового фонду, самовільне перепланування фасадів (засклення балконів, встановлення кондиціонерів) недостатній рівень благоустрою дворів, перевантаження транспортом та хаотичне паркування.

Відповідно до цього, одним із ключових є принцип збереження історичної автентичності, що передбачає реставрацію фасадів будівель на вулицях О. Кобилянської та Університетській із відновленням декоративних елементів та

історичної колористики [2]. Принцип адаптації полягає у можливості пристосування перших поверхів будівель під громадські функції (кав'ярні, крамниці, культурні простори).

Принцип комплексності передбачає оновлення інженерної інфраструктури, реконструкцію внутрішньоквартальних дворів та створення якісних громадських просторів, перетворення захаращених територій на інклюзивні громадські простори з озелененням. Особливо важливим є впорядкування транспортного руху на вул. Головній шляхом обмеження транзитного транспорту та пріоритизації пішохідного середовища [3].

Принцип сталого розвитку включає впровадження енергоефективних рішень при реконструкції будівель, зокрема утеплення без порушення історичних фасадів та використання екологічних матеріалів. Важливим є також соціальний аспект ревіталізації, що передбачає збереження існуючої громади та підвищення якості життя мешканців. важливим також є очищення фасадів від «візуального шуму» (реклами, хаотичних вивісок) згідно з чинними дизайн-кодами міста.

Таким чином, ревіталізація історичних кварталів Чернівців має здійснюватися на основі комплексного підходу, що поєднає збереження архітектурної спадщини та сучасні містобудівні рішення. Головним викликом залишається баланс між комерційною вигодою забудовника та пам'яткоохоронним законодавством. Успішна ревіталізація у Чернівцях можлива лише за умов синергії між громадою, владою та архітекторами. Реалізація визначених принципів сприятиме формуванню комфортного, функціонального та естетично привабливого міського середовища. Це дозволить перетворити старе місто з «музею просто неба» на динамічне та комфортне середовище для життя.

Список використаних джерел

1. Рибчинський О. В. Формування і ревіталізація середмість історичних міст України : дис. ... д-ра архітектури. Львів, 2017. 412 с.
2. Ясінський М. Р. Відтворення кварталів житлової забудови центральних частин малих історичних міст : дис. ... канд. архітектури. Львів, 2018. 250 с.
3. Roberts P., Sykes H., Granger R. Urban Regeneration. London : SAGE Publications, 2017. 336 p.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У БУДІВНИЦТВІ

Сучасний розвиток будівельної галузі характеризується активним впровадженням інноваційних технологій, матеріалів та організаційних рішень. Використання інновацій дозволяє підвищити продуктивність праці, скоротити тривалість будівництва та знизити витрати ресурсів [1]. У зв'язку з цим актуальним є дослідження економічної ефективності впровадження інновацій у будівництві та визначення їх впливу на техніко-економічні показники будівельного виробництва.

Інновації у будівництві охоплюють застосування сучасних будівельних матеріалів, цифрових технологій проектування, автоматизацію будівельних процесів та удосконалення організації будівельного виробництва [2]. Використання інформаційного моделювання будівель, модульного будівництва, енергоефективних матеріалів і конструкцій дозволяє оптимізувати витрати на всіх етапах життєвого циклу об'єкта та підвищити якість будівельної продукції [3].

Економічна ефективність впровадження інновацій визначається шляхом порівняння витрат на їх реалізацію з отриманими результатами. До основних показників належать зниження трудомісткості робіт, скорочення тривалості будівництва, економія матеріальних ресурсів та зменшення експлуатаційних витрат [4]. Важливим є також підвищення надійності будівель і споруд, що сприяє зменшенню витрат на ремонт і технічне обслуговування протягом експлуатаційного періоду.

Запровадження інноваційних технологій сприяє раціональному використанню трудових і матеріально-технічних ресурсів, підвищенню продуктивності праці та конкурентоспроможності будівельних підприємств. Застосування сучасних механізованих комплексів, автоматизованих систем управління та цифрових технологій контролю дозволяє підвищити точність виконання робіт і зменшити вплив людського фактора [2; 5].

Водночас упровадження інновацій потребує додаткових інвестицій, що обумовлює необхідність економічного обґрунтування їх використання. Проведені дослідження показують, що початкові витрати компенсуються за рахунок скорочення строків будівництва, економії ресурсів та підвищення довговічності будівель і споруд [1; 3].

Отже, економічна ефективність впровадження інновацій у будівництві проявляється у зниженні собівартості будівельної продукції, скороченні тривалості виконання робіт та підвищенні якості об'єктів. Використання інноваційних рішень забезпечує підвищення ефективності будівельного виробництва та створює передумови для сталого розвитку галузі.

Список використаних джерел

1. Економіка будівництва: навч. посібник. Київ, 2020.
2. Інноваційні технології у будівництві: монографія. Київ, 2021.
3. Сучасні технології будівельного виробництва. Київ, 2022.
4. Організація та планування будівельного виробництва. Київ, 2019.
5. Управління інноваційними процесами у будівництві. Київ, 2021.

Курик Володимир
Наукова керівниця – доц. Ватаманюк Наталія

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ РЛС «ПАМІР» НА ГОРІ ТОМНАТИК ПУТИЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Чернівецька область є регіоном із значним потенціалом інтеграції в європейський культурний простір, де мережа закладів культури потребує постійної модернізації. На сьогодні галузь представлена цілісною структурою, що включає 377 клубних закладів, 359 бібліотек та 152 музеї [1]. Ревіталізація колишньої радіолокаційної станції «Памір» на горі Томнатик дозволить розширити цю мережу, створивши унікальний науково-експозиційний центр у гірській місцевості.

Актуальність проєкту обумовлена стратегічними пріоритетами розвитку Буковини, зокрема завданнями щодо охорони та збереження культурної спадщини, посилення національної пам'яті та ідентичності [1]. Перетворення покинутої військової станції на інклюзивний простір дозволяє наповнити індустріальну споруду новим соціальним змістом. Економічним підґрунтям є розвиток туризму: у 2023 році туристичний збір в області зріс на 37,5% [1]. Створення тут високогірної обсерваторії дозволить залучити науковий потенціал регіону, де найбільша кількість фахівців задіяна саме у сфері природничих наук [1].

Основою архітектурної концепції ревіталізації є створення універсально доступного середовища. Згідно з вимогами інклюзивності, максимальна висота одного маршу пандуса не повинна перевищувати 0,8 м при ухилі не більше 8% [2]. У проєкті прийнято саме такий ухил, оскільки в умовах високогір'я, де можливе обледеніння, рекомендується зменшувати крутизну підйому для безпеки користувачів [2]. Ширина естакади

запроектована не менше 1,5 м для руху крісел колісних, а для запобігання утворенню криги передбачено підігрів поверхонь [2]. Внутрішнє зонування куполів також безбар'єрне: доступ до рівня обсерваторії забезпечує підйомник із габаритами кабіни 1,1 × 1,4 м [2]. Це відповідає завданням Стратегії щодо забезпечення потреб осіб з інвалідністю та створення комфортних умов дозвілля [1].

Процес ревіталізації «Паміра» вимагає сучасного наукового переосмислення. Як зазначають дослідники С. Муравська та С. Таргоній, військова спадщина є важливою частиною формування національної свідомості та зміцнення ідентичності [3]. Відхід від ідеологічних нашарувань минулого дозволяє представити об'єкт як частину історії технічного прогресу. Згідно з концепцією «живої спадщини» (living heritage), успіх проекту залежить від створення мультифункціонального середовища, що задовольняє освітні потреби відвідувачів [3]. Технічні рішення, зокрема «гуманізація» мілітарного простору через інклюзивну архітектуру, перетворюють «Памір» на відкритий науковий майданчик, що сприяє міжнародній популяризації культурного ландшафту Буковини.

Список літератури

1. Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року. Чернівці : Чернівецька ОВА, 2024. URL: <https://bukoda.gov.ua/documents/strategiya-rovzitku-oblasti>
2. І ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. К. : Мінрегіон України, 2018. URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2
3. Перспективи та виклики використання мілітарної спадщини в Україні в туристичному секторі. 2023. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/semi/vsi-vypusky/volume-7-number-2-2023/perspektyvy-ta-vykyky-vykorystannya-militarnoyi-spadshchyny>

Лончина Яна
Наукові керівники – асист. Герич Катерина,
асист. Бойко Ярослав

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ДЕГРАДОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ГАРАЖНИХ КООПЕРАТИВІВ У БАГАТОРІВНЕВІ ПАРКУВАЛЬНІ КОМПЛЕКСИ З ГРОМАДСЬКОЮ ФУНКЦІЄЮ

Деградовані території в структурі сучасних міст є однією з актуальних проблем містобудівного розвитку, що безпосередньо впливає на якість міського середовища. Значну частку таких територій становлять гаражні кооперативи, які формувалися в умовах інших соціально-економічних реалій та на сьогодні не відповідають сучасним вимогам ефективного використання міського простору. Виникає питання доцільності їх подальшого функціонування у сформованому вигляді та можливостей інтеграції в актуальні урбаністичні процеси.

Метою дослідження є визначення підходів до ревіталізації територій гаражних кооперативів шляхом їх трансформації у багаторівневі паркувальні комплекси з інтегрованими громадськими функціями. Основним завданням є аналіз просторово-функціонального стану таких територій, виявлення їх потенціалу та формування принципів їх ефективного використання в структурі міста.

Сформована мережа гаражних кооперативів характеризується низькою щільністю забудови, хаотичною організацією простору та відсутністю належного благоустрою. Вони часто займають значні площі в межах житлових районів, порушуючи цілісність міської тканини та обмежуючи можливості розвитку громадських просторів [1]. У сучасних умовах такі території втрачають функціональну ефективність, водночас маючи значний потенціал для трансформації.

Ревіталізація гаражних кооперативів передбачає переосмислення їх функціонального призначення шляхом впровадження багаторівневих паркувальних комплексів, що дозволяє оптимізувати використання території за рахунок

вертикального зонування. Такий підхід сприяє вивільненню частини площ для організації громадських просторів, озеленення та розвитку інфраструктури, що відповідає принципам сталого розвитку міського середовища [2].

Важливим аспектом є інтеграція громадських функцій у структуру паркувальних комплексів. До них можуть належати комерційні приміщення, громадські майданчики, рекреаційні зони, простори для короткотривалого перебування та обслуговування населення. Це забезпечує активізацію території, підвищення її привабливості та формування комфортного середовища для мешканців.

Особливу роль відіграє архітектурно-просторове вирішення об'єктів, яке має враховувати контекст існуючої забудови, масштаб середовища та сучасні вимоги до естетики й екологічності. Використання енергоефективних технологій, інтеграція відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячних панелей, а також застосування елементів озеленення сприяють підвищенню якості об'єктів та зниженню їх впливу на довкілля.

Процес ревіталізації таких територій потребує комплексного підходу, що включає містобудівний аналіз, врахування транспортних потоків, забезпечення пішохідної доступності та залучення громади до формування нових просторів. Важливою передумовою є також адаптація проектних рішень до локальних умов та потреб конкретного міського середовища.

Отже, трансформація деградованих територій гаражних кооперативів у багаторівневі паркувальні комплекси з громадською функцією є перспективним напрямом розвитку міста. Реалізація таких рішень сприятиме раціональному використанню територій, покращенню просторової організації міста та підвищенню якості життя населення.

Список використаних джерел

1. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій».
2. Інтегрована концепція розвитку Чернівців 2030. Чернівецька міська рада, 2019.

Максимів Христина

Наукова керівниця – доц. Ватаманюк Наталія

ПРИНЦИПИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДПОЧИНКОВИХ КОМПЛЕКСІВ У ПРИРОДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасний розвиток архітектури та містобудування характеризується зростанням уваги до формування рекреаційного середовища, що забезпечує комфортні умови для відпочинку та відновлення людини. Відпочинкові комплекси виступають важливими елементами туристичної інфраструктури та формують просторову організацію територій із високим природним потенціалом. У контексті зростання антропогенного навантаження на природні ландшафти особливої актуальності набуває проблема гармонійного поєднання архітектурних рішень із природним середовищем.

Сучасна практика проєктування свідчить про необхідність удосконалення підходів до формування відпочинкових комплексів, оскільки значна частина об'єктів створюється без належного врахування природних умов території. Це призводить до порушення екологічної рівноваги, втрати ландшафтної ідентичності та зниження рекреаційної привабливості. Зростання попиту на якісні рекреаційні послуги та розвиток внутрішнього туризму зумовлюють необхідність наукового обґрунтування принципів просторової організації таких комплексів. Особливого значення набуває впровадження принципів сталого розвитку, що передбачають раціональне використання природних ресурсів.

Просторова організація відпочинкових комплексів є результатом взаємодії природно-ландшафтних, функціональних та містобудівних чинників. Аналіз наукових джерел та проєктної практики дозволяє визначити основні типи просторово-планувальних структур: централізовану, децентралізовану та лінійну.

Один із визначальних принципів – пріоритет природного каркасу території. Це означає, що планувальні рішення повинні формуватися на основі існуючих природних елементів – рельєфу, водних об'єктів, зелених насаджень – із максимальним їх збереженням. У такому випадку архітектура не домінує над

природою, а виступає її продовженням, підкреслюючи ландшафтні особливості.

Важливим етапом формування просторової структури є функціональне зонування території. Раціональне розміщення цих зон забезпечує логічність функціональних зв'язків, зручність користування та ефективне використання території. Значну роль у формуванні архітектурного середовища відіграє просторово-композиційна організація. Вона передбачає виділення домінант, формування ієрархії простору та створення візуальних зв'язків із природним оточенням. Не менш важливим є забезпечення зручної системи транспортних і пішохідних зв'язків. Організація руху повинна враховувати розмежування потоків, що підвищує безпеку та комфорт користувачів. При цьому особлива увага приділяється пішохідним маршрутам, які формують основний досвід взаємодії людини з природним середовищем. Сучасні тенденції також передбачають впровадження принципів екологічності та сталого розвитку. Це включає використання енергоефективних технологій, локальних матеріалів, а також заходів щодо збереження природного балансу території.

Просторова організація відпочинкових комплексів у природному середовищі формується під впливом природно-ландшафтних, функціональних та містобудівних чинників. Визначальними є принципи адаптації до рельєфу, пріоритету природного каркасу території, функціонального зонування та формування цілісної просторової композиції. Використання децентралізованих планувальних структур сприяє збереженню природного середовища та забезпечує ефективне використання території. Формування візуально-просторових зв'язків і раціональної системи комунікацій підвищує комфорт і якість рекреаційного середовища. Застосування зазначених принципів є доцільним для територій із вираженим природним потенціалом, зокрема в Чернівецькій області.

Список використаних джерел

1. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування і забудова територій. [Дата звернення 22.03.2026].
2. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура. Львів, 2008. 521 с. [Дата звернення 22.03.2026].

МІСТО ДЛЯ ЛЮДЕЙ ЧИ ТРАНСПОРТУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасні міста активно розвиваються, проте водночас загострюється проблема домінування транспортної інфраструктури. Протягом останніх десятиліть значна частина міського простору формувалася переважно з орієнтацією на автомобільний транспорт, що призвело до зменшення ролі пішохідних територій та зниження їх функціональної якості. У результаті місто часто втрачає свою основну функцію як місце для перебування людей, спілкування та взаємодії [4]. Крім того, зростання кількості транспортних засобів супроводжується підвищенням рівня шуму та забруднення повітря, що негативно впливає на якість життя мешканців.

У сучасних урбаністичних дослідженнях наголошується на необхідності формування людиноорієнтованого міського середовища. Зокрема, Jan Gehl зазначає, що якість міського простору визначається тим, наскільки комфортно та безпечно людина може перебувати у ньому [1]. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток пішохідних просторів, які забезпечують активність міського життя та сприяють соціальній взаємодії. Як зазначається у дослідженнях, організація пішохідно-прогулянкових зон є одним із ключових елементів формування якісного міського середовища [2].

Показовим є досвід європейських міст, зокрема Копенгагена, де значна увага приділяється обмеженню автомобільного руху та розвитку альтернативних способів пересування. Створення пішохідних зон, велодоріжок та якісних громадських просторів підвищує комфорт та активність міського життя. Такі підходи демонструють можливість трансформації міського середовища з орієнтацією на людину навіть у сформованих міських структурах.

У місті Чернівці також спостерігаються подібні проблеми, зокрема перевантаженість вулиць транспортом, недостатній розвиток пішохідної інфраструктури та обмежена кількість сучасних громадських просторів [4]. Водночас у «Інтегрованій концепції розвитку м. Чернівці 2030» визначено необхідність формування комфортного та доступного середовища, орієнтованого на людину [3]. Окрему увагу приділено розвитку громадських просторів та вдосконаленню транспортної інфраструктури з урахуванням потреб пішоходів.

Аналіз сучасного стану міського середовища свідчить про необхідність комплексного підходу до його формування, який передбачає поєднання транспортної функції з потребами людини. Раціональне планування вулично-дорожньої мережі та зменшення транспортного навантаження є важливими умовами підвищення якості простору [4]. Водночас розвиток пішохідних зон і громадських просторів формує більш комфортні та безпечні умови для мешканців.

Отже, сучасні виклики формування міського середовища пов'язані з необхідністю пошуку балансу між транспортною інфраструктурою та потребами людини. Перспективним напрямом є переорієнтація міського простору на пішохода, розвиток громадських територій та підвищення якості середовища загалом. Реалізація таких підходів сприятиме формуванню більш комфортних, безпечних та привабливих міських просторів.

Список використаних джерел

1. Gehl J. *Cities for People*. Washington: Island Press, 2010. 269 с.
2. Осиченко Г. О. *Принципи організації системи пішохідно-прогулянкових просторів міста* // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – Київ : КНУБА, 2015. – Вип. 40. – С. 260–267.
3. Довганюк А. І. Розвиток планувальної структури вулично-дорожньої мережі та транспортної інфраструктури міста Чернівці // Містобудування та територіальне планування. – 2020. – Вип. 74. – С. 102–119.
4. Чернівці 2030: Інтегрована концепція розвитку міста. Перша редакція. – Чернівецька міська рада у співпраці з Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, 2018.

СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ЮВЕЛІРНЕ МИСТЕЦТВО ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЕТНІЧНИХ МОТИВІВ

Ювелірне мистецтво здавна є важливою складовою декоративно-прикладної культури, поєднуючи естетичну, символічну та утилітарну функції. У сучасних умовах воно набуває особливого значення як форма художнього самовираження, де прикраса постає не лише як елемент оздоби, а як носій ідей, емоцій та індивідуального бачення автора.

Метою дослідження є аналіз особливостей інтерпретації етнічних мотивів у сучасному українському ювелірному мистецтві.

Сучасні митці активно експериментують із композицією, фактурою, масштабом і поєднанням різномірних матеріалів, створюючи унікальні авторські вироби. Важливою рисою є концептуальність, адже прикраса дедалі частіше набуває значення арт-об'єкта, що несе глибоке змістове навантаження [3]. Водночас посилюється індивідуалізація творчості, у межах якої кожен ювелір формує власну художню мову, поєднуючи традиційні техніки з новітніми підходами.

Особливе місце у сучасному українському ювелірстві займає звернення до етнічних мотивів та національної символіки. Аналіз сучасних брендів дозволяє виокремити кілька підходів до інтерпретації традиції. Зокрема, такі бренди, як Zerno та Kozzachka, орієнтуються на відтворення автентичних форм, орнаментів і символіки, максимально наближених до історичних зразків.

А ось інша група брендів – Oberig, Koval, Logvinenko Jewelry, SOVA – використовує елементи традиційного мистецтва у стилізованому вигляді, адаптуючи їх до сучасних естетичних вимог. У результаті створюються вироби, що органічно поєднують риси традиції та модерного дизайну й легко інтегруються у різні стилі життя [3].

Вагомим прикладом індивідуалізованого підходу до інтерпретації етнічних мотивів є творчість Оксани Борійчук. У

своїх роботах мисткиня поєднує традиційні українські символи з авторським художнім баченням, переосмислюючи орнаментальні мотиви, елементи народної культури та сакральну символіку у сучасних пластичних формах [1].

Показовим прикладом глибокого осмислення етнічної традиції є діяльність Олега Гаркуса та «Мосяжної майстерні» у Косові. Митець працює в руслі гуцульської традиції художньої обробки металу, зокрема латуні (мосяжу), зберігаючи архітектоніку, орнаментальну структуру та символіку традиційних виробів – згард, шелестів, хрестів, – водночас осучаснюючи їх художню форму [2].

Своєрідним прикладом сучасного переосмислення ювелірного мистецтва є також діяльність бренду Kochut, майстри якого активно працюють із природними мотивами та символікою. Їхні вироби поєднують традиційні ремісничі техніки з інноваційним дизайном, використанням нестандартних матеріалів і складних композиційних рішень, трансформуючи образи природи, міфології та культурної спадщини у сучасний художній продукт.

Отже, сучасне українське ювелірне мистецтво демонструє різноманітність підходів до інтерпретації етнічної спадщини – від автентичного відтворення до глибокої стилізації та концептуального переосмислення. Воно виступає важливим засобом збереження культурної пам'яті та водночас відповідає на виклики сучасності, формуючи актуальний художній дискурс.

Список використаних джерел

1. Борійчук О. Офіційний сайт дизайнерки Оксани Борійчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oksanaboriychuk.com.ua/> (дата звернення: 25.03.2026).
2. Народні ювеліри з Косова. Як мосяжники Олег Гаркус і Христина Фарилюк бережуть традиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gendergid.org.ua/narodni-yuveliry-z-kosova-yak-mosyazhnyky-oleg-garkus-i-hrystyna-farylyuk-berezhut-tradyciyi/> (дата звернення: 25.03.2026).
3. Пашкевич К. Л., Герасименко О. Д., Єжова О. В., Шмагало Р. Т., Люклян Н. Р. Українська естетика в дизайні сучасних ювелірних виробів // Art and Design. 2023. № 1 (21). С. 143–156.

ЕКО-ЕТИЧНИЙ ПОГЛЯД НА СУЧАСНИЙ КРЕМАТОРІЙ: ВІД УТИЛІЗАЦІЇ ДО ЕНЕРГЕТИЧНОГО ДОНОРСТВА

У сучасному містобудуванні питання ритуальної інфраструктури постає як один із найбільш складних викликів. Традиційний метод поховання «у землю» вичерпав свій ресурс у межах великих міст. Території кладовищ займають сотні гектарів цінної приміської землі, перетворюючи їх на зони відчуження. З екологічної точки зору, некрополі є джерелами біологічного та хімічного забруднення ґрунтових вод. В умовах дефіциту територій та енергетичної кризи, будівництво крематоріїв є не лише раціональним архітектурним рішенням, а й кроком до екологічної безпеки та енергоефективності міста.

Сучасний крематорій не повинен сприйматися як промисловий об'єкт. Завдання архітектора – інтегрувати його в міську тканину як «парк пам'яті». Це простір, де ландшафт і будівля працюють разом для полегшення психологічного стану відвідувачів. Функціональне зонування має чітко розділяти «шлях прощання» (зали, зони очікування) та технологічний блок (інженерне обладнання). Використання мінімалістичних форм, природного світла та води в архітектурі дозволяє створити атмосферу сакральності, не вдаючись до релігійних кліше.

Ключовою інновацією сучасних об'єктів є рекуперація тепла. Процес кремації відбувається при екстремально високих температурах (1000–1200 °C). Раніше це тепло просто викидалося в атмосферу, що було енергетично марнотратним. Сучасні системи передбачають встановлення теплообмінників на шляху відведення димових газів. Гаряче повітря нагріває теплоносії, який може бути спрямований на:

- Опалення самої будівлі крематорію та гаряче водопостачання.

- Підігрів сусідніх громадських об'єктів (наприклад, теплиць, басейнів або адміністративних будівель).
- Генерацію електроенергії через цикл Ренкіна (малі парові турбіни).

Досвід міста Хальмстад (Швеція) доводить, що один крематорій здатний забезпечити тепловою енергією значну частину місцевої мережі, суттєво зменшуючи вуглецевий слід міста.

Концепція «енергетичного донорства» пропонує новий погляд на завершення людського життя. Прах людини залишається в колумбарії, а її енергія у формі тепла чи світла продовжує служити живим. Це формує світогляд «циркулярності» життя, де ніщо не зникає безслідно. Така філософія допомагає громаді легше сприймати будівництво таких об'єктів поблизу житлових масивів, адже крематорій стає екологічно чистим «сусідом», що дає ресурс для міста.

Впровадження крематоріїв з функцією рекуперації енергії є обов'язковим етапом розвитку сучасної архітектури України. Це дозволяє вирішити три критичні питання одночасно: дефіцит землі, екологічну деградацію та пошук альтернативних джерел енергії. Створення таких багатофункціональних об'єктів пам'яті є проявом поваги до минулого та відповідальності перед майбутніми поколіннями.

Список використаних джерел

1. The Guardian. Durham crematorium to use heat from burners to create electricity, 2011. URL: <https://www.google.com/search?q=https://www.theguardian.com/environment/2011/jan/24/durham-crematorium-heat-electricity> (електронний ресурс)
2. ДБН Б 2.2-1:2008 «Кладовища, крематорії та колумбарії. Норми проектування»
3. Закон України "Про поховання та похоронну справу" від 10.07.03 № 1102-IV
4. Halmstad Energi och Miljö (HEM). URL: <https://www.hem.se/> (електронний ресурс).

ФОРМУВАННЯ СТАЛОЇ КУЛЬТУРИ ПАМ'ЯТІ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ВИКЛИКИ УКРАЇНИ

Історична пам'ять і національна свідомість громадян формуються значною мірою під впливом культурної спадщини. Її матеріальний вимір (пам'ятники, меморіальні комплекси, кладовища, фортифікації) формує меморіальний простір, який репрезентує минуле та впливає на суспільні цінності. В Україні загострюється проблема стихійного вшанування героїв російсько-української війни, яка через відсутність системного підходу не трансформується в сталу культуру пам'яті.

Мета: узагальнити досвід інтеграції меморіальних об'єктів у міське планування на основі аналізу закордонних практик.

Роль меморіальних просторів висвітлено у праці Г. Денисенко та О. Денисенко [1]. Архітектурні, планувальні та змістові аспекти інтеграції пам'яті розкрито Б. Черкесом та Я. Юрик [2, 3]. Встановлено, що врахування лише окремих аспектів не гарантує успішної інтеграції «місця пам'яті» в тканину міста.

Меморіальний простір України формувався під впливом політичних та соціально-економічних процесів. У ХХ столітті він зазнавав втрат і ідейних переорієнтацій. Місця пам'яті, будівлі та об'єкти-символи формують духовний каркас міста [1]. При цьому меморіальний простір завжди був тісно пов'язаний із панівними ідеологічними наративами [3].

У світовій практиці трапляються випадки, коли «місця пам'яті» перетворюються на «мертві зони» (Zone Rouge, Франція) або втрачають актуальність через зміну контексту (Пам'ятник радянській армії, Прага, Чехія). Успішна інтеграція досягається завдяки комплексному підходу: врахуванню історико-культурного контексту, обґрунтованості рішень, символічному наповненню, стриманості та залученню громади. Прикладом є Музей Другої світової війни (Гданськ, Польща), архітектура якого «своєю динамічною формою, що нагадує поранену

землю, символізує катастрофу війни, водночас інтегруючись у прибережний ландшафт міста» [4].

В Україні вдалим прикладом є Меморіал Героїв Небесної Сотні у Львові. На відміну від радянських, він «живе»: тут прогулюються, розглядають портрети загиблих, приходять туристи [5]. У ньому враховано: архітектурну стриманість, інтеграцію в ландшафт, функціональне наповнення (місце для споглядання та відпочинку), залучення громади до формування простору.

У результаті аналізу та узагальнення закордонного досвіду визначено, що ефективна інтеграція меморіальних об'єктів потребує комплексного підходу, який поєднує архітектурні, соціокультурні, регіональні та екологічні аспекти. Для України ключовим завданням є перехід від стихійного вшанування до системної сталої пам'яті на основі етичного підходу з урахуванням архітектурного, соціокультурного, історичного, регіонального та екологічного аспектів.

Список використаних джерел

1. Денисенко Г., Денисенко О. Меморіальний простір України у формуванні історичної пам'яті. Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. 2016. Вип. 21. С. 187–199.
2. Черкес Б. С. Ідентичність та пам'ять в міському середовищі / Б. С. Черкес, Я. М. Юрик. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Архітектура. 2014. № 793. С. 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2014_793_11 (дата звернення 31.03.2026).
3. Юрик Я. М. Пам'ять у міському середовищі / Я. М. Юрик. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Архітектура. 2015. № 836. С. 64-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2015_836_11 (дата звернення 31.03.2026).
4. Музей Другої світової війни в Гданську. Ostarbeiter. URL: <https://ostarbeiter.vn.ua/muzeum-ii-wojny-w-gdansku.html> (дата звернення: 30.03.2026).
5. Без граніту, радянщини і несмаку: як створити гідний меморіал пам'яті героїв війни. URL: <https://texty.org.ua/articles/114131/> (дата звернення: 31.03.2026).

УРБАНІСТИЧНІ ПРИНЦИПИ ПЛАНУВАННЯ ГІРСЬКОЛИЖНОГО КУОРТУ ЯК СТАЛОГО ГІРСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ)

Сучасний розвиток гірськолижних курортів характеризується переходом від сезонних туристичних комплексів до формування повноцінних гірських поселень із постійною інфраструктурою та економічною активністю. У країнах Альпійського регіону курорти розвиваються як урбанізовані структури, інтегровані в природній ландшафт та орієнтовані на принципи сталого розвитку [1]. В Українських Карпатах розвиток курортів часто відбувається без комплексного містобудівного підходу, що призводить до хаотичної забудови, перевантаження транспортної інфраструктури та деградації природного середовища [2].

Ландшафтно-містобудівні аспекти регіону Українських Карпат на прикладі населених пунктів Івано-Франківської області, їхні архітектурні та планувальні особливості висвітлені в працях: М. Габреля, Р. Жирака, Ю. Криворучко, Т. Панченко, Г. Петришина, Б. Посацького, Г. Шульги та інших.

Гірськолижний курорт доцільно розглядати як специфічний тип поселення, планувальна структура якого формується під впливом природного рельєфу, системи підйомників, лижних трас та туристичних потоків. Основними елементами такої структури є громадський центр, житлова та готельна забудова, рекреаційні території, інженерна інфраструктура та транспортні вузли. Композиційним ядром виступає пішохідний громадський простір біля базової станції підйомників, де концентруються основні функції обслуговування [3; 4].

Унаслідок аналізу світового досвіду визначено, що сучасні гірськолижні курорти формуються за принципом компактності, пішохідної доступності та змішаного функціонального використання території [1]. Автомобільний транспорт вноситься на

периферію курорту, тоді як внутрішній простір орієнтується на пішохідний рух, громадський транспорт і канатні дороги. Важливим є також принцип інтеграції забудови в природній рельєф зі збереженням панорамних видів та мінімальним втручанням у ландшафт [4].

Сучасні гірськолижні курорти розвиваються як цілорічні рекреаційні центри, де поряд із зимовим активним відпочинком функціонують літній туризм, спортивна, оздоровча та культурна інфраструктура. Такий підхід забезпечує безперервну активність території та економічну стабільність гірських поселень [5].

Унаслідок дослідження визначено основні урбаністичні принципи планування гірського курорту як сталого гірського поселення: компактність планувальної структури, формування пішохідного громадського центру, винесення автомобільного транспорту на периферію, інтеграція забудови у рельєф, збереження природного середовища, змішане функціональне використання території та розвиток цілорічної інфраструктури. Застосування цих принципів є необхідною умовою сталого розвитку гірських територій Українських Карпат.

Список використаних джерел

1. Price M. F., Byers E. Sustainable Mountain Development. – Cambridge University Press, 2013.
2. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/168-2017-p> (дата звернення 31.03.2026).
3. Baggio R., Scott N., Cooper C. Network science: A review focused on tourism. – Annals of Tourism Research. – 2010.
4. Mountain Resort Planning and Development. – International Mountain Society.
5. Gunn C. A. Tourism Planning: Basics, Concepts, Cases. – New York: Routledge, 2002.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖИВОПИСУ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ: ВІД КЛАСИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЦИФРОВИХ ПРАКТИК

Живопис є однією з найдавніших форм художнього вираження. Він є відображенням культурного, соціального та духовного розвитку людства, де із покоління в покоління удосконалювався і трансформовався відтворюючи особливості побуту, способи мислення та цінності різних історичних періодів.

Метою дослідження є аналіз розвитку живопису від класичних технік до цифрових технологій, трансформації художньої практики та способи творення.

У ХХ столітті він еволюціонував завдяки розвитку технологій у другій половині століття. Живопис принципово зазнає нових трансформацій, що виявляються в інтеграції цифрових технологій, де почався відхід від класичних понять, які були притаманні модернізму, який став основою для подальших експериментів з формою та матеріалами. В ході дослідження також з'ясовано, що починаючи з кінця ХХ століття, наше українське образотворче і професійне декоративне мистецтво поступово позбавляються пострадянських стереотипів, розвиваються у європейському напрямку, в руслі модернізму та постмодернізму [1].

У загальному ближче до ХХІ століття з появою комп'ютерних технологій, почалося формування нових напрямів пов'язаних з використанням електронних засобів у мистецтві. Вже в 1950-х роках цифрове мистецтво почало набирати популярності, в особливості після появи і розвитку першої комп'ютерної графіки. Одним із перших таких діячів, який спробував такий формат був Бен Лапоскі, який використовував осцилографи для створення абстрактних зображень.

Усе це були експериментальні роботи, які були створені обмеженими технологічними можливостями. Проте вже

наприкінці цифрові інструменти починають бути більш зрозумілими і доступними, з'являються перші програми для художників, схожі на сучасні графічні редактори. З появою інтернету і нових технологій, що дозволяли публікувати свої роботи онлайн й виставляти їх на художніх платформах для продажу, це набуло ще більшого поширення, і багато митців почали переходити на діджитал формат.

Наразі у сучасних умовах мистецтво і технології більше не розглядаються як окремі сфери. Натомість вони зливаються в єдину творчу галузь, яка визначає візуальну культуру XXI століття[2]. Це інновація сучасності, в межах якої змінюється спосіб створення, що стає поштовхом до формування нових художніх стилів і напрямів. Особливості, які характерні для візуальних засобів комп'ютерного мистецтва, повторення та спотворення елементів, що може призвести до абстрактних зображень, розвиток 3D-малювання, пов'язане з використанням віртуальної реальності за допомогою додатка Google Tilt Brush і його художників-резидентів [3].

Отже, цифровий живопис, тобто спосіб створення електронних картин за допомогою комп'ютерного моделювання художніх інструментів є дуже перспективним напрямом дослідження, який стабільно і безперервно розвивається. Цифровий малюнок зовсім не такий вузькоспеціалізований як програмування і наявність технологій та інструментів дозволяє навіть непрофесійним художникам створювати власні цифрові твори.

Список використаних джерел

- 1.Кулініч Л. О., Гусева Л. Г., Пунгіна О. А. Синтез виражальних засобів та матеріалів в сучасному образотворчому мистецтві на прикладі викладання живопису, рисунку, композиції // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2024. № 214. С. 215–221.
- 2.Годза А. Поєднання творчості та технологій: цифровізація як ключовий фактор сучасної художньої освіти // Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. 2024. С. 68.
- 3.Полетаєва Г., Чепелюк О. Визначення та сфера застосування цифрового мистецтва // Актуальні проблеми сучасного дизайну : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ : КНУТД, 2023. Т. 1. С. 363–366.

РЕКОНСТРУКЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ТЕРИТОРІЇ ШТЕТЛУ ЗІ СТВОРЕННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ У МІСТІ ЧЕРНІВЦІ

Аналіз трансформації територій колишніх гетто та штетлів у європейських містах демонструє, що ці простори сьогодні відіграють важливу роль не лише як носії історичної пам'яті, але й як активні елементи сучасного міського середовища. Приклади Риги, Будапешта, Варшави та Кракова свідчать про поступовий перехід від занедбаних або травматичних територій до інтегрованих публічних просторів, які поєднують функції меморіалізації, освіти та міського життя.

У Ризі такі об'єкти, як Меморіал Саласпілс Ризького гетто, формують цілісну систему культурної пам'яті, де архітектура, ландшафт і експозиція взаємодіють як інструменти осмислення минулого. Подібні підходи простежуються і в інших європейських містах. У Будапешті знаковим прикладом є меморіал «Взуття на березі Дунаю»: мінімалістична інсталяція, що передає трагедію масових розстрілів євреїв. У Варшаві - меморіал Умшлагплац місце депортації, яке нині функціонує як простір пам'яті та рефлексії.

У Лодзі та Кракові території колишніх гетто інтегровані у сучасну міську тканину через музеї, інформаційні стенди та малі архітектурні форми. Важливо, що ці простори включені в туристичні маршрути, формуючи нові культурні наративи міст і забезпечуючи зв'язок між минулим і сучасністю.

Цей досвід актуальний для України, де значна кількість міст має подібну історичну спадщину. У Львові, Вінниці, Івано-Франківську й Умані збереглися території колишніх єврейських кварталів, що потребують переосмислення. Прикладами меморіалізації є Бабин Яр у Києві та меморіал у П'ятиднях на Волині, які виконують роль національних місць пам'яті.

Водночас у багатьох містах локальні простори залишаються забутими. Особливої уваги заслуговують Чернівці, де вулиця

Синагоги історично була осередком єврейського життя. З часом ця територія зазнала занепаду та втратила свою активність, але архітектура несе пам'ять в собі. На сьогодні вона має значний потенціал для розвитку та інтеграції з іншими важливими місцями пам'яті Чернівців.

Отже, регенерація історично значущих територій, зокрема колишніх штетлів, має розглядатися як комплексна стратегія розвитку міста. Досвід європейських міст показує, що поєднання пам'яті, сучасних функцій і участі громади дозволяє створювати життєздатні та інклюзивні простори, а коріктні рішення урбаністичної акупунктури слугують доцільними у таких випадках. Для України, особливо в умовах війни та майбутнього відновлення, це відкриває можливість формування міського середовища нової якості, заснованої на повазі до минулого та орієнтації на сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Єврейський квартал. історична місцевість в центрі Будапешта. URL: <https://reherit.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/Jewish-District-kejsy.pdf> [дата звернення 27.03.2026].
2. Багата єврейська спадщина Чернівців. Єврейський історичний інститут «Центропа», Центр культури пам'яті з міста Бабенгаузен, Чернівецький музей історії та культури євреїв Буковини URL: <https://audiowalks.centropa.org/uk/chernivtsi-uk/> [дата звернення 24.03.2026].
3. The sense of loss in memorial spaces: 'absence' vs. 'presence' (30.12.2024) URL: <https://journals.lbtu.lv/laa/article/view/165/126> - Latvia University of Life Sciences and Technologies.

КОНЦЕПЦІЯ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИВОКЗАЛЬНОЇ ТЕРИТОРІЇ НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЦІВ

Територія, прилегла до залізничного вокзалу в м. Чернівці, має стратегічне розташування в структурі міста та забезпечує зв'язок із центральною історичною частиною. Водночас вона характеризується значним ступенем зношеності забудови, неефективним використанням території та порушенням просторових зв'язків. Складний рельєф із перепадом висот до 60 м створює як обмеження, так і потенціал для формування багаторівневого міського середовища.

Обґрунтувати принципи ревіталізації привокзальної території м. Чернівці з урахуванням складного рельєфу, історико-культурної цінності та сучасних містобудівних підходів.

Привокзальні території формують перше враження про місто. Водночас у багатьох українських містах ці території залишаються деградованими, що знижує їхню функціональну ефективність та інвестиційну привабливість [1]. Питання реновації міського середовища та привокзальних територій розглянуто у працях Л. Гнатюк та у дослідженнях теоретичних аспектів розвитку міських територій. Концепція Transit-Oriented Development (TOD) визначає ефективні підходи до розвитку територій, прилеглих до транспортних вузлів, зокрема шляхом підвищення щільності забудови, змішаного функціонального використання та покращення пішохідної доступності [2],[3].

В межах досліджуваної території наявні 22 пам'ятки архітектури місцевого значення, що формують історичний каркас району та потребують збереження й інтеграції їх у нову структуру. Запропонована концепція передбачає ревіталізацію території на основі принципів поліфункціональності та інтеграції транспорту, що відповідає сучасним підходам розвитку міських просторів. Важливою передумовою є інженерне укріплення схилів із застосуванням підпірних конструкцій та сучасних

геотехнічних методів. Після стабілізації ґрунтів передбачається формування нової забудови змінної поверховості, до 9 поверхів. Архітектурні рішення враховують рельєф: частина будівель інтегрується у схил із використанням напівцокольних поверхів, що дозволяє гармонійно вписати забудову в ландшафт та частково виконувати функції укріплення. Важливим елементом інфраструктури є підземний паркінг.

Ревіталізація привокзальної території має значний вплив на розвиток туризму. Суттєвим фактором розвитку є впровадження фунікулеру як вертикального транспортного зв'язку між вокзалом і центральною частиною міста. Такі рішення широко застосовуються у містах зі складним рельєфом та сприяють покращенню доступності території.

Формування поліфункціонального середовища з активними першими поверхами, громадськими просторами та рекреаційними зонами забезпечує постійну активність території та відповідає принципам сталого розвитку міського середовища.

Висновки. Ревіталізація привокзальних територій у складних ландшафтних умовах є ефективним інструментом розвитку міського середовища. Поєднання інженерних рішень, транспортної інтеграції та збереження історичної спадщини дозволяє створити сучасний поліфункціональний простір. Реалізація запропонованої концепції сприятиме підвищенню якості міського середовища, активізації економічної діяльності та розвитку туристичного потенціалу м. Чернівці.

Список використаних джерел

1. Гнатюк Л. Р. Особливості реновації привокзальних територій у великих містах. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2017. Вип. 48. С. 370–377.
2. Calthorpe P. The Next American Metropolis: Ecology, Community, and the American Dream. New York: Princeton Architectural Press, 1993.
3. Коротун І. В., Гомонович С. С., Довганюк А. І. Розвиток територіальної інфраструктури та ревіталізація центрального промислового району міста Чернівці. Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник. Київ КНУБА/ 90. 2025. с 48-68 URL: <https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/02/2025/%D0%9C%D0%A2%D0%9F90.pdf>

Потанчук Марина
Наукова керівниця – доц. Коротун Ірина

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ СИМУЛЯЦІЙНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДО РОБОТИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Сучасна архітектура медичних освітніх закладів трансформується під впливом глобальних безпекових викликів. Підготовка персоналу до роботи в умовах надзвичайних ситуацій потребує створення спеціалізованих симуляційно-тренувальних центрів (СТЦ), здатних відтворювати реалістичні сценарії кризових подій. Традиційні навчальні простори не забезпечують необхідного рівня адаптації до стресових умов, що зумовлює актуальність дослідження архітектурних принципів формування таких середовищ [1].

Мета роботи – визначення принципів архітектурно-планувальної організації симуляційно-тренувального медичного центру.

Об'єкт дослідження – симуляційно-тренувальний центр підготовки персоналу до роботи в умовах надзвичайних ситуацій. Предмет дослідження – архітектурно-планувальна організація та технологічні параметри. Дослідження спрямоване на оптимізацію просторових рішень і ефективність навчального середовища.

Архітектурна концепція симуляційно-тренувальний центр підготовки персоналу (далі – СТЦПП) передбачає чітке функціональне зонування та розподіл потоків користувачів. Просторова структура СТЦПП включає чотири основні блоки: навчально-аудиторний, симуляційний медичний, блок тактичної медицини та відкриті тренувальні майданчики [1].

Навчально-аудиторний блок забезпечує теоретичну підготовку та простір для аналізу виконаних сценаріїв. Центральним елементом є симуляційний медичний центр, який відтворює структуру реального закладу охорони здоров'я. Інтеграція

технологій HybridLab дозволяє підвищити ефективність навчання на 23% [3].

Блок тактичної медицини та відкриті простори формують імерсивне середовище.

Використання оптимізованих комунікаційних вузлів у зонах сортування скорочує час реагування до 35% та зменшує кількість логістичних помилок у 2,5 рази [3].

Імерсивність середовища досягається завдяки інтеграції світлових і акустичних систем. Такі рішення підвищують впевненість користувачів у 94% випадків та забезпечують ефективність виконання реанімаційних заходів до 87% [4]. Це свідчить про високий рівень ефективності імерсивних технологій у формуванні навичок медичного персоналу.

Отримані результати підтверджують доцільність переходу до динамічних імерсивних середовищ. Запропонована модель дозволяє адаптувати простір під різні сценарії та підвищує ефективність підготовки медичного персоналу.

Додатково такі середовища сприяють формуванню швидкої реакції, зменшенню стресу та покращенню командної взаємодії під час виконання критичних завдань. Це також забезпечує підвищення якості прийняття рішень у складних та невизначених умовах.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.2-10:2022. Заклади охорони здоров'я. Будинки і споруди. Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, 2022. 164 с.
2. С 37 Симуляційне навчання в системі підготовки медичних кадрів: матеріали І (навч.) метод. конф., присвяченої 212)й річниці від дня заснування ХНМУ (Харків, 30 лист. 2016 р.) / кол. авт. – Харків: ХНМУ, 2016. – 188 с
3. Doughty C. L. Simulation in Medical Education and Training: Designing the Future Environment. Health Affairs. 2020. Vol. 3. P. 45–52.
4. Аналіз компетенцій за шкалами CEX/SEX у анестезіологічних інтернів під час симуляційних сценаріїв. Медична освіта. 2023. № 2. С. 45–51.

Присняк Дмитро
Науковий керівник – доц. Новак Євгенія

ТЕХНОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ШВИДКОГО ВІДНОВЛЕННЯ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД ПІСЛЯ ПОШКОДЖЕНЬ УНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ

У сучасних умовах, коли Україна стикається з масштабними руйнуваннями інфраструктури внаслідок воєнних дій, питання швидкого відновлення будівель і споруд набуває особливої актуальності. Відновлення житлових, соціальних та промислових об'єктів є ключовим чинником забезпечення нормального функціонування суспільства та економіки. Ефективна організація та впровадження сучасних технологій дозволяють значно скоротити терміни відновлення та зменшити витрати.

Швидке відновлення потребує чіткої координації між державними структурами, місцевими органами влади, військовими адміністраціями та будівельними компаніями. Важливу роль відіграє створення мобільних будівельних бригад, які можуть оперативно реагувати на виклики. Також необхідно забезпечити ефективну логістику доставки матеріалів та техніки до зон відновлення.

Сучасні технології дозволяють значно прискорити процеси будівництва. Зокрема, використання швидкотверднучих бетонів, збірних модульних конструкцій, металевих та дерев'яних каркасів забезпечує оперативне зведення тимчасових і постійних споруд. Перспективним напрямом є застосування 3D-друку для виготовлення будівельних елементів безпосередньо на місці.

У низці регіонів України вже реалізовано проекти з використанням контейнерних модулів для тимчасового проживання постраждалих. Також активно впроваджуються мобільні заводи з виробництва будівельних матеріалів, що дозволяє зменшити залежність від логістичних ланцюгів. Успішні приклади демонструють ефективність поєднання державної підтримки та інноваційних рішень.

Організація швидкого відновлення будівель і споруд після воєнних руйнувань є складним, але необхідним завданням. Вона

потребує комплексного підходу, що включає ефективне управління, сучасні технології та мобілізацію ресурсів. Подальший розвиток у цій сфері сприятиме підвищенню стійкості інфраструктури та забезпеченню життєдіяльності населення.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.2-15:2019 «Житлові будинки. Основні положення».
2. Ковальчук О. В. Технології відновлення будівельних конструкцій після руйнувань. – Київ, 2022.
3. UNDP Report on Post-Conflict Reconstruction, 2023.

Радченко Аліна
Наукові керівники – доц. Коротун Ірина,
асист. Тимофтії Володимир

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ДЛЯ ЕКСТРЕННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ

Через війну та стихійні лиха багато людей в Україні лишились постійного житла. Зараз у зв'язку з війною ця проблема особливо гостра і її вирішують надаючи людям місця для тимчасового або в подальшому і постійного проживання. Метою даної роботи є розглянути різні види тимчасового житла, вивести переваги та недоліки кожного підходу.

Одним із способів є переобладнання вже існуючих будівель, шкіл, дитячих садків, адміністративних будівель які наразі не використовуються за призначенням. Плюсами такого підходу є те, що такі будівлі вже є капітальними спорудами з відповідними характеристиками звуко- та теплоізоляції по ДБН, дешевше і швидше за нове будівництво. Для проживаючих зручним є те що, зазвичай, такі будівлі вже знаходяться близько до інфраструктури. Як мінуси люди в опитуванні часто зазначали тісноту, спільні санвузол і кухню, тимчасовість. З практичної точки зору такі будівлі може бути складно адаптувати під інклюзивність.

Другий спосіб, це будівництво модульних містечок і збірних житлових одиниць. Як плюси можна відзначити швидку збірку з вже готових блоків або панелей, дешевший за нове будівництво, можливо запроектувати повноцінні житлові одиниці з окремими санвузлами та кухнями. Може бути постійним варіантом житла. В опитуванні проживаючі часто зазначали як мінус дуже погану тепло- та шумоізоляцію, тісноту, відчуття табору, що є психологічним тиском. Також, під будівництво вимагається велика площа, тому, зазвичай, такі містечка розміщують за містом або далеко від центру, що робить важким для проживаючих доступ до користування соціальною інфраструктурою[1]. За результатами опитування, респонденти надають перевагу модульним містечкам.

Наступний варіант - будівництво соціальних багатоквартирних будинків, гуртожитків або житла з мінімальними стандартами площі (економ-клас). Плюсами є те що будівля зводиться з нуля, що дозволяє дотримуватися норм ДБН для проживання, інклюзивності, може використовуватися як постійне житло. Мінусами є тривале будівництво, що не дає змогу одразу забезпечити житлом, і потреба в стабільному фінансуванні. Зазвичай спільні кухні і санвузли можуть спричиняти дискомфорт.

Найбільш вдалим рішенням представляється реконструкція існуючих будівель і споруд з втраченими функціями. Зараз є Європейські приклади де старі будівлі різних призначень були переобладнані під повноцінні квартири та гуртожитки.

Одним із цікавих європейських прикладів є The Silo – колишнє зерносховище, реконструйоване у 2017 році данськими архітекторами компанії COBE у 7-поверховий будинок на 39 квартир. Зовнішню частину було трансформовано, квартири одно- та багаторівневі площею від 100 м² до 400 м², панорамні вікна, висота поверхів близько 7м [2]. Проєкт демонструє ефективність принципу переобладнання промислових споруд в повноцінне житло зі збереженням конструктивної основи.

Висновки. На сьогодні найбільш ефективний засіб екстреного забезпечення житлом – модульні споруди. Якщо розглядати можливість створення превентивного переселенського фонду – високий потенціал заключає в собі реконструкція і конверсійне перетворення промислових будівель.

Список використаних джерел

1. SilMedia, «Тимчасове житло для постійного життя: чому у модульних містечках відмовляються жити люди»
2. ArchDaily, «The Silo / Cobe», Копенгаген, Данія, 2017.
3. Герич К., Довганюк А. Модульні «Містечка-фортеці», як новий тип захищених поселень. III Міжнародна науково-практична конференція «Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 100-річчя факультету архітектури НАОМА». 23–24 травня 2024 року в Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Київ, Україна. https://naoma.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/05/programme_innovations_2024_new.pdf.

Ралик Аліна
Наукові керівники – доц. Коротун Ірина,
асист. Тимофій В.П.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРИРОДНОГО ЛАНДШАФТУ . ТА ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ

У сучасних умовах трансформації міського середовища особливого значення набуває питання інтеграції природних компонентів у просторову організацію міст. Традиційна модель планування, у якій ландшафт розглядався як другорядний елемент забудови, поступово змінюється на підходи, де природні структури відіграють важливу роль у формуванні планувальної організації територій.

Природний ландшафт впливає на формування просторової організації міста, оскільки сучасне ландшафтне планування передбачає оцінювання природних умов території та врахування екологічних вимог у процесі підготовки планувальних рішень [1].

Водночас дослідження у сфері ландшафтної екології свідчать, що структура природного середовища пов'язана зі сприйняттям простору людиною. Зокрема, рівень задоволеності житловим середовищем залежить від наявності зелених насаджень, їхньої цілісності, зв'язності та різноманітності [2]. Менш фрагментовані та краще інтегровані зелені структури асоціюються з вищим рівнем задоволеності середовищем, що підкреслює важливість врахування природних елементів у процесі планування територій.

У межах сучасних урбаністичних підходів, зокрема концепцій ландшафтного урбанізму та міської екології, ландшафт розглядається як важливий чинник формування міського простору. Такий підхід передбачає врахування природних процесів і просторових характеристик території при прийнятті планувальних рішень. Впровадження ландшафтних принципів у проектування сприяє підвищенню якості міського простору та формуванню просторової структури, а також використовується у трансформації деградованих територій [3].

Особливо актуальним є застосування цих підходів у процесах ревіталізації міських територій. Досвід трансформації

деградованих просторів свідчить, що використання засобів ландшафтної архітектури дозволяє змінювати якісні характеристики міського середовища та формувати нові функціональні зв'язки в його структурі [3].

Разом з тим, планувальна структура міста має зворотний вплив на природний ландшафт. Інтенсивність забудови, характер інфраструктурних рішень та принципи зонування визначають рівень збереження природних компонентів.

У цьому контексті важливим є використання принципів сталого розвитку, які передбачають узгодження урбанізаційних процесів із збереженням природного середовища. Сучасні європейські підходи до розвитку міст, зокрема положення Нової Лейпцизької хартії, акцентують увагу на необхідності інтегрованого планування, що поєднує просторові, екологічні та соціальні аспекти розвитку територій [4].

Таким чином, взаємозв'язок природного ландшафту та планувальної структури є важливим фактором формування міського середовища. Ландшафт впливає на просторову організацію міста, тоді як планувальні рішення визначають умови його збереження та трансформації. Згідно з державними будівельними нормами, раціональне планування має забезпечувати цілісність природного ландшафту та формування системи озелених територій загального користування як невід'ємної складової планувальної структури [5].

Список використаних джерел

1. Голубцов О. Г. Ландшафтне планування як інструмент реалізації екологічних вимог у територіальне планування України. Український географічний журнал. 2016. № 4. 29–36 с.
2. Lee S.-W., Ellis C. D., Kweon B.-S., Hong S.-K. Relationship between landscape structure and neighborhood satisfaction in urbanized areas. *Landscape and Urban Planning*. 2008. Vol. 85. p. 60–70.
3. Petryshyn H., Kryvoruchko O., Lukashchuk H. та ін. Changing the qualities of urban space by means of landscape architecture. *Architectural Studies*. 2022. Vol. 8, No. 1. p. 22–33.
4. The New Leipzig Charter – The transformative power of cities for the common good. European Commission, 2020.
5. Планування та забудова територій: ДБН Б.2.2-12:2019. [Чинний від 2019-12-01]. Київ: Мінрегіон України, 2019. 186 с.

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ВЕРТИКАЛЬНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ В БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ КОМПЛЕКСАХ НА ПРИКЛАДІ М. ЧЕРНІВЦІ

Розвиток міст вимагає оптимального використання територіальних ресурсів та покращення екологічних характеристик міського середовища [1]. Серед засобів покращення екологічних характеристик міського середовища виділяється застосування вертикального озеленення в структурі будівель.

Метою роботи є аналіз та узагальнення досвіду використання вертикального озеленення в багатофункціональних комплексах на прикладі м. Чернівці.

Багатофункціональні комплекси (далі – БФК) – це комплекси, в межах яких реалізуються три та більше функцій. Проектування БФК є процесом, який пов'язаний із формуванням сучасного міського середовища з поєднанням житлових, громадських і обслуговуючих функцій. Прикладом БФК у м. Чернівці є ЖК «Київський», який поєднує житло з торговими об'єктами, дитячим дошкільним закладом і зонами відпочинку.

В умовах ущільнення забудови та дефіциту зелених насаджень інтеграція вертикального озеленення, зокрема в БФК, є перспективним напрямом формування сталого міського середовища, який наразі не реалізований, однак має потенціал. Чернівці, як місто зі сформованою планувальною структурою, зіткнулося з обмеженими можливостями розширення зелених зон у своєму центральному районі. Потенціал розвитку в контексті Чернівців визначається в межах залишкових територій промислових об'єктів, які втратили своє значення. Питання ревіталізації промислових територій м. Чернівці підняті у праці І. Коротун, С. Гомоновича та А. Довганюка [2]. У дослідженні акцентується увага на необхідності комплексного підходу до трансформації центрального промислового району Чернівців із переорієнтацією на громадські, житлові та змішані функції. Крім цього, є потреба в інтеграції сучасних містобудівних та екологічних рішень,

спрямованих на підвищення якості міського середовища та ефективно використання територіальних ресурсів. Доцільним є застосування сучасних архітектурних підходів у процесі ревіталізації промислових територій Чернівців із урахуванням принципів сталої архітектури [2]. Отже, проектування БФК на ревіталізованих промислових територіях є явно доцільним, а архітектурно-планувальна організація БФК передбачає створення системи громадського простору з інтегрованим озелененням.

У межах дослідження проаналізовано центральну частину Чернівців щодо наявності БФК та використання в них озеленення. Встановлено, що озеленення представлене переважно поодинокими деревами, клумбами та фрагментними газонами, водночас фасади мають потенціал для використання вертикального озеленення. Таким чином, актуальність розвитку вертикального озеленення БФК зумовлена потребою підвищення якості міського середовища, оскільки застосування вертикального озеленення призводить до покращення модуляції температури поверхні, теплоізоляції та зниження рівня забруднення. Впровадження системи вертикального озеленення створює мікроклімат та архітектурну ідентичність.

Узагальнено, що в м. Чернівці не виявлено реалізованих прикладів вертикального озеленення БФК, однак існують передумови для його впровадження. Подальші дослідження слід зосередити на розробці принципів формування екологічних БФК із інтеграцією вертикального озеленення.

Список використаних джерел

1. Теплова А.В. Буравченко С.Г. Досвід формування багатофункціональних житлових комплексів // Архітектурний вісник КНУБА. 2022. № 24-25. С.149-156. [URL: https://drive.google.com/file/d/1gWtg65CsRjIGVBhBqVPeNUqSHLh98dqz/view/](https://drive.google.com/file/d/1gWtg65CsRjIGVBhBqVPeNUqSHLh98dqz/view/) (дата доступу 31.03.2026).
2. Коротун, І., Гомонович, С., & Довганюк, А. (2025). Розвиток територіальної інфраструктури та ревіталізація центрального промислового району міста чернівці. Містобудування та територіальне планування, (90), 48–71. URL: <https://mtp.knuba.edu.ua/article/view/349287> (дата доступу 31.03.2026).

АРХІТЕКТУРА ІНСТРУМЕНТ ПОВЕДІНКОВОГО ВПЛИВУ: ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОМ ДІЙ ЛЮДИНИ

Процес трансформації міста з пасивного середовища в активний інструмент регуляції поведінки людини, супроводжується проблемою обмеження спонтанності та свободи вибору відвідувача: виникає суперечність між відкритістю міського простору та тотальною керованістю дій людини всередині нього. В умовах урбанізації та комерціалізації міст постає питання етичності та ефективності таких прихованих обмежень. Тому спеціалісти зіштовхуються з питанням пошуку балансу між оптимізацією, вимогами безпеки і свободою поведінки людини.

Мета: виявлення основних інструментів впливу архітектури на поведінку людини в умовах урбанізації для визначення сценаріїв використання громадського середовища.

Концепція архітектури як інструменту впливу на поведінку людини розвивалася паралельно з тим, як еволюціонував механізм соціального контролю. Основоположником даної концепції є Мішель Фуко. У роботах, щодо аналізу паноптичного простору, М. Фуко довів, що архітектурна конфігурація здатна створювати стан постійної видимості, яка забезпечує автоматичне функціонування влади: *«Архітектура вже не будується просто для того, щоб її бачили, або щоб спостерігати за зовнішнім простором, а для того, щоб забезпечити внутрішній, детальний та повний контроль»* [1]. Сформульовані М. Фуко принципи стали фундаментом для розуміння того, як планування лікарень, в'язниць та шкіл структурує щоденні акти індивідів. У подальшому ці ідеї переосмислили теоретики середовищного підходу, зокрема Білл Хіллієр та Джулієнн Хенсон, які використовуючи метод Space Syntax підтвердили математичну залежність між організацією простору та соціальною взаємодією. Сучасним прикладом вільного проектування є концепція «життя між будівлями» Яна Гейла. Його підхід ґрунтується на створенні

умов, що забезпечують поведінкову свободу людей. Отже, вплив архітектури переходить із фізичного обмеження на стимулювання соціальної свободи.

Основою архітектури як інструмента впливу виступає просторова топологія, яка формує структуру доступності та візуальної проникності середовища. Таким чином, архітектура стає формою невербальної комунікації, де різні елементи стають вказівками для руху користувача. Процес формування поведінки відбувається на кількох рівнях: від прямого примусу через фізичні бар'єри до м'якого підштовхування за допомогою дизайну інтерфейсів [3]. Наприклад, ефективним впливом на поведінку людини володіють наступні інструменти: організація транзитного руху (регулювання руху через геометрію маршрутів), візуальність (світлові акценти, візуальні перешкоди), соціальна взаємодія (стимулювання або обмеження соціальних контактів через дизайн і вуличні меблі) [4].

Підсумовуючи, архітектура є ефективним інструментом впливу на поведінкові реакції людей, де просторова структура визначає дії людей. Структура громадського простору задає специфіку користування ним, формуючи систему орієнтаційних елементів. В ефективному проектуванні необхідний баланс між технологіями регулювання та збереженням просторової свободи, що перешкоджає надмірній формалізації публічного життя. Тобто архітектура як інструмент впливу повинна орієнтуватися на адаптивних структурах, що надають людям вільний вибір способу взаємодії з простором.

Список використаних джерел

1. Foucault M. *Surveiller et punir: Naissance de la prison*. Paris: Éditions Gallimard, 1975. 318 p.
2. Gehl J. *Life Between Buildings: Using Public Space*. New York: Van Nostrand Reinhold, 1987. 180-202 p.
3. Abel A. (2021) What is Architectural Psychology? Dimensions. *Journal of Architectural Knowledge*. Vol. 1, No. 1 : Research Perspectives in Architecture. URL: <https://doi.org/10.14361/dak-2021-0126> (дата звернення 31.03.2026).
4. Hillier B. *Space is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996. 368 p.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Образотворче мистецтво, як одна з найчутливіших сфер духовної культури, реагує на суспільні трансформації, поєднуючи національні традиції та інноваційні художні пошуки. З одного боку, митці прагнуть осмислити власну ідентичність у межах європейського культурного діалогу, з іншого – долучаються до формування сучасного європейського мистецького дискурсу.

У сучасному українському мистецтві спостерігається чітка орієнтація на європейські моделі естетики та художньої освіти. Як зазначає Н. Авер'янова, входження українського мистецтва до європейського простору супроводжується не стільки наслідуванням, скільки діалогом художніх практик, у якому українські митці демонструють власну культурну самобутність.

Важливим чинником є зростання мобільності митців, участь у міжнародних виставках, резиденціях, біенале, що формує нові комунікативні зв'язки між Україною та Європою. Ці процеси сприяють оновленню художньої мови, впровадженню експериментальних технік і нових засобів виразності.

Проблема поєднання національної традиції та інноваційного підходу залишається ключовою для українського мистецтва. В. Барка наголошує, що саме гармонійний синтез традицій і новаторства є запорукою розвитку національної культури, яка зберігає власну унікальність у процесі європеїзації.

Сучасні художники часто звертаються до українського орнаменту, фольклорних мотивів, сакральних символів, трансформуючи їх у постмодерністських формах. Такий підхід дозволяє актуалізувати історичну пам'ять, не втрачаючи зв'язку з глобальними культурними тенденціями.

Серед сучасних тенденцій виділяються кілька провідних напрямів:

- неоекспресіонізм та абстрактний живопис, що відображають внутрішній стан суспільства;

- соціально ангажоване мистецтво, у якому митці реагують на події війни, революцій та соціальних змін;
- медіаарт і інсталяції, які репрезентують інтеграцію цифрових технологій у візуальну культуру.

Українські митці дедалі частіше розглядають свою творчість як платформу для репрезентації української ідентичності у світі. За словами М. Степика, культура відіграє ключову роль у процесах самоідентифікації нації та її презентації на міжнародній арені.

Водночас, як зазначає Т. Кара-Васильєва, сучасне мистецтво долає межі регіонального, стаючи інструментом культурної дипломатії, через який Україна формує свій імідж у Європи.

Розвиток сучасного українського образотворчого мистецтва в європейському культурному просторі відбувається у форматі взаємозбагачення. Європейський контекст відкриває перед українськими митцями можливість творчого самовираження, а українська школа вносить у європейський мистецький процес новий пласт духовності, символізму та емоційності.

Визначальними тенденціями є:

- поєднання національної традиції з інноваційними технологіями;
- активна участь у європейських мистецьких подіях;
- пошук нових форм репрезентації української ідентичності.

Українське образотворче мистецтво сьогодні не лише інтегрується в європейський культурний простір, але й стає його активним творцем, формуючи нову візуальну мову сучасної Європи.

Список використаних джерел

1. Авер'янова Н. Сучасне українське образотворче мистецтво: входження в європейський художній простір. *Українознавчий альманах*. 2015. Вип. 18. С. 56–58.
2. Барка В. Проблеми синтезу традицій і новаторства в розвитку культури і мистецтва України. *Народна творчість та етнографія*. 2003. № 4. С. 52–56.
3. Боева С. Ю. Основні тенденції розвитку образотворчого мистецтва в сучасній Україні. *Сторінки Історії*. № 36 (2013). С. 176–191.
4. Степико М. Т. *Українська ідентичність: феномен і засади формування*: монографія. К. : НІСД, 2011. 336 с.

Скріпкару Тетяна
Наукові керівники – доц. Гомонович Сергій,
асист. Ванькова Олена

РЕНОВАЦІЯ ЗАНЕДБАНИХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ДЕГРАДАЦІЇ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА: НА ПРИКЛАДІ М. ЧЕРНІВЦІ

Сьогодні чимало міст України стикаються з проблемою «урбаністичних пауз» - занедбаних промислових зон. У Чернівцях до таких зон належать: Центральний промисловий район вул. Севастопольська, частина Південного промислового району вул. Леоніда Каденюка, завод «Гравітон», М'ясокомбінат, Пивзавод та інші. Ці споруди наразі не функціонують, проте займають стратегічно важливі території. Реновація цих об'єктів є пріоритетнішою за нове будівництво, оскільки дозволяє зберігати ресурси та мінімізувати навантаження на екологію міста [1].

Теоретична база.

Згідно з монографією Ю. І. Гайка (2021), занедбаний промисловий фонд слід розглядати як «просторовий ресурс» міста. Конструктивні каркаси таких будівель зазвичай мають значний запас міцності, що створює технічну можливість для їх повторного використання [2].

Як зазначає А. М. Панкеева (2022), ключовим підходом у цьому процесі є адаптація існуючих об'єктів до нових соціально-економічних умов. Це передбачає збереження конструктивної основи будівлі при повній зміні її функціонального наповнення відповідно до сучасних запитів громади. Такий підхід дозволяє трансформувати колишні цехи у багатофункціональні громадські простори, зберігаючи архітектурну ідентичність району [3].

Методика та результати дослідження.

Метою роботи є оцінка потенціалу реновації різних типів покинутих промислових об'єктів у Чернівцях та споруд за критеріями конструктивної гнучкості залізобетонного каркаса, фактичного технічного стану та логістичної інфраструктурної доступності (Рис. 1).

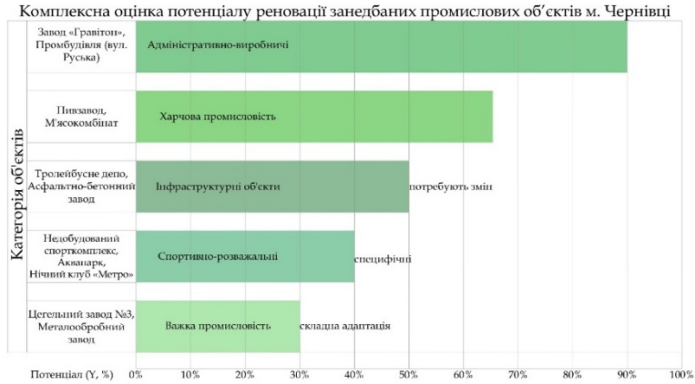

Рис. 1 представлено авторську оцінку потенціалу реновації покинутих споруд міста

Отримані в результаті ґрунтового аналізу дані наочно демонструють наступне:

- Адміністративно-виробничі (вул. Руська) - 90%: завдяки універсальній сітці колон та висоті стель ідеально адаптуються під офіси, коворкінги чи хаби.
- Харчова промисловість (М'ясокомбінат, Пивзавод) - 65%: потребують підготовки через необхідність дезінфекції та специфіку приміщень.
- Важка промисловість (Цегельний завод) - 30%: найнижчий потенціал через складні технологічні конструкції та забруднення території.

Реновація недобудов Чернівців є ключовим інструментом сталого розвитку. Функціональна адаптація дозволяє ліквідувати «сірі плями» міста, створюючи на їх місці енергоефективні осередки соціальної активності.

Список використаних джерел

1. Коригування генерального плану розвитку м. Чернівці. Пояснювальна записка. Львів. ПІМ «Містопроект» 2013 р. (дата звернення 22.03.2026).
2. Гайко Ю. І., та ін. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища : монографія. Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2021. 280 с. (дата звернення 22.03.2026).
3. Панкєєва А. М. Реновація архітектурного середовища : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 98 с.

ПРОЄКТУВАННЯ, МОНТАЖ І ЕКСПЛУАТАЦІЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРОТИПОЖЕЖНИХ СИСТЕМ У БУДІВЛЯХ РІЗНОГО ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Ефективне забезпечення пожежної безпеки будівель різного функціонального призначення є одним із ключових завдань сучасного будівництва. В умовах підвищених вимог до безпеки та зростання складності інженерних систем особливого значення набуває впровадження автоматизованих протипожежних систем, що забезпечують своєчасне виявлення пожежі, оповіщення людей та її локалізацію [1].

Проектування, монтаж і експлуатація таких систем здійснюються з урахуванням вимог ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту», який визначає основні технічні та організаційні засади створення ефективних систем безпеки. Відповідно до цього нормативного документа, при проектуванні потрібно враховувати функціональне призначення будівлі, категорію пожежної небезпеки, площу, поверховість та особливості об'ємно-планувальних рішень [2].

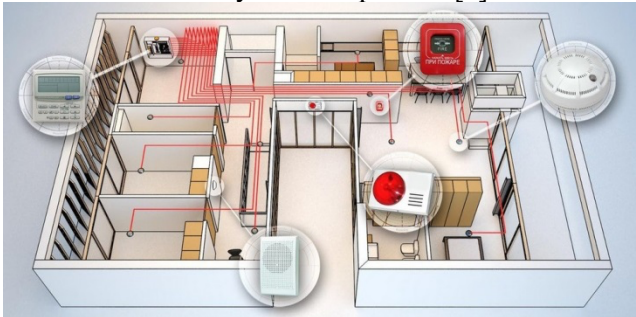

Рис 1. Проектування автоматизованих протипожежних систем

На етапі проектування важливим є правильний вибір типу систем (пожежна сигналізація, автоматичне пожежогасіння, системи оповіщення та управління евакуацією), їх розміщення та

поєднання з іншими інженерними мережами будівлі. ДБН регламентує вимоги до розташування сповіщувачів, зонування систем, надійності електроживлення та резервування, що безпосередньо впливає на ефективність роботи системи в цілому.

Організація монтажу передбачає дотримання технологічної послідовності виконання робіт, координацію з іншими будівельно-монтажними процесами та контроль якості встановлення обладнання. Відповідність виконаних робіт нормативним вимогам є необхідною умовою для подальшого введення систем в експлуатацію.

Експлуатація автоматизованих протипожежних систем включає систематичні перевірки, технічне обслуговування та тестування їх працездатності. Згідно з ДБН, важливим є забезпечення постійної готовності систем до роботи, а також проведення навчання та інструктажів для персоналу щодо дій у разі виникнення пожежі.

У практичному аспекті впровадження таких систем дозволяє значно підвищити рівень безпеки адміністративних, громадських, навчальних і промислових об'єктів. Раціональне поєднання проектних і організаційно-технологічних рішень сприяє мінімізації ризиків і забезпечує ефективне функціонування систем протипожежного захисту [3].

Отже, дотримання вимог чинних норм та комплексний підхід до проєктування, монтажу й експлуатації автоматизованих протипожежних систем є основою створення безпечного середовища та підвищення надійності функціонування будівель різного призначення.

Список використаних джерел

1. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні.
2. ДБН В.2.5-56:2014 Системи протипожежного захисту. В.О. Онищенко, О.В. Редкін. – Полтава : ПолтНТУ, 2008. – 638 с.
3. Петрович Й. М. Організація виробництва : підручник / Й. М. ДСТУ CEN/TS 54-14:2021 Системи пожежної сигналізації та оповіщення. Частина 14. Настанови щодо побудови, проєктування, монтування, пусконаладжування, введення в експлуатацію, експлуатування та технічного обслуговування (CEN/TS 54-14:2018, IDT).

Стельмахович Анна
Науковий керівник – асист. Курик Остап

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ ТА ЇЇ СУЧАСНЕ ВИКОРИСТАННЯ В ПЕТРИКІВСЬКОМУ РОЗПИСІ

Петриківський розпис є унікальним явищем українського декоративноприкладного мистецтва, що сформувався як цілісна художня система з виразною символікою та усталеними композиційними принципами. Він виступає не лише засобом декоративного оздоблення, а й важливим носієм культурної пам'яті та національної ідентичності [5].

Орнамент у петриківському розписі базується переважно на рослинних мотивах, які мають глибоке символічне значення. Квіти, листя, ягоди та узагальнені рослинні форми уособлюють життєву силу, розвиток і гармонію природи. Поширеним є образ «дерева життя», що символізує безперервність буття та зв'язок поколінь [3].

Неабияку роль відіграють зооморфні елементи, зокрема зображення птахів, які у декоративно-узагальненій формі символізують душу, свободу та щастя. У композиції вони часто виконують акцентну функцію, підсилюючи зміст орнаменту [2].

Колористика петриківського розпису також має символічне значення. Яскраві кольори – червоний, жовтий, зелений – асоціюються з життям, енергією та природною гармонією, тоді як темний фон підкреслює декоративність і створює композиційну глибину [4].

Композиційно розпис характеризується ритмічністю, симетрією та динамічною рівновагою. Орнаментальні елементи організуються у вигляді «букетів» або «гілок», що відображають традиційне уявлення про циклічність природних процесів [1].

У сучасному мистецтві петриківський розпис активно переосмислюється та застосовується у дизайні інтер'єрів, графіці, моді та міському просторі.

Традиційні орнаментальні мотиви адаптуються до нових матеріалів і технік, що забезпечує їх актуальність у сучасному культурному середовищі [5].

Водночас у процесі сучасного використання частково втрачається первісна символіка орнаменту, оскільки він часто виконує декоративну функцію. Проте навіть у трансформованому вигляді петриківський розпис залишається важливим носієм культурної спадщини.

Отже, петриківський розпис є яскравим прикладом синтезу традиційної символіки українського орнаменту та сучасних художніх практик, що сприяє збереженню національної ідентичності та розвитку декоративного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А. Український орнамент. — Київ: Либідь, 1993.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. — Київ: Обереги, 1993.
3. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики. — Київ: Родовід, 2009.
4. Кара-Васильєва Т. В. Історія української вишивки. — Київ: Мистецтво, 2008.
5. Косміна Т. В. Українське народне мистецтво. — Київ: Вища школа, 2005.

Тащук Денис
Наукова керівниця – доц. Коротун Ірина

ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО КОРПУСУ КАФЕДРИ ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Існуючий навчальний корпус кафедри декоративно-прикладного мистецтва у місті Вижниця не забезпечує повноцінної організації освітнього процесу для спеціальностей декоративно-прикладного мистецтва.

Не вистачає площ згідно нормативів [1].

Перспектива розвитку полягає у реалізації проєкту нового корпусу як цілісної системи, де будівля і територія працюють разом. У проєкті відсутній поділ на «об'єкт» і «оточення», простір навчання розглядається як безперервне середовище, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні зони.

Планувальна структура будівлі організована навколо центрального двосвітнього холу, який виступає комунікаційним ядром і об'єднує всі функціональні блоки. Інтеграція актових залів через трансформовані прорізи дозволяє змінювати сценарії використання без збільшення площ. Внутрішній простір працює як гнучка система, зорієнтована на різні формати навчання і взаємодії.

Ключовим продовженням цієї логіки є організація території. Рельєф ділянки не нівелюється, а використовується як формоутворюючий фактор. Для стабілізації схилу передбачена підпірна стінка, яка не лише виконує інженерну функцію, а й формує чітку просторову межу та основу для подальшої організації середовища. На її базі сформована тераса - просте і водночас виразне рішення, що перетворює складний рельєф на сильний композиційний елемент простору.

Тераса інтегрована в загальну систему руху та використовується як повноцінна функціональна зона для відпочинку, комунікації та неформальної діяльності. Вона пов'язує рівні території, забезпечуючи безперервність пішохідних маршрутів.

Принципово важливим є об'єднання території навчального корпусу з територією гуртожитку. Межа між ними фактично відсутня: замість ізольованих ділянок формується єдиний просторовий комплекс. Студент, виходячи з гуртожитку, одразу потрапляє у середовище навчального закладу, без бар'єрів і розривів у просторі. Це підвищує зручність користування формує відчуття цілісного кампусу, де зосереджені функції проживання, навчання та відпочинку.

Територія доповнена чітко організованою інфраструктурою: передбачені місця для паркування, відкриті простори для неформальної активності), забезпечена логічна та зрозуміла схема руху. Усі елементи працюють як частини єдиної системи, а не як окремі функціональні фрагменти.

Отже, проєкт демонструє підхід, у якому будівля і територія формують єдину просторову систему. Ефективність досягається не лише за рахунок внутрішнього планування, а й через продуману роботу з рельєфом, зв'язками та сценаріями використання зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.2-3:2018. Будинки і споруди. Заклади освіти. - Київ, 2018.
2. ДБН В.1.1-7:2021. Пожежна безпека об'єктів будівництва. - Київ, 2021.
3. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. - Київ, 2018.
4. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. - Київ, 2018.

Ткаченко Ірина

Наукова керівниця – доц. Жаворонкова Мирослава

ОРНАМЕНТАЛЬНА СИСТЕМА ПРИКРАС ДАВНІХ СЛОВ'ЯН ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СВІТОГЛЯДНИХ І КУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до витоків формування слов'янської культурної ідентичності та необхідністю переосмислення ранніх художніх процесів у контексті сучасних гуманітарних студій. Орнамент прикрас давніх слов'ян традиційно розглядався як допоміжний елемент матеріальної культури або як типологічний показник хронології, проте його семантичний і структурний потенціал як знаково-символічної системи потребує комплексного аналізу.

Метою дослідження є виявлення історико-культурних передумов формування орнаментальної системи прикрас давніх слов'ян.

Формування орнаменту відбувалося під впливом природно-географічних і господарських чинників. Розселення слов'ян у лісостеповій зоні сприяло розвитку осілого землеробства, що зумовило циклічне сприйняття часу та відобразилося у принципах симетрії, ритмічності й повторюваності орнаментальних композицій. Археологічні та палеоботанічні дані підтверджують культивування злакових культур.

Орнамент виступає як впорядкована система символів, що відображає космогонічні уявлення давніх слов'ян. Геометричні мотиви – ромб, хрест, коло, безкінечник – виконували апотропеїчну функцію та символізували сонце, землю й безперервність буття [3]. Витоки ритмічної організації орнаменту простежуються ще у палеолітичних та трипільських пам'ятках, що свідчить про культурну тяглість художнього мислення.

У скіфо-сарматський період домінував так званий «звіриний стиль», який характеризується динамічними зооморфними образами, що відображали міфологічну картину світу та соціальну ієрархію. У подальшому відбувається поступова геометризація форм і зростання ролі знаковості, що стало підґрунтям для формування ранньослов'янської орнаментики [1].

Зарубинецька культура репрезентує етап переходу до стриманої геометричної орнаменталії. Вироби цього періоду характеризуються площинністю, симетрією та ритмічною впорядкованістю. Поширеними є також браслети, підвіски та булавки зі спіральними елементами, що зберігають архаїчну символіку безперервності життя [2].

Черняхівська культура виступає ключовим етапом у розвитку орнаментальної системи. Вона поєднує місцеві традиції з пізньоантичними та германськими впливами, що зумовлює стилістичне різноманіття декору. Орнамент набуває структуроутворюючої функції, організовуючи поверхню виробів через ритмічні композиції, насічки та геометричні врізи [1].

У V–VII ст. відбувається завершальна стадія трансформації орнаменту, представлена матеріалами пеньківської культури. Геометризація досягає максимальної узагальненості, а зооморфні мотиви редукуються до умовних знаків. Орнаментальна система набуває чіткої метричної організації та стає маркером соціальної й сакральної ідентичності [3].

Отже, еволюція орнаменту прикрас давніх слов'ян відображає перехід від пластично-образної зооморфної системи до абстрагованої геометричної моделі. Цей процес корелює з утвердженням осілого землеробського світогляду та формуванням впорядкованої космогонічної картини світу. Орнамент виступає не лише декоративним елементом, а й носієм культурної пам'яті та засобом символічної комунікації.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому структурно-семіотичному аналізі орнаментальних мотивів та їх зіставленні з даними археології, етнології та палеоботаніки, що дозволить ширше розкрити механізми формування слов'янської візуальної культури.

Список використаних джерел

1. Абашина Н. С., Відейко М. Ю., Гопкало О. В. та ін. Історія цивілізації. Україна. Харків, 2019.
2. Баран В. Д. Давні слов'яни. Київ, 1998.
3. Винокур І. С. Черняхівська культура і слов'яни. Археологія. 1999. № 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРАКТИК ПРОЄКТУВАННЯ МОДУЛЬНОГО ЖИТЛА ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Швидкість, економічність та зручність, завжди були найбільшими проблемами у будівництві. Модульне житло стало вирішенням цих проблем. Ця інноваційна, архітектурна технологія передбачає легке, швидке та мобільне зведення житла, яке відбувається на земельній ділянці, або у стінах виробничого простору і виглядає як збирання конструктора.

Ця технологія стрімко набирає популярності у всьому світі, адже дозволяє створювати полегшену та більш просту альтернативу цегляному житлу, без використання важкої техніки на всіх етапах будівництва. Також ця технологія є екологічною, через виготовлення модулів, як цілісних елементів, на будівельному майданчику зменшується кількість сміття [1].

На сьогодні для збирання конструкції модульного будинку використовують легкі матеріали, які мають достатню міцність, а саме: для каркасу використовується дерево, метал, сендвіч-панелі та СІП панелі, для утеплення застосовують екологічні матеріали - мінеральну вату та пінополіуретан. Сама конструкція являє собою облицьований контейнер, з наявними міжкімнатними перегородками, міжповерховими перекриттями та готовими, заповненими віконними та дверними отворами [2]. Зведення та збір цього житлового «конструктора» відбувається у будь-якому вільному місці, яке має достатньо простору та у виробничих ангарах, з яких у подальшому будинок транспортується до місця призначення. Конструктивно модульний будинок розрахований на термін експлуатації 50-70 років.

Колись модульне житло мало винятково прямокутну форму, але зараз більшість фабрик дають повну свободу для виготовлення будь-яких варіантів зовнішнього та внутрішнього планування, що також робить цей варіант будинку гнучким та ергономічним і створює попит на ринку нерухомості.

З настанням військового стану в Україні, модульне будівництво допомогло вирішити проблеми недостатньої кількості житлових місць для внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Українці були змушені покинути свої домівки та у зовсім короткі терміни шукати заміну старого житла. Старий ринок нерухомості відреагував на таку потребу, досить агресивно, з підвищеними цінами на квартири у безпечних регіонах країни. Стандартні методи зведення житла не стали хорошим вирішенням даної ситуації, через високі фінансові вкладення та довгі терміни будівництва. Саме у цей період попиту набула технологія модульного будівництва, через її швидкість, екологічність та меншу вартість. Терміни будівництва модульного житла складають від 1 до 3 місяців [3].

Швидкий монтаж і мобільність дозволили використовувати модульну технологію будівництва на лінії фронту. У таких спорудах використовують укріплений металевий каркас, а зовнішні стіни обшивають металевими пластинами, які забезпечують більшу міцність і надійність. У випадку потреби, такі споруди можна перемістити, що забезпечує гнучкість їх використання.

Проведений аналіз практик проектування модульного будівництва свідчить про значний потенціал цієї технології. В Україні вона набула великої популярності та стрімко використовується для швидкого подолання недостатньої кількості житлових місць. Основні переваги: швидкість зведення, низька вартість в порівнянні із класичними способами зведення, екологічність, гнучкість планувальних рішень, зручність і доступність.

Список використаних джерел

1. [Модульне будівництво: технологія майбутнього. https://dbn.co.ua/publ/modulne_budivnictvo_tekhnologija/51-1-0-1144 \(дата звернення 29.03.2026\).](https://dbn.co.ua/publ/modulne_budivnictvo_tekhnologija/51-1-0-1144)
2. [Конструкційні рішення модульних будинків: матеріали та технології. https://nordi.house/blogs/ua/ua/konstruktsiyni-rishennya-modulnyh-budynkiv-materialy-ta-tehnologiyi \(дата звернення 29.03.2026\).](https://nordi.house/blogs/ua/ua/konstruktsiyni-rishennya-modulnyh-budynkiv-materialy-ta-tehnologiyi)
3. [Модульні будинки для переселенців від компанії БлокМодуль. https://blockmodul.com.ua/ua/blog/modulni-budynky-dlia-pereselentsiv/ \(дата звернення 29.03.2026\).](https://blockmodul.com.ua/ua/blog/modulni-budynky-dlia-pereselentsiv/)

Ходан Аліна
Наукові керівники – асист. Герич Катерина,
асист. Бойко Ярослав

СВІТЛО ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МЕМОРІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ

Сьогодні світ перебуває в умовах воєнних конфліктів, що потребує переосмислення культури пам'яті та створення нових меморіальних просторів. Традиційні підходи з масивними формами та важкими матеріалами часто не передають складність травматичного досвіду. У таких емоційно насичених середовищах важливі й нематеріальні елементи — зокрема світло, яке є повноцінним інструментом формування простору.

Метою дослідження є обґрунтування ролі світла, як інструменту трансформації меморіального простору та створення емоційно виразного середовища. Завдання включають аналіз значення світла як архітектурного елементу, дослідження принципів використання природного світла у меморіальних просторах, виявлення способів формування образу через взаємодію світла і форми та розгляд застосування світла на прикладі авторської концепції меморіального простору.

Світло виступає в архітектурі як нематеріальний будівельний матеріал, що визначає візуальне сприйняття форми, текстури та просторових меж. Воно забезпечує видимість і в той же час стає інструментом емоційного впливу, створює певну атмосферу через гру тіней. Як зазначав Ле Корбюзьє: «Архітектура - це майстерна, правильна і чудова гра об'ємів, зібраних під світлом» [1], що підкреслює важливу роль інсоляції у формуванні об'єкта. Використання природного освітлення дозволяє будівлям «оживати», змінюючи свій вигляд протягом дня.

Використання природного світла в меморіальній архітектурі ґрунтується на принципі формування простору через взаємодію світла і тіні, де світло виступає як самостійний композиційний елемент. На відміну від рівномірної інсоляції, акцент переноситься на кероване освітлення, що дозволяє підкреслити текстуру матеріалів та формує особливий емоційний ландшафт. Найбільш

виразним прийомом є застосування обмежених світлових прорізів (зенітних ліхтарів, вузьких щілин), які формують спрямовані світлові потоки та акцентують ключові елементи простору.

Взаємодія світла і форми є ключовим чинником формування архітектурного образу, оскільки світло визначає сприйняття об'ємно-просторової структури та характеру об'єктів. Сформувати образ через взаємодію світла і форми можна наступними способами: пластичне моделювання (контрастне світло підкреслює грані, масивність, глибину, а нюансне згладжує переходи та створює ефект невагомості); ковзне світло, яке виявляє мікрорельєф; силует (світло знаходиться позаду об'єкта, дозволяє «вирізати» цей об'єкт); світловий акцент, який направляє світлові промені на певний фрагмент. Таким чином, світло надає формі життя та емоційного забарвлення, а форма надає світлу фізичного обмеження та структури [2].

Авторський проєкт «Світло пам'яті» пропонує трансформацію болю у світлий спомин через динамічну взаємодію природного світла та абстрактної форми. Центральний елемент – скульптурні крила, як символ опіки, інтегровані з місцем для сидіння і відпочинку.

Головна інновація полягає у світловій події: отвір у скульптурі фокусує сонячний промінь, який раз на рік освітлює центр меморіальної стіни з символічним написом, підкреслюючи зв'язок між світами. Використано принцип «світло пише форму», який передбачає, що азимут і висота сонця визначають геометрію скульптури.

На основі виконаного дослідження встановлено, що світло є фундаментальним інструментом створення «живих» меморіалів яке дозволяє перетворити статичну форму на динамічний світловий сценарій. Такий підхід втілює ідею пам'яті, що не згасає, а постійно трансформується, сприяючи рефлексії та зміцненню суспільства.

Список використаних джерел

1. Le Corbusier. Towards a new architecture / transl. by F. Etchells. New York : Dover Publications, 1986. 29 p.
2. Zumthor P. Atmospheres: architectural environments – surrounding objects. Basel : Birkhäuser, 2006. 57-62 p.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙ ХУДОЖНЬОЇ РІЗЬБИ ПО ДЕРЕВУ В СУЧАСНОМУ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ

У сучасному декоративно-прикладному мистецтві художня різьба по дереву залишається однією з найбільш динамічних галузей, що поєднує традиційні ремісничі практики з новітніми художніми підходами. Особливо виразно ці процеси простежуються на території Буковини та Гуцульщини, де різьбярство є важливою складовою культурної ідентичності.

Мета дослідження – аналіз трансформацій традицій художньої різьби в умовах сучасного мистецького процесу.

Сучасні майстри активно поєднують традиційні форми з новітніми технологіями, що проявляється у трансформації орнаментальних мотивів, варіативності геометричних і рослинних елементів, а також у розширенні технічного арсеналу. Зокрема, використовуються інкрустація металом і кісткою, комбіноване різьблення, фактурна пластика, пірографія. Водночас змінюється і функціональне призначення виробів – від ужиткових предметів до інтер'єрних об'єктів та авторських композицій [1, с. 61].

Показовим є розвиток декоративних тарелів як одного з поширених об'єктів різьбярства. Первісно вони виконували утилітарну функцію, однак із часом набули декоративного значення. Площина виробу перетворилася на основне поле для складних орнаментальних і сюжетних композицій.

У середині ХХ століття буковинська різьба зазнала впливу радянської ідеології, що проявилось у впровадженні невластивих традиції символічних і сюжетних мотивів. Водночас поряд із такими зразками розвивалися твори, у яких поєднувалися традиційні форми з новими матеріалами, зокрема деревина з металом.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття посилюється індивідуалізація художніх рішень. Майстри експериментують із

композицією, орнаментальними структурами, інтарсією та поєднанням матеріалів. Важливу роль відіграє використання різних порід деревини, що дозволяє досягати складних кольорових і пластичних ефектів.

Вагомим чинником розвитку художньої різьби є впровадження сучасних технологій. Застосування лазерного різання, верстатів із числовим програмним управлінням, 3D-моделювання та новітніх матеріалів значно розширює можливості майстрів, забезпечуючи високу точність виконання, економію матеріалу та створення складних форм. Водночас ці технології не витісняють традиційні техніки, а доповнюють їх, сприяючи їх переосмисленню [2, с. 126].

У професійній підготовці майбутніх майстрів важливим є поєднання традицій народного мистецтва із сучасними освітніми підходами. Традиційна різьба формує основи художнього мислення, розуміння композиції та символіки, тоді як новітні технології розширюють інструментарій творчості.

Інтегративні процеси у мистецтві, що проявляються у взаємопроникненні різних художніх систем, посилюють пізнавальний і творчий потенціал мистецької освіти, сприяючи формуванню цілісного художнього мислення та здатності до створення нових форм на основі традиції.

Отже, сучасна художня різьба по дереву постає як синтетичний вид мистецтва, що поєднує традиційні техніки, інноваційні технології та індивідуальні авторські підходи. Збереження й переосмислення народних традицій забезпечує безперервність розвитку різьбярського мистецтва та його актуальність у сучасному культурному просторі.

Список використаних джерел

1. Бойчук В. М. Використання нових комп'ютерних технологій у процесі вивчення різьблення деревини. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. 2003. Вип. 3. С. 61-66.
2. Швець О. А., Коломієць Д. І., Бабчук Ю. М. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Вип. 73. Львів-Вінниця, 2024. С. 124-133.

Швидюк Юлія
Науковий керівник – проф. Фодчук Ігор

ПОТЕНЦІАЛ ЗАСТОСУВАННЯ АДИТИВНО ВИГОТОВЛЕНИХ НАДМІЦНИХ СТАЛЕЙ У БУДІВЕЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЯХ

Метали є ключовими матеріалами в сучасній архітектурі, проте традиційні конструкційні сталі часто потребують компромісу між міцністю та пластичністю. Розвиток адитивного виробництва (3D-друк металів) і використання алгоритмів машинного навчання дозволили створити нове покоління наноструктурованих сталей.

Дослідження їхніх властивостей відкриває широкі перспективи для створення легших та довговічніших інженерних споруд, зокрема мостів і висотних об'єктів.

Головною особливістю нового типу ультраміцної та пластичної сталі є її фізико-механічні показники, що значно перевищують параметри традиційних будівельних марок:

- межа плинності – приблизно 1500 МПа;
- міцність на розрив – понад 1700 МПа, що майже втричі перевищує показники звичайної сталі;
- пластичність – понад 15%, що дозволяє матеріалу деформуватися без раптового крихкого руйнування.

На відміну від класичного прокату, наносталь формується пошарово з металевого порошку методом лазерного плавлення, забезпечуючи:

- контроль мікроструктури – формування дрібних зерен та контрольованих фаз, що гарантує унікальний баланс властивостей;
- складні геометрії – можливість виготовлення просторово-оптимізованих вузлів, які неможливо створити традиційним литтям чи зварюванням;
- одностадійність – швидке отримання готової деталі з мінімальною термічною обробкою.

Завдяки високому вмісту хрому (15%) та нікелю (3,2%), матеріал демонструє відмінну стійкість у соляних та агресивних середовищах. В умовах будівництва це дозволяє:

- відмовитися від додаткових захисних покриттів;
- зменшити витрати на експлуатацію прибережних та морських споруд;
- збільшити безремонтний термін служби мостових конструкцій.

Хоча наносталь має надзвичайні характеристики, її впровадження наразі має спеціалізований характер:

- оптимізація ваги – використання у несучих балках та тросах дозволяє суттєво зменшити переріз елементів і загальну масу будівлі;
- обмеження – висока вартість порошкових матеріалів та розміри робочих камер 3D-принтерів поки що не дозволяють замінити масовий прокат;
- гібридний підхід – найбільш перспективним є друк окремих критичних сегментів з подальшим збиранням у великі модулі.

Нова ультраміцна пластична сталь – крок уперед у матеріалознавстві. Поєднання надвисокої міцності, пластичності та вбудованої корозійної стійкості робить її ідеальним матеріалом для інфраструктурних проєктів майбутнього. Вона дозволяє архітекторам реалізовувати сміливі візуальні рішення, забезпечуючи при цьому найвищий рівень конструктивної безпеки.

Список використаної літератури

1. Zhiqun Huang et al. Machine learning-assisted development of a cost-effective ultra-high-strength steel for additive manufacturing. *International Journal of Extreme Manufacturing*. 2024. Vol. 6, No. 2. URL: <http://www.ijemnet.com/article/doi/10.1088/2631-7990/ae5006>

РОЛЬ 3D-МОДЕЛЮВАННЯ У СУЧАСНОМУ ЮВЕЛІРНОМУ МИСТЕЦТВІ

Українські ювеліри почали опановувати цифрові інструменти майже одночасно із західними колегами, але з власною специфікою. Наприкінці 90-х – на початку 2000-х з'явилися перші спроби роботи в JewelCAD і ранніх версіях Rhinoceros 3D [1]. Спершу технології сприймалися як «бездушні», однак великі підприємства (Київський, Вінницький, Львівський ювелірні заводи) вже тоді інвестували у перші імпорتنі 3D-принтери для серійного виробництва.

У 2010-2015 роках почалася епоха доступного «гаражного» 3D-друку. Завдяки бюджетнішим полімерним принтерам приватні майстерні поступово відмовлялися від ручного вирізання з воску. У цей же період сформувалися перші українські онлайн-спільноти 3D-ювелірів, що сприяло обміну досвідом, популяризації нових підходів і формуванню професійного середовища.

З 2018 року Україна стала помітним гравцем на ринку послуг 3D-моделювання. Майстри поєднують скульптинг у ZBrush із параметричним дизайном, створюючи складні прикраси, що отримують міжнародне визнання [1, 2]. 3D-технології дали ключові переваги: можливість дистанційного виробництва, точне відтворення етнічних орнаментів та роботу зі складними матеріалами, зокрема титаном, який майже неможливо обробляти вручну.

Серед знакових імен – Станіслав Дрокін, який поєднує класичну школу з високотехнологічним моделюванням і створює складні ботанічні форми [1]; бренд Kochut, що інтегрує природні мотиви з цифровою точністю [2]; Денис Музика, представник мінімалістичного геометричного дизайну [3]; а також Олена Підвальна (Helisabet), чії роботи демонструють потенціал 3D у створенні футуристичних форм.

Сьогодні розвиток галузі рухається у напрямку генеративного дизайну та індивідуальної кастомізації. З'являються онлайн-конфігуратори, де клієнт може змінювати параметри прикраси перед замовленням, що відкриває новий рівень взаємодії між дизайнером і споживачем.

Водночас важливо відзначити, що цифровізація ювелірного мистецтва в Україні не витіснила традиційні техніки, а радше сприяла їхній трансформації. Поєднання ручної роботи з цифровим моделюванням дозволяє досягати нових художніх ефектів, де технологія виступає не лише інструментом, а й засобом художнього вираження [2]. Майстри активно експериментують із фактурами, поєднуючи гладкі, математично вивірені поверхні з елементами, що імітують природну пластичність або сліди ручної обробки. Особливої актуальності набуває відтворення традиційних українських орнаментів у цифровому середовищі, що сприяє збереженню культурної спадщини в умовах глобалізації [2]. Таким чином, сучасне українське ювелірне мистецтво постає як синтез інновацій і традицій, у якому цифрові технології відкривають нові перспективи розвитку галузі.

Список використаних джерел

1. Denis Music Jewellery: denismusic.com.ua – приклади архітектурного підходу до моделювання.
2. Kochut Jewelry: kochut.org – блог про створення прикрас та використання нових технологій.
3. Stanislav Drokin (Офіційний сайт): stanislavdrokin.com – приклади високотехнологічного поєднання 3D та традицій.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ВЛАСТИВОСТІ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНОЇ ШТУКАТУРКИ

У сучасному будівництві питання енергоефективності будівель набуває особливої актуальності у зв'язку зі зростанням вартості енергоресурсів та необхідністю зменшення тепловтрат. Одним із ефективних способів підвищення теплозахисних властивостей огорожувальних конструкцій є застосування теплоізоляційних штукатурок.

Метою роботи є дослідження фізико-технічних властивостей теплоізоляційних штукатурок з різними видами наповнювачів та розроблення ефективної технології і організації виконання робіт з утеплення огорожувальних конструкцій будівель.

Об'єктом дослідження є процес утеплення огорожувальних конструкцій будівель із застосуванням теплоізоляційних штукатурок. Предметом дослідження виступають фізико-технічні властивості матеріалів і технологічні особливості виконання робіт.

1. Аналіз теплоізоляційних штукатурок

Сучасні теплоізоляційні штукатурки виготовляються на основі цементних або полімерних в'язучих із використанням легких наповнювачів: перліту, вермикуліту, гранул пінополістиролу. Їх застосування дозволяє поєднати функції вирівнювання та утеплення поверхонь.

Основними перевагами таких матеріалів є: низька теплопровідність; висока паропроникність; зменшене навантаження на конструкції; простота нанесення [1].

2. Дослідження фізико-технічних властивостей

Встановлено, що ключовими характеристиками теплоізоляційних штукатурок є щільність та коефіцієнт теплопровідності. Зі зменшенням щільності матеріалу знижується його теплопровідність, що підвищує теплоізоляційні властивості.

3. Теплофізичні характеристики

Тепловий опір огорожувальної конструкції визначається за формулою: $R=L/\lambda$

де: R – опір теплопередачі; L – товщина шару; λ – коефіцієнт теплопровідності.

Збільшення товщини шару теплої штукатурки сприяє підвищенню опору теплопередачі та зменшенню тепловтрат будівлі [2].

4. Технологія виконання робіт в себе включає: підготовка поверхні (очищення, ремонт дефектів); ґрунтування основи; нанесення теплоізоляційної штукатурки (шар 20-50 мм); вирівнювання поверхні; сушка та нанесення фінішного покриття. Застосування механізованого способу нанесення дозволяє підвищити продуктивність праці та якість покриття[3].

Порівняння теплоізоляційних штукатурок із традиційними системами утеплення показало, що вони мають переваги при реконструкції будівель, складних архітектурних формах та обмеженому просторі. Хоча їх теплоізоляційна здатність дещо нижча, ніж у плитних утеплювачів, вони забезпечують: безшовність покриття; відсутність містків холоду; простоту застосування.

У результаті дослідження встановлено, що теплоізоляційні штукатурки є ефективним матеріалом для утеплення огорожувальних конструкцій. Вони характеризуються оптимальним поєднанням теплофізичних та експлуатаційних властивостей. Розроблена технологія виконання робіт забезпечує підвищення якості утеплення та ефективну організацію будівельного процесу. Використання таких матеріалів є доцільним для підвищення енергоефективності будівель, особливо при реконструкції.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція будівель».
2. Коваль П.М. Будівельні матеріали та вироби. – Київ, 2018.
3. Іваненко І.І. Сучасні теплоізоляційні матеріали. – Львів, 2020.

Зміст

<i>Андрюк Ангеліна</i> Буковинський розпис як елемент традиційної культури та сучасного мистецтва	3
<i>Антонюк Катерина, Гордей Євген</i> Сучасні будівельні розчини	5
<i>Базиняк Віта</i> Фундаменти на природній основі висотних житлових будинків для інженерно-геологічних умов міста Чернівці Чернівецької області	7
<i>Баланюк Катерина</i> Інформаційні системи у географії та архітектурі: спільні та відмінні риси геоінформаційних систем	9
<i>Безверхня Вікторія</i> Принципи проектування виробничих будівель із роботизованими технологіями	11
<i>Боднар Владислава</i> Енді Воргол як комерційний феномен епохи поп-арту	13
<i>Бондар Софія</i> Вплив архітектурного середовища на поведінку та психоемоційний стан людини	15
<i>Букачук Аліна</i> Склокристалічні вироби	17
<i>Ватаманюк Андрій</i> Розробка автоспортивної інфраструктури у прибережній частині Чернівців	19
<i>Волощук Євген</i> Дослідження способів термомодернізації багатоквартирних житлових будинків	21
<i>Вусанич Святослава-Іванна</i> Вплив BIM-технологій на економіку будівництва	23
<i>Гайдук Христина</i> Метаморфози авторства: трансформація ролі художника в епоху генеративного мистецтва	25
<i>Герасимчук Ілля</i> Упровадження інформаційних технологій у зелене будівництво: ефективність і перспективи	27
<i>Горюк Станіслав</i> Синтез фігуративного мистецтва та трансавангарду в сучасному живописі	29
<i>Готра Владислав</i> Технологічна інтеграція 3D-друку в цивільне будівництво України: потенціал і бар'єри реалізації	31
<i>Горілейчук Денис</i> Енергоефективність біонічних структур у житловій архітектурі	33
<i>Гулько Юлія</i> Ікона як феномен сакрального мистецтва в контексті традиції та сучасності	35
<i>Гусак Ганна</i> Символізм і трансформація традиційного декоративного розпису в сучасному інтер'єрі	37

<i>Гуцуляк Вадим</i> Застосування BIM-технологій для підвищення енергоефективності будівель	39
<i>Дамян Ніна</i> Архітектурно-планувальна організація реабілітаційно-відновлювального комплексу для військових та їхніх сімей у природному середовищі	41
<i>Доцієвник Дмитро</i> Українська лялька-мотанка як феномен етнокультурної пам'яті та сакральний символ	43
<i>Журик Владислав</i> Студентський кампус із елементами енергоефективності: проблеми існуючого житлового фонду та зарубіжний досвід проєктування	45
<i>Заболотна Марія</i> Принципи ревіталізації промислових територій у структурі міста: на прикладі вул. Прутської у місті Чернівців	47
<i>Заболотнюк Олександр</i> Інклюзивність, ергономіка та фізична реабілітація в архітектурі центрів для військових	49
<i>Зверід Олександр</i> Організаційно-технологічні рішення реконструкції госпіталю ветеранів війни з добудовою адміністративного корпусу, протирадіаційного укриття подвійного призначення та паркінгу в умовах безперервного функціонування закладу	51
<i>Іванісов Михайло</i> Розробка складу бетону з використанням тирси як відходів деревинної промисловості	53
<i>Іонашку Емілія</i> Архітектурна концепція «Вільного першого поверху» як засобу оптимізації міського простору	55
<i>Карач Юлія-Марія</i> Традиційна вишивка Івано-Франківщини її технологічний та історичний аспекти (1975–2025 рр.)	57
<i>Киселиця Анастасія</i> Монументальна мозаїка: актуальність у сучасному мистецтві	59
<i>Ковальчук Вікторія</i> Реабілітаційний центр. Простір для відновлення фізичного і ментального здоров'я	61
<i>Кольберт Василь</i> Трансформація технік і матеріалів у ювелірному мистецтві України та Європи XX–XXI століть	63
<i>Кожукаренко Анастасія</i> Організаційно-технологічні рішення реконструкції підвальних приміщень закладів освіти під укриття цивільного захисту відповідно до вимог ДБН	65
<i>Косован Даніела</i> Принципи ревіталізації історичного житлового кварталу в межах заповідної території м. Чернівці	67

<i>Кравчук Максим</i> Економічна ефективність упровадження інновацій у будівництві	69
<i>Курик Володимир</i> Ревіталізація РЛС «Памір» на горі Томнатик Путильського району Чернівецької області	71
<i>Лончина Яна</i> Ревіталізація деградованих територій гаражних кооперативів у багаторівневій паркувальній комплексі з громадською функцією	73
<i>Максимів Христина</i> Принципи просторової організації відпочинкових комплексів у природному середовищі	75
<i>Марчук Настасія</i> Місто для людей чи транспорту: проблеми та перспективи формування міського середовища	77
<i>Миглей Максим</i> Сучасне українське ювелірне мистецтво та інтерпретація етнічних мотивів	79
<i>Мороз Діана</i> Еко-етичний погляд на сучасний крематорій: від утилізації до енергетичного донорства	81
<i>Муляр Яна</i> Формування сталої культури пам'яті в міському середовищі: міжнародний досвід і виклики України	83
<i>Нуцу Шіман</i> Урбаністичні принципи планування гірськолижного курорту як сталого гірського поселення (на приклади українських Карпат)	85
<i>Озерянська Л.</i> Трансформація живопису в умовах технологічного прогресу: від класичного мистецтва до цифрових практик	87
<i>Пилипець Ольга</i> Реконструкція історичної території штетлу зі створенням публічних просторів у місті Чернівці	89
<i>Плеван Вероніка</i> Концепція ревіталізації привокзальної території на прикладі Чернівців	91
<i>Потапчук Марина</i> Архітектурно-планувальна організація симуляційно-тренувального медичного центру підготовки персоналу до роботи в умовах надзвичайних ситуацій	93
<i>Присяняк Дмитро</i> Технологія та організація швидкого відновлення будівель і споруд після пошкоджень унаслідок воєнних дій	95
<i>Радченко Аліна</i> Напрями розвитку архітектури для екстреного забезпечення житлом	97
<i>Ралик Аліна</i> Взаємозв'язок природного ландшафту та планувальної структури	99

<i>Рачук Ганна</i> Досвід використання вертикального озеленення в багатофункціональних комплексах на прикладі м. Чернівці	101
<i>Сандецька Аліна</i> Архітектура інструмент поведінкового впливу: формування простором дій людини	103
<i>Сідор Тетяна</i> Тенденції розвитку сучасного українського образотворчого мистецтва в європейському культурному просторі	105
<i>Скріпкару Тетяна</i> Реновація занедбаних промислових територій як інструмент подолання деградації міського середовища: на прикладі м. Чернівці	107
<i>Соколюк Іван</i> Проектування, монтаж і експлуатація автоматизованих протипожежних систем у будівлях різного функціонального призначення	109
<i>Стельмахович Анна</i> Символіка українського орнаменту та її сучасне використання в петриківському розписі	111
<i>Тащук Денис</i> Перспектива розвитку навчального корпусу кафедри декоративно-прикладного мистецтва	113
<i>Ткаченко Ірина</i> Орнаментальна система прикрас давніх слов'ян як відображення світоглядних і культурних трансформацій	115
<i>Федішин Олександр</i> Аналіз сучасних практик проектування модульного житла та їх застосування в Україні	117
<i>Ходан Аліна</i> Світло як інструмент формування меморіального простору в сучасній архітектурі	119
<i>Хромей Вадим</i> Трансформація традицій художньої різьби по дереву в сучасному декоративно-прикладному мистецтві	121
<i>Швидюк Юлія</i> Потенціал застосування адитивно виготовлених надміцних сталей у будівельних конструкціях	123
<i>Штефюк Максим</i> Роль 3D-моделювання у сучасному ювелірному мистецтві	125
<i>Яценко Інна</i> Особливості та властивості теплоізоляційної штукатурки	127